

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארת שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוהי מרה שהו'ף לפניו לעולמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בנחל).

למוד יומי
ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת בא תש"פ

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורש"י עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט או הרבה כפי הפנאי.

חיישינן שמו יפנה בןו ואסור. ודוקא בבית הכסא קבוע חיישינן שמו יפנה בןו אבל בבית הכסא עראי שאין רגילים לעמוד שם מותר להשתין בןו וכן חיישינן שמו יפנה בןו וזו דתניא לקמן לא ישתין בןו אפילו בבית הכסא עראי היינו דוקא כשאחוז בידו וחישינן שמו יפושק בןו הניצוצות אם יפלו מים על רגליו או יגע באמה.

שהרי פריך קטנים מצילין באהל המת. ועל כרחך מטעם אחר הוא דאי לית ביה אויר כלל לא היו מצילין דהוי כמו אוכלין שגולגל בנשט שמקבלין טומאה באהל המת.

דברים

תפלתו תפלה, ומר סבר גברא חויה הוא ותפלתו תפלה. תנו רבנן: הנעדר לקביו אל יתפלל, ואם התפלל תפלתו תועבה. אמר רב זבדו, ואיתמיא רב יהודה: לא שנו אלא שאינו יכול לשהות בעצמו, אבל אם יכול לשהות בעצמו תפלתו תפלה. ועוד פמה? אמר רב ששת: עד פרסה. איפא דמתני לה אמתניא: פמה דברים אמורים? בשאין יכול לעמוד על עצמו. אבל אם יכול לעמוד על עצמו, תפלתו תפלה. ועוד פמה? אמר רב זבדו: עד פרסה. אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן: הנעדר לקביו, הרי זה לא יתפלל, משום שצמא: "הבן לקראת אלהיו ישראל". ואמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן: מאי דתחבי, "שמוד רגלך באשר תלך אל בית האלהים"? שמוד עמך שלא תחטא; ואם תחטא, הבא קרבן לפני. "וקרוב לשמוע" (דברי חכמים), אמר רבא: הוה קרוב לשמוע דברי חכמים, שאם חטאים מביאים קרבן ועושים תשובה. "מתת הקבילים", אל תהי כפסילים שחוטאים ומביאים קרבן ואין עושים תשובה. "פי אינם יודעים לעשות רע", אי הוי, צדיקים ניהו! אלא אל תהי כפסילים שחוטאים ומביאים קרבן, ואינם יודעים אם על הפוכה הם מביאים אם על הרעה הם מביאים. אמר תרדוש בר רבך הוא: בין טוב לרע אינן מכחינים, והם מביאים קרבן לפני? רב אשי, ואיתמיא רב חנינא בר פפא אמר: שמוד נקבך בשעה שאתה עומד בתפלה לפני. תנו רבנן: ונכנס לבית הכסא, חולץ תפילו ברחוק ד' אמות ונכנס. אמר רב אחא בר רב הונא, אמר רב ששת: לא שנו אלא בית הכסא קבוע, אבל בית הכסא עראי חולץ ונפנה לאלתר. ובקשהו יוצא, מרחיק ד' אמות ומניח, מפני שעשאו בית הכסא קבוע, איבעיא להו: מרזו שישנם אדם בתפילין לבית הכסא קבוע השתין מים? רבנא שרי, רב אדא בר מתנא אמר. תניא שיליה לרבא, אמר להו: אסור. חיישינן שפאו יפנה בןו. ואמר רב: שפא יפיה בןו. אחא אידך: נכנס לבית הכסא קבוע, חולץ תפילו ברחוק ד' אמות ומניח בתלון השלל לרשות הרבים ונכנס, וכשהוא יוצא מרחיק ד' אמות ומניח; דברי רב שמוא. ובית הכסא אומרים: אוהן בידו ונכנס. ר' עקיבא אומר: אוהן בכגדו ונכנס. בכגדו סלקא ועדת? וימינו מישתלי להו ונפלי! אלא אימא: אוהן בכגדו ויברו ונכנס, ומניחם בחורין הפסוקים לבית הכסא. ולא יצילם בחורין הפסוקים לרשות הרבים, שפאו יפלו אותם עוברי דרכים ויבא לדין.

דמר סבר. כל המפסיק בתפלתו אם שהה כדי לגמור כולה חזר לראש כדאמרין בני קיש לקמן בפירוק (דף כז): ובשהה קא מפלגי הכא: **הא** **אם** **שהה** **אם** **לא** **שהה** **מיבעי** **ליה**. במלאת דרב חסדא ורב המנאן מיבעי ליה לאפלוגי בין שהה ללא שהה ומולא אפליגי שמע מינה אפילו בדלא שהה

קאמר גברא דחויא הוא. כשהתחיל להתפלל והיה עריך לקביו דחוי הוא 1 מלהתפלל הלך מה שהתפלל אינה תפלה חזרה לראש: **ומר סבר גברא** 2 **חויא**. אמר רבא: אינו יכול להתחנך עד שייסיס תפלתו תפלה ואריה היא מה שהתפלל קודם שתתחיל: **ועד כמה**. יכול לעמוד עצמו ומביא שיהיה מותר לתתנה בתפלה **ללא דמתני**. רתנני. 6 במה דברים אמורים במתניא גופא ולא מיטמעתא דרב זבדו ורב יהודה וכו' איירי אינהו בשיעורא דהא דאירי: **שמוד** 8 **עצמו** **שלא** **תתא**. ותצטרך רגלך ללכת אל בית האלהים להביא חטאת. הוי קרוב לשמוע. תשובה בחבאת קרבן מתת אותו ככסילים בלא תשובה: **שמוד** 9 **נקבך**. מבין רגלך כמו לחסך את רגלך (שמואל א כד) שמוד נקבך שלא יפחה: **בית הכסא קבוע**, שיש בו צוהה וכל בתי כסאות שבגמרא על פני השדה הם בלא תפלה: **עראי**. שזה מתחיל כבשוי לעשותו בית הכסא: **חולץ ונפנה** 17 **לאחרת**. ואחז תפילין בידו כדאמרין לקמן ורקבוע נמי אחוזן בידו אלא שערך לחלץ ברחוק ד' אמות שבזמן שזה בראשו הם בגלוי וגואי הדבר: **מהו** 20 **שיכנס בתפילו**. כשתון בראשו קאמר **שפא יפנה בןו**. גרולים: **בחורים** 21 **הסמוכים** **לבית הכסא**. לפנים מן הגדר כשדה שהוא נפנה בה נתון בחורים שבבית: **בחורים הסמוכים** **לרשות הרבים**. חזי כותלי מתיבתא השדה שאם עברים מצינן הפסוק הליקין בני אדם והוא יכנס לאחוריו הגדר לפניו: **ונולץ**. ברצועת שלוק: **שלא תצא ברצועה** 27 **שש בה קדושה** **שהיא** **בןו** **הוא** **קטן** ובקשר שהיה בעשייתו כמין דלית על שם אהת מאמותיו של שדו והשרין עשויה בביתלי הצערה החיצונה והיורד עשויה בראש רצפת תפילין של די רצועה קטנה מאד כפוף ראשה ונראית כמין יורד ואוהון בימינו. שלא בכגדו כדי שלא יפלו: **ביום**. כשהוא חולץן בשביל בית הכסא גולגל כמין ספח כדאמר: **ובלילה**. כשהוא חולץן בביתו על מנת להצניע עד הבקר: **עושה להם כים טפה**. הדלילו טפח דחשיב הכלי אהל לחפסיק בינם לקרקע: **לא שנו**. דבעי טפח אלא בכלי שהוא כלין. כיס העשוי לצרכן דבליין קרוב לחזית בטל אצלם הליכך בעינן דבר חניכר שיהא חרוץ בנתיבם: **שהרי פבין קטנים מצילין**. ברוקע צמיד פתיל באהל המת ואף על פי דלא חזו טפח חייגי: **אמר** 40 **הואיל ושרגוהו רבנו**. לאחוזן בידו משום שמרוקן. נגמר

נגמרו. ישמרתו אבנים עמי וישמרתו מן המוקד; לא יאחזו בידו וכו' ויתפלה. שאן דעתו מושבת עליו תפלה שדרי לכו תפלה עליון שלא יפלו מיד; ולא יישן בכהן. שמא יפית הרי אלו כיוצא בכהן. לענין תפלה שדואג עליהן שלא תפול הסכין ותוקנו והקדשה תשפך תמועת איברו והכבד יטבא לית הלכתא כי הא מתניא. דקנתו לא שתון בתפילין דבית שמאי היא. דאמרו לעיל מניחן בחוק הסמוך ליה ולא יבטנים בידו ויבטס. דאי ב"ה. הא אמרי לעיל אחוזו בידו ונבטס. בית הכסא עראי. כהן הלשתון שאן אדם חולץ בשבילים לבית הכסא והפעם הזאת נעשה המקום היה בית הכסא תחלה. שהתיר

לך כאן. בבית הכסא קבוע. אסרתו לך כאן. בבית הכסא עראי. מאי לאו תפילין. שאמרו בית הלל אחוזו בידו ונבטס לבית הכסא קבוע ולהשתין בהם ונכנס בדמפרש טעמא לקנות. לאו לא שרו. בבית הכסא קבוע. כי תניא הויא. לאו לענין תפילין תניא אלא לענין גלוי טפח וטפחיים לדגולתים אינו מגלה אלא טפח ולקטנים מגלה טפחיים ועלה קאי גלוי טפחיים שהתירי לך כאן אסרתו לך כאן. לאחריו טפח. והא יורה משום צניעות ולפניו טפחיים. משום קולמוס רגלים ותחון למרחוק. מאי לאו כו'. והיינו דקאמר לעיל דברים שהתירי לך בבית הכסא עראי אסרתו לך בקבוע. אלא אידי ואידי בגדולים. ומתוך שהוא דחוק עצמו בגדולים הוא בא לומר קטנים טפחיים באיש מלאחריו טפח ומלפניו טפחיים ובאשה מלפניה ולא מלפני חוכי קאמר את דלעיל דברים שאסרתו לך באשה התירתי לך באיש. א' הכי. דלענין טפח וטפחיים קתני דברים שהתירי לך כאן אסרתו לך כאן. הא דקתני עלה. כפיא ידיה חד הוא קי שאן עליו תשובה דבר חד הוא לך להחשיבו קי ואן לי עליו תשובה להחזיר לך אי אמרת בשלמא בתפילין קאמר וכדאמרון וביה היא היינו דקתני דבר כאן להקשות לך ודחמך השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא עראי מיבעית ואן לי תשובה להשיבך עליו אלא אי אמרת לענין טפח וטפחיים מאי קי' שיהי' להקשות כאן: אוהיא דמילתא הכי הויא. שהאיש צריך לגלות לפניו ולא האשה. תיובתא דרבא אמר רב ששת. דאמר בית שמאי היא ולא בית הלל דקתני מאי שהתירי לך כאן אסרתו לך כאן. דליכא ניצוצות. שהיא צריך לשפשוץ בימינו מעל רגליה. בית הכסא עראי. לקטנים: דאיכא ניצוצות. ותחון על גבי רגליו ואמרנין במסכת יומא (דף ז') מנחה לשפשוץ שאמרו לאדם שיצא בכרית שפכה ומנצא מריצא לעו על בניו שהם ממורים הליכך אי אפשר לאחוז תפילין בידה. הא מילתא. והתפילין דבית הכסא עראי קבוע: תיתי לה בתורת טעמא. לתירי בבית הכסא קבוע את האסור בבית הכסא עראי משום טעמא

דברים שהתירי לך כאן כו'. ולא בעי לעשויה דברים שהתירי לך בבית הכסא עראי אסרתו לך בקבוע דאסור לפנות בגדולים והתפילין בראש אבל להשתין מותר משום דלא אשכחו בברייתא אבל דך טעמא וטפחיים אשכחו ליה בברייתא בהדיא הדרר יוסף: 1
נגמרו. אמר רבא: כי הוה אוזלינן בתריה דרב נתנן. 2
כי הוה נקיט ספרא דאגרתא יהיב לו, כי הוה נקיט תפילין לא יהיב לו, אמר: הויאלי ושרוהו רבנן נגמרו. תנו רבנן: לא יאחזו אדם תפילין בידו וספר תורה ברוצו ויתפלה, ולא ישתין בהן מים, ולא יישן בהן לא שנית קבע ולא שנית עראי. אמר שמואל: 3
ספין ומעות וקערה וכפר הרי אלו כיוצא בהן. אמר רבא, אמר רב ששת: לית הלכתא כי הא מתניא, דבית שמאי היא; דאי בית הלל, השתא בית הכסא קבוע שרי, בית הכסא עראי מיבעיא? מיתבי: דברים שהתירי לך כאן אסרתו לך כאן. מאי לאו תפילין? אי אמרת בשלמא בית הלל, 'התירי לך כאן' - קבוע, 'אסרתו לך כאן' - בית הכסא עראי. אלא אי אמרת בית שמאי, הא לא שרו ולא מירד; כי תניא הויא, לענין טפח וטפחיים, דתני תרא: כשהוא נפנה, מגלה לאחריו טפח ולפניו טפחיים. ותניא אידך: לאחריו טפח, ולפניו ולא מלפניו. מאי לאו אידך קשיא, כאן לגדולים פאן לקטנים? ותסברא? אי קטנים, לאחריו טפח למה לי? אלא אידך ואידך בגדולים, ולא קשיא, הא באיש, הא באשה. אי הכי, הא דקתני עלה 'והו' קל וחומר שאין עליו תשובה', מאי אין עליו תשובה? דרבא דמילתא הכי איתא! אלא לאו, תפילין, ותיובתא דרבא אמר רב ששת, תיובתא. מכל מקום קשיא! השתא בית הכסא קבוע שרי, בית הכסא עראי לא כל שכן? הכי קאמר: בית הכסא קבוע דליכא ניצוצות שרי; בית הכסא עראי דיאכא ניצוצות אסרי. אי הכי, מאי אין עליו תשובה? תשובה מעלייתא היא! הכי קאמר: הא מילתא תיתי לה בתורת טעמא, ולא תיתי לה בכל וחומר; דאי איתא לה בתורת קל וחומר, והו' קל וחומר שאין עליו תשובה: תנו רבנן: והרוצה ליבנס לסעודת קבע מהלך עשרה פעמים ד' אמות, או ד' פעמים א' אמות, ויפנה, ואחר כך נכנס. אמר ר' יצחק: תיבנס לסעודת קבע חולץ תפילין ואחר כך נכנס. ופליגא דר' חייא. דאמר ר' חייא: מניחן על שלחנו, וכן הדרו לו. ועד איתא? אמר רב נתנן בר יצחק: עד זמן פרקה. תני תרא: צויר אדם תפילין עם מעותיו באפקסותו. ותניא אידך: לא יצור. לא קשיא: הא דאומניה, הא דלא אומניה, דאמר רב חסדא: האי סודרא דתפילין דאומניה למיצר ביה תפילין - צר ביה תפילין, אסור למיצר ביה פליגא. אומניה היא, צר ביה, צר ביה ולא אומניה, שרי למיצר ביה וזו. ולאביי דאמר הלמינה מילתא ולא אומניה אף על גב דלא צר ביה; צר ביה - אי אומניה אסור, אי לא אומניה לא. בעא מנינה רב יוסף בריה דרב בחנניא מרב יהודה: מהו שניתי אדם תפילין תחת מראשותיו? תחת מרגלותיו לא קא מיבעיא לי, שנוהג בהן מנהג בניין. כי קא מיבעיא לי, תחת מראשותיו מאי? אמר ליה: הכי אמר שמואל: מותר, אפילו אשתו עמו. מיתבי: לא יצח אדם תפילין תחת מרגלותיו מפני שנוהג בהם דרך בניין, אבל מניחן תחת מראשותיו, ואם היתה אשתו עמו אסור. הנה מקום שנוהגו ג' מפתים או נמדד ג' מפתים, מותר. תיובתא דשמואל תיובתא. אמר רבא: אף על גב דתניא תיובתא דשמואל, הלכתא פנותיה. מאי טעמא?

וניצוצות: דאי איתא לה בתורת ק"ו. לומר דין הוא להקל בבית הכסא עראי קל ולחמיר בבית הכסא חמור ולא חולו ביה טעמא אלא ביה חומרא וקולא ואן עבדין איכא אן לי עליו מה להשיבך שאן לי למנצא אף על כהן ששום מקום בית הכסא עראי חמור מן הקבוע שאוכל להשיבך את התרתי קבוע שהוא קל דבר פלוני תתיר בשל עראי שהוא חמור בה אבל טעמא איכא למאי דעבדין דרבא איכא ניצוצות ורבא ליכא דבר לו לאו קל וחומר לאו קל ולא חומר. הנכנס לסעודת קבע, ונניא הוא שצריך לקבוע בתוך הסעודה: מולך עשרה פעמים כו'. ובכל פעם ופעם בודק עצמו ויושב אולי יוכל להפנות שהולך מוריד הגדולים נלב: חולץ תפילין. שמוא שחבר בסעודה והתנה בתפילין. וכן הדרו לו. שיהו מומנים לו וחזרו וניתח שבעת ברכות: באפקסותיה. סודר לש ראשו עם מעותיו. לא עם המנעט מנח אלא עמו קשריה וזו אה אה: ה'ג' הא דאומניה. להיא סודר תפילין דבין אומניה דבין אומניה שמוא לצר בו מעט מאחר שהקפו לך: צר ביה. אי אומניה אן אי לא אומניה לא קדיש ושירי מלמא דבית הכסא עראי בסנהדרין (מת) דבין תפילין ובי מנעיה. ולאביי דאמר הומנה מילתא היא. ובי ארור בגד למת בסנהדרין בפרק נגמר הדין (י' מת): מהו שנית תפילין תחת מראשותיו. בלילה כשהוא ישן: אם היה מקום נגזו ג' מפתים. למעלה מראשותיו ועליו בתוך ותפילין יוצא מקום מן המטה

והא' תני רבי חייא מניחן כבובע תחת מראשותיו. ואם תאמר אבלא כבובע שלא כנגד ראשו שדירי בביריותא לדעיל נמי תני תחת מראשותיו ולא פרץ מינה משום דמציק לפרושי שלא כנגד ראשו ואומר הריב דא"כ מאי ארייא כבובע אפילו שלא כבובע נמי אלא ש"מ דמיירי אפילו כנגד ראשו ומ"מ קשיא לישני דמיירי באשתו כבובע דבעי אלא כלי בתוך

כל לנמוניהו טפי ערף. לזו מכווין כמה שהוא מיוחד על שמירתן מן הכבדים ומן הנגבים טפי ערף לזו מכווין: כבובע. הוא הכיס שלהם: למורשא כבובע. שהתפילין נברין בליתתן כמנה הכיס והוא כמורשא צייר לזו כבליהא. ביריעה הפרוסה סביבן מנתו קשרון. ומפיק למורשהוון לבר. בליטת הקשר שהתפילין בולטין מן היריעה היה הופך לצד החוץ ולא לצד

כלי רביע:

שנים שהיו ישנים במטה. וא"ת והלא רואה ערות עצמו ויל שויצא ראשו לחוץ וא"ת והרי ליבר רואה את הערה ויל דקסבר לבו ראה את הערה מותר אי נמי חוץ'ן בבגדו כנגד לבו. **והתניא** היה יושן במטה ובני ביתו וכו'. פי' ושי' אשתו באשתו כבובע וכו' נהירא חדא דלא אשכחן אשתו דמקריא בני ביתו ועוד לפירושו הו"ל חא קמי נאן כיון דאבריותא לדעיל קאי אבי כבובע דמקמי התניא משמעי דברייא איתת היא ואומר הרי יוסף דגרסין היה יושן במטה ואשתו שנה בערו לא חזיר פניו ויקרא אצ"כ היתה טלית מנסקת לבינה ומנמשש

1 כל לנמוניהו טפי ערף. והכא מנח להו? אמר ר' רימיה: 2 בין פר לכתת שלא כנגד ראשו. והא תני רבי חייא. מניחין 3 כבובע תחת מראשותיו? דמפיק ליה למורשא כבובע 4 לבר. בר קפרא צייר לזו כבליהא, ומפיק למורשהוון לבר. 5 רב ישא בריה דרב אידי מנח לזו אשששא, ופרים 6 סודרא עליוהי. אמר רב המנוא בריה דרב יוסף: וימנא 7 חדא הוה קאימנא קמיה דרבא, ואמר לי: "ויל איתיי לי 8 תפילין", ואשכחתינהו בין פר לכתת שלא כנגד ראשו, 9 והוה ודענא דיום מבילה הוה, ולאמגורן הלכה למשגה 10 הוא דעבר. בעי מנייה רב יוסף בריה דרב הונאי מרב 11 הודיה: שנים שישנים במטה אחת, מהו שיהי יחזיר פניו 12 ויקרא קריאת שמע, וזה יחזיר פניו ויקרא קריאת שמע? 13 אמר ליה: הכי אמר שמואל: ואפילו אשתו עמו. מתקוף

14 לה רב יוסף: אשתו, ולא מיבעיא אחר? אדרבהו אשתו כנפופ, אחר לאו כנפופ! מיתבי: שנים 15 שישנים במטה אחת, זה מחזיר פניו וקורא, וזה מחזיר פניו וקורא. ותניא אחרתי: הישן במטה 16 ובניו ובני ביתו בערו, הרי זה לא יקרא קריאת שמע אלא אם כן היתה טלית מנסקת ביניהן. 17 ואם היו בניו ובני ביתו קטנים, מותר. בשלמא לרב יוסף לא קשיא, הא באשתו הא באמר, 18 אלא לשמואל קשיא! אמר לך שמואל: לרב יוסף מי ניהיא? והתניא, היה ישן במטה ובניו ובני 19 ביתו במטה, לא יקרא קריאת שמע, אלא אם כן היתה טליתו מנסקת ביניהן! אלא מאי אית 20 לך למימר? אשתו לרב יוסף תנאי היא. לדידי נמי תנאי היא: אמר מר: זה מחזיר פניו וקורא 21 קריאת שמע. והא איכא עגבות! מסייע ליה לרב הונא, דאמר רב הונא: עגבות אין בהם משום 22 ערוה. לימא מסייע ליה לרב הונא: האשה יושבת וקוצה לה חלתה ערוהא מפני שכיולה לכסות 23 פניה בקרקע, אבל לא האשה. תרגמה רב נתן בר יצחק, גנון שרדו פניה טווחות בקרקע: אמר 24 מר: אם היו בניו ובני ביתו קטנים, מותר. ועד כמה? אמר רב חסדא: תינות פת שלש שנים 25 ויום אחד, ותנין גן מ' שנים ויום אחד. איכא דאמר: תינות פת י"א שנה ויום אחד, ותנין 26 בן שתיים עשרה שנה ויום אחד. אידי וידי עד רב' שרדים לבנו ועשך צמח". אמר ליה רב 27 כהנא לרב אשי: התם אמר רבא, אף על גב דתיבתא דשמואל, הלכתא כותיה דשמואל, 28 התם אמר ליה: אבו פולחן בחרא מחתא מחתניהו? אלא הוה איתמר איתמר, והיכא 29 דלא איתמר לא איתמר. אמר ליה רב מרי לרב פפא: שער יוצא כנגדו, מהו? קרא עליה: 30 שער, שער: אמר רב יצחק: טפח באשה ערוה. לכוני? אילימא לאסתכלי בה, והא אמר 31 רב ששת: למה מנח הכתוב תכשיטין בשחזין עם תכשיטין שפנים? לומר לך. כל המסתכל 32 באצבע קמנה של אשה, כאילו מסתכל במקום התרוץ. אלא באשתו ולק"ש. אמר רב חסדא: 33 שוק באשה ערוה, שנאמר: "גלי שוק, עברי הרות", וכתיב: "תגל ערותך וגם תראה הפרדת". 34 אמר שמואל: קול באשה ערוה, שנאמר: "כי יקלף ערב ומרדף נאנה". אמר רב ששת: שער 35 באשה ערוה, שנאמר: "שערך בעדר העצים": אמר ר' הנינא: אני ראיתי את רבי שתלה תפיליו. 36 מיתבי: התולה תפיליו, תללו לו חיי? הודש המורות אמרו: "הווי תיך תלואים לך מנגד", וה 37 התולה תפיליו. לא קשיא: הא ברצועה, הא בקציצה. ואיבעית אימא, לא שגא רצועה ולא שגא 38 קציצה, אסור, וכי תלה רבי בביתא תלה. אי הכי, מאי למימרא? מהו דתימא, תיבי תהה 39 כספך תורה, קא משמע לן? ואמר ר' חנינא: אני ראיתי את רבי שגיהק ופירק ונתעמש, ורק,

14 אחר בליטתו דתיב תנאי היא: הא איכא 15 עגבות. דגנא אחרתי: וקוצה חלתה 16 ערוהא. ואף על פי שערם אסור לברך 17 אשה וישבת מותרת שכשישבה פניה 18 שלמטה מבסיס בקרקע: אבל לא האשה. 19 מפני שדברים הגדו בולטין נרתיא ואף 20 על פי שמגולת עגבותיה ודיניה סייעתא: 21 כגון שהיו פניה מוחות. דבמות 22 ומכוסות בקרקע טוחות משמע לשון 23 שיערות טח חלק שאנה בולטת 24 אפלטירשיא בלע"ז: בת שלש זבן 25 תשע, שהיא זמן שוק באין לכלל ביאה 26 בת י"א זבן י"ב. זמן שוק באות לכלל 27 שערות ודחיקו כבובים משמש ואילך באות 28 לכלל [ביאה] שאדם מתאחד להן: התם 29 אמר רבא. בני תפילין תחת מראשותיו 30 דקאמר שמואל אפי' אשתו עמו הלכה 31 כשמואל. הכא. גבי שנים שנים 32 דקא שרי שמואל באשתו עמו מאי 33 מתתא מערניהו. בארינה איתמר: 34 יצא שער כנגדו. שנקב בגוד כנגד זקן 35 התחתון ויצא מן השער נבק בגוד מיהו מי היה 36 ערוה לקרות קיש כנגדו או לא: שער 37 שער. לומר מה כרך. לאסתכלי בה. 38 אם אשת איש היא: תכשיטין שפנים. 39 כגון דפוס של בית הרחם שהיו עשין 40 לבנותיהן ונוקבין כהלי בית הרחם כדרך 41 שנוקבין את האוננים ותחבין אותו כדי 42 שלא ידוקק להן זרעים. עם תכשיטין 43 שבחיוץ. אצעהר צמיד חן הדיאו איתן 44 על כפרת דרורו עבירה שנסתכלו בגנות 45 מדן. לאשתו ולק"ש. אם טפח מגולה 46 בה לא יקרא קיש כנגדה שוק. באשת 47 איש: ערוה. להסתכל וכן באשתו לק"ש. 48 גלי שוק. וכתיב בתריה תגל ערותך: 49 קולך ערב. ומשמע כל קרא בעי שנת תאנה היא: התולה תפיליו. ביתו יתלו חיי: דורשי רשומות. קשרים וסותמים הכלולים בתורה דורשי שמירת גרסין חיי הוא: זה התולה תפיליו. שהתורה חיי של אדם רומן לך ביהוד שיתלו חיי: ברצועה. והקציצה למטה גנאי הוא כלם אלא תולה הוא אותם בקציצה ותהא הקציצה מונחת על היתר והרצועה למטה: כבישתא תלה. בתוך תיקון היו תולה תיקו: שניהק. רשי"ר בלע"ז פעמים שאדם מוציא מגופו לפיו נפוחה מתוך שובעו וריחה כריח המאכל שאכל: פוחק. באלייר בלע"ז חך מלקוחו פוחת לחריצי רוח הפה מלא כאדם שרועה לישון או שעמד משינה. ונתעמש. שטרנוד"ר בלע"ז ויש שדורשים גזקו שטרנוד"ר גו הקים שטרנוד"ר פוחק פיהו וק"ש. ע"ג קרקע:

וממשמש בבגדו. פרשי להעביר הכינה העשקתו אבל לא מתעטף אם נפלה סליתו ותרמי מילי ניהו. ור"ח פי' דרוא מילתא היא פי' ממשמש בבגדו תקן שאיפול מעל ראשו אבל אם נפל מעל ראשו לא היה מתעטף שהרי היא הפסקה אם תעטף כיון שנפל לגמרי אבל לתקן קצת שאיפול לא הוי הפסקה

וממשמש בבגדו. להעביר הכינה העוקצת: אבל לא היה מתעטף. אם נפלה סליתו כשהוא מתפלה לא היה נטלה ומתעטף שלא להפסיק: על כנגדו. מנטוין בלע"ז שלא תראה פירות פיה: הרי זה מקטני אמנה. כאילו אין הקב"ה שומע תפלת לחש ומגביה הרבה: הרי זה מנביאי השקר. דכתיב: ויקרא בקול גדול (מלכים א' י"ח): המנהק והמפסק הרי זה מנבי' הרוח. וי"א ניב' שהוא מכוונ' גסיקו: אלא עמוט עמוט קשיא. דאין עמוט אלא לאנסה: למטה. מפוז בקול ותקילא: כי כולי תלמודא. שקולה עלי חביבה לפי שהיה רגיל להתעטף: כש עושים לו נחת רוח. שהעוט נחת רוח לאדם: כך עושים לו נחת רוח ממוקדי. השמים למלות שאלתו: אפשר ברד' תורה. להבליע באפרסקתו סוד שבראשו ושני ראשין תליין בפניו: פתקוה. ודק. מישתמיט מניה. לא היה נראה אליו לפי שהיה רבי אבא חפץ לעלות לא"ר ובי' יהודה אסור לו לפיכך לא היה נכנס לבית המדרש: ואשמע מיניה מילתא. במתוך גבירתו וקורא. מבית המדרש: ונתעטש. מלמטה: עד שיכלה הרוח. מנפץ שנתן מאתו רוח וחודר לתפלת. למקום שפסק: ואומר. בתוך התפלה דוא מופסקת ועמדת כבר על ידי הרוח לפיכך יכול להפסיק נמי ולומר דבר זה באמצע: חוצץ בטליתו על צווארו. מה שיש מן התפלה ולמעלה מן תכפו מדיק בעזרו ובדין ערום קאמר: לדידי לא סבירא לי. לא הייתי מוקקו להפסיק: בחבלי השוא. בחבלי שאינם חזקים אלא נוחז להנתק ון מושכין העין על עצמם: אף זה על ידי דברו בעלמא הוא נעשה: וברב' הזה. שבויה דבור זה שנוהרתי עליו תאריכון ימים: היתה סליתו נהורה על מתניו. לכסותו ממתניו ולמטה אינ' שממתניו ולמעלה הוא ערום קורא ק"ש: אבל

ואומר רבון העולמים. מיד באמצע 1
תפלתו ואח"כ מתחיל במקום 2
שפסק 3
אמר ליה לדידי לא סבירא לי. פירוש 4
משום תרתי מילי חודא דסביראנא 5
דאינו חודר לראש דאמר רבי יוחנן ר"ה דף 6
(לד') שמע תשע תקיעות בתשע שעות יצא 6
ועוד דסבירא לי מניח ידו על פיו אבן 7
הוי ליה ראוי אלא לדיך דסבירא לך 7
חדיבי להפסיק וכו' 8
בחבלי השוא. כלומר בחנם מושכים 9
עליהם ען כי טוב היה שלא 9
היו מוקימין אותו כלל: 10
פסק רבינו תנאל רבי חסדא דאסור 11
לקרות ק"ש אפילו צואה תחת 12
גברו על כשרו וסיל כל עצמותי האמרה 13
(תהלים לה) דאני' דר' חסדא תלמי' דר' 13
הונא היה לחומרא אוליין ורב אלפס פסק 14
כרב הונא מדאקיש גמרא מניה בינאנא 15
פרק המנונה (ד' ז'.) 16
לית

וממשמש בבגדו, אבל לא היה מתעטף. וכשהוא מפקה, היה מניח ידו על סבירו. מיתבי: המשמע קולו בתפלתו, הרי זה מקטני אמנה; המגביה קולו בתפלתו, הרי זה מנביאי השקר; מנהק ומפסק, הרי זה מנבי' הרוח; המתעטש בתפלתו, סימן רע לו, ויש אומרים: ניב' שהוא מכוונ'. הרק בתפלתו, כאילו רק בפני הקהל. בשלמא מנהק ומפסק לא קשיא, כאן לאונסו כאן לרגונו, אלא מתעטש אמתעטש קשיא! מתעטש אמתעטש נמי לא קשיא, כאן מולמעה כאן מלמטה, דאמר רב ירמיה: האי מילתא אבלעא לי בי רב המנונא, ותקילא לי בי כולי תלמודא: המתעטש בתפלתו - סימן יפה לו; בשם שעושים לו נחת רוח מלמטה, קד עושין לו נחת רוח מלמעלה. אלא רק ארק קשיא! רק ארק נמי לא קשיא; אפשר כרדב' יהודה, דאמר רב יהודה: היה עומד בתפלה וינדמן לו רוק, מבלעיו בטליתו, ואם טלית נאה הוא, מבלעיו באפרסקתו. רבינא הוה קאי אחורי דרב אשי, נדמן לו רוק. פתקה לאחוריה. אמר ליה: לא סבר לה מר להא דרב' יהודה, מבלעיו באפרסקתו? אמר ליה: אגא אינא דעתאי: המשמע קולו בתפלתו, הרי זה מקטני אמנה; אמר רב הונא: לא שנו אלא שכול לבוין את לבו בלחש, אבל אין יכול לבוין את לבו בלחש, מותר. והני מילי ביחוד, אבל בעבור אתי למיטרד צבורא: רבי אבא הוה קא משתמיט מניה דרב' יהודה, דהוה קא בעי למיסק לבינא דישירא דאמר רב יהודה: כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בגשמה, שצאמר: "בבלה ויבאו ושמה יהו עד יום פקדי אותם ואם ה'". אמר: אזיל ואשבע מניה מילתא וינעד, ויהו אפיק. אול אשכחיה לתנא דקתני קמיה דרב' יהודה: היה עומד בתפלה ונתעטש, ממתין עד ששכלה הרוח וחזר ומתפלל. איבא דאמריו: היה עומד בתפלה ובקש להתעטש, מרחיק לאחוריו ד' אמות ומתעטש, וממתין עד ששכלה הרוח וחזר ומתפלל. ואומר: רבוננו של עולם, יצרתנו נקבים ונקבים, והלולים קלולים; גלוי ודוע לפנך תרפתנו וקלפתנו בתינו, ובאחריתנו רמה ותולעה. ומתחיל במקום שפסק. אמר ליה: אילו לא באתי אלא לשמוע דבר זה, דיי: תנו רבנן: היה שן בטליתו ואינו יכול להוציא את ראשו מפני הצנח, חוצץ בטליתו על צווארו וקרא קריאת שמע, ויש אומרים: על לבו. ותנא קמא, הרי לבו רואה את העקרונה? קסבר לבו רואה את העקרונה מותר. אמר רב הונא, אמר ר' יוחנן: היה מהלך במבואות המטונפות, מניח ידו על פיו וקורא קריאת שמע. אמר ליה רב חסדא: האלילים! אם אמרה לי ר' יוחנן בפומיה, לא צייתנא ליה. איבא דאמר, אמר רבה בר בר חנה, אמר ריב"ל: היה מהלך במבואות המטונפות, מניח ידו על פיו וקורא קריאת שמע, אמר ליה ר' חסדא: האלילים! אם אמרה לי ריב"ל בפומיה לא צייתנא ליה. וזי אמר ר' הונא הכי?! והאמר רב הונא: תלמיד חכם אסור לו לעמוד במקום המטונפת, לפי שאי אפשר לו לעמוד בלי הרהור תורה! לא קשיא; כאן בעומד, כאן במהלך. וזי אמר רבי יוחנן הכי?! והאמר רבה בר בר חנה, אמר ר' יוחנן: ככל מקום מותר להתרד דרבתי תורה, חוץ מבית הפרחין ומבית הכסא! וכי תימא הכא נמי כאן בעומד כאן במהלך, איני? והא רבי אבהו הוה קא אזיל בתריה דרבי יוחנן, והוה קא קרי קריאת שמע. כי מטא במבואות המטונפות, אשתיק. אמר ליה לר' יוחנן: להיכן אהדר? אמר ליה: אם שהית כדי לגמור את פוליה, חוזר לראשו הכי קאמר ליה: לדידי לא סבירא לי. לדיך דסבירא לך, אם שהית כדי לגמור את פוליה, חוזר לראשו תנאי כותיה דרב הונא, תנאי כותיה דרב חסדא. תנאי כותיה דרב הונא: המהלך במבואות המטונפות, מניח ידו על פיו וקרא קריאת שמע. תנאי כותיה דרב חסדא: היה מהלך במבואות המטונפות, לא יקרא קריאת שמע; ולא עוד, אלא שאם היה קורא יבא, פוסק. לא פסק מאי? אמר ר' מ'אשה בר בריה דריב"ל: עליו הכתוב אומר, "והם אני נתתי להם חקוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו". ר' אפי אמר: "היו מושבי העון בתכלי השוא". רב אבא בר אבהו אמר: מקא: "כי דבר ה' בזה". ואם פסק, מה שקרו? אמר ר' אבהו: עליו הכתוב אומר, "ובכרם היה תארכו ימים"; אמר רב הונא: היתה סליתו הגודה לו על מתניו, מותר לקרות קריאת שמע. לקרות קריאת שמע. תנאי נמי הכי: היתה סליתו של בגד ושל עור ושל שק הגודה על מתניו, מותר לקרות קריאת שמע, אבל

אחורי דרב אשי, נדמן לו רוק. פתקה לאחוריה. אמר ליה: לא סבר לה מר להא דרב' יהודה, מבלעיו באפרסקתו? אמר ליה: אגא אינא דעתאי: המשמע קולו בתפלתו, הרי זה מקטני אמנה; אמר רב הונא: לא שנו אלא שכול לבוין את לבו בלחש, אבל אין יכול לבוין את לבו בלחש, מותר. והני מילי ביחוד, אבל בעבור אתי למיטרד צבורא: רבי אבא הוה קא משתמיט מניה דרב' יהודה, דהוה קא בעי למיסק לבינא דישירא דאמר רב יהודה: כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בגשמה, שצאמר: "בבלה ויבאו ושמה יהו עד יום פקדי אותם ואם ה'". אמר: אזיל ואשבע מניה מילתא וינעד, ויהו אפיק. אול אשכחיה לתנא דקתני קמיה דרב' יהודה: היה עומד בתפלה ונתעטש, ממתין עד ששכלה הרוח וחזר ומתפלל. איבא דאמריו: היה עומד בתפלה ובקש להתעטש, מרחיק לאחוריו ד' אמות ומתעטש, וממתין עד ששכלה הרוח וחזר ומתפלל. ואומר: רבוננו של עולם, יצרתנו נקבים ונקבים, והלולים קלולים; גלוי ודוע לפנך תרפתנו וקלפתנו בתינו, ובאחריתנו רמה ותולעה. ומתחיל במקום שפסק. אמר ליה: אילו לא באתי אלא לשמוע דבר זה, דיי: תנו רבנן: היה שן בטליתו ואינו יכול להוציא את ראשו מפני הצנח, חוצץ בטליתו על צווארו וקרא קריאת שמע, ויש אומרים: על לבו. ותנא קמא, הרי לבו רואה את העקרונה? קסבר לבו רואה את העקרונה מותר. אמר רב הונא, אמר ר' יוחנן: היה מהלך במבואות המטונפות, מניח ידו על פיו וקורא קריאת שמע. אמר ליה רב חסדא: האלילים! אם אמרה לי ר' יוחנן בפומיה, לא צייתנא ליה. איבא דאמר, אמר רבה בר בר חנה, אמר ריב"ל: היה מהלך במבואות המטונפות, מניח ידו על פיו וקורא קריאת שמע, אמר ליה ר' חסדא: האלילים! אם אמרה לי ריב"ל בפומיה לא צייתנא ליה. וזי אמר ר' הונא הכי?! והאמר רב הונא: תלמיד חכם אסור לו לעמוד במקום המטונפת, לפי שאי אפשר לו לעמוד בלי הרהור תורה! לא קשיא; כאן בעומד, כאן במהלך. וזי אמר רבי יוחנן הכי?! והאמר רבה בר בר חנה, אמר ר' יוחנן: ככל מקום מותר להתרד דרבתי תורה, חוץ מבית הפרחין ומבית הכסא! וכי תימא הכא נמי כאן בעומד כאן במהלך, איני? והא רבי אבהו הוה קא אזיל בתריה דרבי יוחנן, והוה קא קרי קריאת שמע. כי מטא במבואות המטונפות, אשתיק. אמר ליה לר' יוחנן: להיכן אהדר? אמר ליה: אם שהית כדי לגמור את פוליה, חוזר לראשו הכי קאמר ליה: לדידי לא סבירא לי. לדיך דסבירא לך, אם שהית כדי לגמור את פוליה, חוזר לראשו תנאי כותיה דרב הונא, תנאי כותיה דרב חסדא. תנאי כותיה דרב הונא: המהלך במבואות המטונפות, מניח ידו על פיו וקרא קריאת שמע. תנאי כותיה דרב חסדא: היה מהלך במבואות המטונפות, לא יקרא קריאת שמע; ולא עוד, אלא שאם היה קורא יבא, פוסק. לא פסק מאי? אמר ר' מ'אשה בר בריה דריב"ל: עליו הכתוב אומר, "והם אני נתתי להם חקוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו". ר' אפי אמר: "היו מושבי העון בתכלי השוא". רב אבא בר אבהו אמר: מקא: "כי דבר ה' בזה". ואם פסק, מה שקרו? אמר ר' אבהו: עליו הכתוב אומר, "ובכרם היה תארכו ימים"; אמר רב הונא: היתה סליתו הגודה לו על מתניו, מותר לקרות קריאת שמע. לקרות קריאת שמע. תנאי נמי הכי: היתה סליתו של בגד ושל עור ושל שק הגודה על מתניו, מותר לקרות קריאת שמע, אבל

ברכות. פרק שלישו - מי שמונה דף בה עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ)

חוספת

1 לית הלכתא כי הא מתניתא אלא כי הא דהניא בי - פירש רש"י לית הלכתא כי
2 הא מתניתא לדליל דאסרה צואת כלבים וחזירים אפילו בשאין בהם עורות,
3 אבל מצואת אדם לא שיק ואסור בכל ענין. משמע: אבל מצואת תרנגולים לא איירי
4 רבא, ובאיךד ברייתא לא גרס "צואת תרנגולים" כללו, ולא פליג ביה צואת אמנותיא,
5 לדליל, ולא פליג זה לאסור צואת תרנגולין.
6 ואמר רבנן יודהה דרובא קשון בלול
7 שלהם, שיש שם סרוזן גדול, אבל
8 בתרנגולם ההולכים בבת - אמר חושבין.
9 ובידושמיו של דבדודמים בלבד יש לחוש,
10 ולא ידענן לפרש, ועד שיש קשון מרחיקין
11 מנגללי בהמה ארבע אמות, וער שמואל ברבי
12 תימן אמר: ובלבד של חומר.
13 ריה רע שאין לו עיקר - ש טעמיש דבתי
14 כסאות שלנו בעומק, אם יש ביה
15 מודעה מפסקת, וזויה כומר ריה רע שאין לו
16 עיקר, כמו בתי כסאות דפרסאי לקמן (ב"בא).
הרה

1 אכל תלפלה - עריך הוא לארזותא את עצמו בעמוד לפני המלך ולעמוד באימה,

2 אבל קריאת שמע אינו מדבר לפני המלך. הרדוקן - חולי המצבה את הכתר. סילון

3 - של מי תגלים. ירזון - חולי שמונה גלגליה. ידיו בבית הכסא - מניחה יש

4 בינו לבין בית הכסא, ופשוט ידיו לפניו מן המודעה. איה הגושפה - הפה החודשם

5 בבבל הדימול, ולא פליג בארזים. שיש לו

6 עיקר - שהצואה מונחת שם הסדרתה, וישאין

7 לו עיקר - הפחת רות. מרחיק ארבע אמות

8 - מן המיקר, וכן פי שיהיה בא אליו,
9 ובגזן שהיא לאחוריה, שאינו רואה אותה.

10 במקום שפסק הירח - שהיה כלה שם. לא

11 נגזר צואת אדם כי - הא מתניתא - לדליל,
12 לית הלכתא כי הא מתניתא - פליג על

13 דאסור כלבים וחזירים בשאין בהם

14 עורות. כופט שיהן בהן עורות - אצואת

15 כלבים וחזירים קאי, שהריגן ליתן בעגבר

16 העורות. אבל צואת אדם - אפילו בלא

17 עורות, שהיא אינו רכין לחת שמהן המלך על

18 כרדך בלא ערות קאמי. שאין לו עיקר -

19 הפחת רות. ציפי = מחצולת, של ביה

20 המדרש. הני גזו ויהי גרס - ואף על פי

21 שדרך הישנים עושה תחת האולן - ולא

22 משום שלא אפשר. אבל לקריאת שמע -

23 יצא לחוץ וקרא. אבל לדידה - הפחת הוא

24 ציפי, ממוחך עד שכלה הריח. צואה עוברת

25 - אע"פ שנשאם לפניו גוף על ריש

26 להעבירו. מותר לקרות - ואינו צריך

27 להפסיק. הכסא עומד תחת האולן - ולא

28 נבשטא את המה קאי, דמת לא שאנו עומד

29 ולא שאנו יושב ולא שאנו הולך - אהל ואל

30 וגבי מצרע קוני לא בתורת כתיבם, וגליי בה

31 דמתא ושיבה, דכתיב: "בדר ישב מוחץ

32 למהנה מושבר" - (ומשבר) טמא. מכאן

33 אמרו: עומד נמי כיושב דמי, דקביע, אבל

34 מרחץ לא קביע. איה המנגיעת - וריח היא

35 במצורע, וזה שקפשה הכותב "את תורהו לכל

36 נגע הצרעת ולתקן ולצרעת הבגד ולבית

37 (וקרא ד) פשיטא - דפי תויה אינו בלא

38 צואה. בבית מותר - דאין דרך להניח צואה

39 בבית. לא אסרה תורה - בני רגלים

40 לקרות, אבל כגזר עומד הקלוש בלבד.

41 ויצאת שמח חוץ - אל המצורע כסוי,

42 וכתיב: ויכסיתו. עך כפה - ושנה עוב

43 קרקע ויהא אסור. שרא היה מריה - ויחולל

44 לו רבנו, ודריה שיקר העני משמיעה דרב

45 הדבשה נפרכה אחי יותר מן הלחה. איבא

46 דאמי - נותריא ודיא. אף על פי שאם ורקה

47 נפרכת, והואיל ואינה נפרכת מנגולג - לוח

48 היא. קרפו - לשון קרופ, טיליא, כלומר

49 גלג מעט. או מפלאי אפלויו - אם יש בה

50 סדקים סדקים - יבשה היא. ושרי. מאי הוי

51 עלה - דמי רגלים. נבלעו - בארץ. יבשו

52 - על גבי אבנים בתומה.

במופה

39 אַמְר רַבְּה רַב תַּנְה, אַמְר רְבִי יִתְנִין: כְּל זִמְנָא שְׂוֹרְקָה וְאַיְהָה נִגְרַכְתָּ. וְאַיְבֵא דַּאְמְרִי: כְּל זִמְנָא שְׂוֹלַחְתָּ וְאַיְהָה נִגְרַכְתָּ. אַמְר רַבְּנָא: הִוּהּ

40 קֹאמִינָא מְפוּיָה דְרַב יְהוּדָה מְדִיפְתִי, הוּוּ צוֹאֵה, אַמְר לִי: עֵינִי אִי קְרַמְוּ פְּנוּיָה לִי. לֹא. אִיפֵא דַּאְמְרִי: הִוּוּ אַמְר לִיה: עֵינִי אִי מְפַלְאִי אַפְלוּיָה

41 מֵאִי הוּוּ עֵלְהָ? אַתְמֵר: צוֹאֵה פְּתָרֵם. אַמִּימְר אַמְר: אַסְוֵרָה. וְזִמְר וְזִמְרָא אַמְר: מוּתְרָת. אַמְר רַבָּא, הִלְכְתָּא: צוֹאֵה פְּתָרֵם אַסְוֵרָה, וְזִמְר רְגִלִים

42 כְּל זִמְנָא שְׂמַמְפִּיחוּ. מוּתִיבִי מִי רְגִלִים כְּל זִמְנָא שְׂמַמְפִּיחוּ - אַסְוֵרָה, נְבַלְעוּ אוּ יְבִישוּ - מוּתְרִים; מֵאִי לֹא? "נְבַלְעוּ" דְמוּקָא דִּי"בִישׁ", מָה יְבִישׁוּ

43 - שְׂאִין רְשׁוּמֵן נִיבְרָה, אַף נְבַלְעוּ - אִין רְשׁוּמֵן נִיבְרָה, הָא רְשׁוּמֵן נִיבְרָה - אַסְוֵר, אַף עַל גַּב דִּאִין מְפִיחוּ - וְלְמַמְדֵי, אִימָא רִישָׁא: כְּל זִמְנָא

44 שְׂמַמְפִּיחוּ הוּוּ דַּאְסוּר, הָא רְשׁוּמֵן נִיבְרָה - שְׂרִי - אִלָּא: מָרֵא לִיבָא לְמַשְׁמַע מִינְהּ. לִימָא כְּתָנָא: כְּל זִמְנָא שְׂנַשְׁבּוּ מִמְנֵי מִי רְגִלִים - אַסְוֵר

45 לְקִרוּת קְרִיאַת שְׁמַע כְּגִנְדוּ, וְזִמְר רְגִלִים עִינָמָן שְׂנַשְׁבַּה נְבַלְעוּ - מוּתְרָה, לֹא נְבַלְעוּ - אַסְוֵר. רְבִי יוֹסִי אָמַר: כְּל זִמְנָא שְׂמַמְפִּיחוּ. מֵאִי "נְבַלְעוּ"

46 וּמֵאִי "לֹא נְבַלְעוּ" דַּקִּאמְר תַּנָּא קְמָא? אִילִימָא "נְבַלְעוּ" - דִּאִין מְפִיחוּ, "לֹא נְבַלְעוּ" - דְמְפִיחוּ, וְאַתָּא רְבִי יוֹסִי לְמִמְר: כְּל זִמְנָא שְׂמַמְפִּיחוּ

47 הוּוּ דַּאְסוּר, הָא רְשׁוּמֵן נִיבְרָה שְׂרִי - הִינּוּ תַנָּא קְמָא? אִלָּא "נְבַלְעוּ" - דִּאִין רְשׁוּמֵן נִיבְרָה, "לֹא נְבַלְעוּ" - דְרְשׁוּמֵן נִיבְרָה. וְאַתָּא רְבִי יוֹסִי לְמִמְר:

48 כְּל זִמְנָא שְׂמַמְפִּיחוּ הוּוּ דַּאְסוּר, הָא רְשׁוּמֵן נִיבְרָה - שְׂרִי - לֹא, דְכוּלִי עֲלָמָא כְּל זִמְנָא שְׂמַמְפִּיחוּ הוּוּ דַּאְסוּר, הָא רְשׁוּמֵן נִיבְרָה - שְׂרִי,

1 והרי לבו רואה את הערהו - פירש רבנו יצחק מדרפוך גמרא דבי בפשטות
 2 משמע דלבו רואה את הערהו אסור. אלא דרבינו שמעיה תלמידו דרשי
 3 פסק בתנא קמא, דלבו רואה את הערהו מותר. ומיהו בסמוך משמע דאסור, ולא
 4 פליגי דני אמוראי אלא בעקבו רואה את הערהו, אבל בלבו רואה את הערהו -
 5 כילי עלמא מרוד דאסור.

6 והלכתא נוגע עקבו אסור - ושמעא
 7 גזרין נוגע עקבו - שמאי יגע
 8 גדיה. גוף של רגע - פירש רש"י של חוס
 9 בלוע. משמע לפירושה: אבל כלי דלא בלע
 10 כגון זכוכית - אפשר דשרי.
 11 ובלבד ששיל בהן רביעית מיס - אבל
 12 בגוף אפשר דלא מחתי מיס.
 13 ספר

1 והכא, בטופח על מנת להטפיה איבא ביניהו. "יד
 2 למבול אם יכול לעלות" כו'. לימא תנא סתמא דרבי
 3 אליעזר, דאמר: עד הגין התפוח! - אפילו תימא רבי
 4 יהושע, ודלמא פותיקין; דאמר רבי יוחנן; ותיקון היו
 5 גומרין אותה עם הגין התפוח. "ואם לאו - ותכסה פנים
 6 וקרא". והרי לבו רואה את הערהו! - אמר רבי אליעזר,

7 ואי תימא רבי אחא בר אבא בר אחא משום רבינו: במים עכו"ין שנגו, דרמו פארעא סמיכתא,
 8 שלא יראה לבו ערותו. תנו רבנן: מיס גלילין - גשב כהן עד צוארו וקרא. ויש אומרים: עוכרן
 9 ברילין, ותנא קמא - והרי לבו רואה את הערהו! - קסבר: לבו רואה את הערהו - מותר.
 10 והרי עקבו רואה את הערהו! - קסבר: עקבו רואה את הערהו - מותר. אתמא: עקבו רואה
 11 את הערהו - מותר. נוגע, אבוי אמר: רבא אמר: רבא אמר: רב יבד מחתי לה להא שמעמא
 12 הכי. רב חיננא בריה דרב איקא מחתי לה הכי: נוגע - דברי הפל אסור. רואה, אבוי אמר:
 13 אסור, רבא אמר: מותר, לא נתנה תורה למלאכי השרת. והלכתא: נוגע - אסור, רואה -
 14 מותר. אמר רבא: צואה בעששית - מותר לקרות קריאת שמע בנגדה, ערוה בעששית - אסור
 15 לקרות קריאת שמע בנגדה. צואה בעששית מותר לקרות קריאת שמע בנגדה - דצואה בכיסוי
 16 תליא מילתא, והא מיפסיא. ערוה בעששית אסור לקרות קריאת שמע בנגדה "ולא ראה קד
 17 ערות דבר" אמר רחמנא. והא קמיתחויא. אמר אבוי: צואה כל שהו - מבלמה ברק; אמר
 18 רבא: וברוק עבה. אמר רבא: צואה בגומא - מניח סנדלו עליה וקורא קריאת שמע. בעא מר
 19 בריה דרבנא: צואה בדיקה סנדלו מניח? אמר רב הוה: גזי ערום - אסור לקרות
 20 קריאת שמע בנגדה. מבי אריא גזי, אפילו ישראל נמי! - ישראל - פשיטא ליה דאסור, אלא
 21 גזי איצטרבא ליה; מהו דתימא: הואיל וכותבי בהו "אשר בשר המורים בשרם", אימא כחמו
 22 בעלמא הוא - קא משמע לן; דאינהו נמי אקרו "ערוה", דתיוב: "וערות אביהם לא ראו".
 23 "ולא יתכסה לא במים הרעים ולא במי המשקה עד ששיל לתוכן מים". וכמה מאי רמי ואילי?
 24 אלא הכי קאמר: לא יתכסה לא במים הרעים ולא במי המשקה כלל. ומי רגלים - עד ששיל
 25 לתוכן מים, וקרא. תנו רבנן: כמה שיל לתוכן מים - כל שהוא. רבי זבאי אומר: רביעית.
 26 אמר רב נחמן: מהלוקח - לבסוף, אבל בתחילה - כל שהן. ורב יוסף אמר: מהלוקח -
 27 לבתחילה, אבל לבסוף - דברי הכל רביעית. אמר ליה רב יוסף לשמיעה: אייתי לי רביעיתא
 28 דמיא, דרבי זבאי. תנו רבנן: ושל רעי ועיט של מי רגלים - אסור לקרות קריאת שמע
 29 בנגדו, וכל על פי שאין בהן גלום, ושל רגלים ענפין - עד ששיל לתוכן מים. ויכול לתוכן
 30 מים? - כל שהוא. רבי זבאי אומר: רביעית. בין לפני המטה בין לאחר המטה. רבן שמעון בן
 31 גמליאל אומר: לאחר המטה - קורא, לפני המטה - אינו קורא, אבל מרחוק הוא ארבע אמות
 32 וקורא; רבי שמעון בן אלעזר אומר: אפילו בית מאה אמה - לא יקרא עד שיוציאם, או שיעינם
 33 תחת המטה. איבעיא ליה: היכי קאמר? אחר המטה - קורא מר, לפני המטה - מרחיק ארבע
 34 אמות וקורא, או דילמא הכי קאמר: לאחר המטה - מרחיק ארבע אמות וקורא, לפני המטה
 35 - אינו קורא כלל? תא שמע, דתניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: אחר המטה - קורא מר,
 36 לפני המטה - מרחיק ארבע אמות. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אפילו בית מאה אמה - לא
 37 יקרא עד שיוציאם או שיעינם תחת המטה. בעין איפשיטא לן, מתניתא קשין אהרדי! - איפוך בתריתא. - מה חזית דאפקת
 38 בתריתא? איפוך קמיתא! - מאן שמעת ליה דאמר: פליה בית פארבע אמות דמי - רבן שמעון בן אלעזר היה. אמר רב יוסף,
 39 בעאי מנייה מרב הונא: כמה פחות משלשה - פשיטא לי דכלבד - דמי שלש ארבעה, מששה, ששה, שבעה, שבעה, תשעה,
 40 מהו? אמר ליה: לא דענא. עשרה, ודאי לא מבגאי לי. אמר אבוי: שפיר עבדת לא איבעיא לך, כל עשרה רשותא אחריתא היא.
 41 אמר רבא, הלכתא: פחות משלשה - כלבד דמי, עשרה - רשותא אחריתא היא, משלשה עד עשרה - תיניו דבעא מנייה רב יוסף
 42 מרב הונא ולא פשיט ליה. אמר רב: הלכה דרבי שמעון בן אלעזר. וכן אמר פאלי אמר רב עקיב ברה פת שמואל: הלכה דרבי
 43 שמעון בן אלעזר. ורבא אמר: אין הלכה דרבי שמעון בן אלעזר. רב אחאי אעסק ליה לבריה חי רב יצחק בר שמואל בר מרתא,
 44 עייליה לחופי ולא הוה מסתייעא מילתא. אול בתריה לעיניו, הוא ספר תורה דמנחא. אמר ליה: אינו הישאת לא אתאי ספנתון
 45 לבד! דתניא: בית שיש בו ספר תורה או תפילין - אסור לשמש בו את המטה עד שיוציאם או שיעינם כל בתוך כלי. אמר אבוי:
 46 לא שנו אלא בכלי שאינו כליין, אבל בכלי שהוא כליין - אפילו עשרה מאני כחד מנייה מאני כחד מנייה מאני רבא: לימא

1 במנפח על מנת להטפיה איבא ביניהו - תנא קמא בעי על מנת להטפיה, ורבי יוסי
 2 ממתיר. לימא תנא סתמא כרבי אליעזר - והלכה כמותו. דילמא לותיקן -
 3 קאמרו מתניתין עם דגין תמות. אבל כוללי עלמא עד שלש שעות. והרי לבו רואה
 4 את הערהו - קא סלקא דעתך. כל אבר שאין דרכו לראות את הערהו, (ורואה)
 5 בלבו שלמא עשוקא מותר, חזרה, קריין ביה "ובלא
 6 לימא כן ערות דברי, לא נתנה תורה
 7 למלאכי השרת - שאין להם ערוה, על
 8 כרוננו של ילנו ערוה, ואין אנו צריכים להשמר
 9 מכל זה. כל שהוא - מעט. ברוק - רוקק
 10 עליה ומכסה אותה ברוק. בעששית -
 11 לנטרין דאכלו. כלומר: מותרת זכוכית או
 12 קלף קד פסטיק בתימתיס והיא נריאה. בכסוי
 13 תליא מילתא - זכוכית או צאתך. מיס
 14 הרעים - סרוסוס. מי המשקה - שטוריס.
 15 אותו הפתוח והקבנטו חזם סרוסוס. וכמה
 16 מיא רמי ואולי - כמה ישלך לתוכם
 17 ערבסלס? והא מרובין חזם? וכו' רגלים -
 18 מוטעין, ודאם בכלי, והוא בא לקרות קריאת
 19 שמע אצלם. לבסוף - שמי רגלים בכלי וזה
 20 נתון לתוכן מים. בהדיא קאמר רבי זבאי
 21 רביעית. אבל לבתחלה - שקדמו המים למי
 22 רגלים - דברי הכל כל שהוא. כשמטיל מי
 23 רגלים בכלי לבסוף ראשון ראשון שנפל
 24 לתוך המים מתבלב, ואף על פי שהם רבים
 25 והדולקין - כבר בטלו. אייתי לי רביעית! -
 26 אפילו בתחלה. גוף ועיט - שנייהם כלי
 27 חיס הם, אלא של רעי קרוי "עין", ושל מי
 28 קריאת שמע. "עבט" אמר לקרות קריאת
 29 שמע בנגדם - הואיל ומרחיק כפך, ואף על
 30 פי שאין בתוכן כלום. וכו' רגלים ענפין -
 31 בכלי שאינו מיוחד להם. בין לפני המטה -
 32 אותו המטה מופסקת בין לבני המטה - לאחר
 33 המטה - שהמטה מופסקת ביניהם - אסור.
 34 או שיעינם תחת המטה ריטני - ולא ריטני
 35 "כלי בתוך כלי", תחת המטה - כאילו היו
 36 טמונים בתוך. הכי קאמר - רבן שמעון בן
 37 גמליאל. בעין איפשיטא לן - שאלתו
 38 מתפרשה לא בחלוק שבין לפני המטה לאחר
 39 המטה. מתריתא מיהו קשיין - שהחלפה
 40 שיתוק, מאן שמעת ליה וכו' - לא ידעתי
 41 חזקן היא. פשיטא לי - במנחם תחת המטה
 42 ורגליה קצרים, שאין דימנא ולקרקע שלשה
 43 טפחים, כלבד דמי, והרי הן כסמונים. עשרה
 44 ודאי - לא שאלתי ממנו - דנראה משה
 45 אחר החתיה, מאחר שיש הפסק כל כך - אך
 46 זה כסוי. עייליה לחופי ולא הוה מסתייעא
 47 מילתא - ונרשאותן, שהיה לה יכול לבעול.
 48 כבתוך לבד - כמעט כסתה את בני למות
 49 בעונש העק. אפילו מאני - ורגל
 50 כליין כחד מנייה מאני רבא.
 51 אקמטרא

ברכות. פרק שלישי - מי שמתו דף בו גמורא - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
רוש"י

1 אַקמטרא - ארגו של ספרים. ובגולה (כ.ו.כ.) קמטור דספרי. וכן תרגם יונתן "ובגוו
2 ברומים" (יחזקאל כו) - "אלמנן הדרחין מחתיין בקמטורין", וכן "לאשר על המלחמה"
3 (מלכים ז) - "לדלעל קמטוראי". כבלי בתוך כלי ימי - דהא גלימא לאו בליין הוא.
4 מוציגה עשרה - ואם לאו - לא ישמש. לדוכותיה - במקום מטות. לאו ארתעאי
5 - לא נתיית לבי. כנגד בית הכסא - ברחוק
6 ארבע אמות. דלית בה צואה - שפטו
7 אותה. בית המרחץ - אסור להרחיב בו.
8 דפריסאי - בחפירה יהוה, ופדום ברוקם מן
9 הגומא הוא בשפטו, והרעי מתגלגל ונפל
10 לנמא. מוטנא זב שראח קרי - אף על פי
11 שנטמא שבעה משום מים דבה, ואין
12 בטילה זו מטהרתו - אפילו הכי פירי בטילה
13 לדברי רובא, תבנת עורא משום קרי. וכן
14 נדה, אם באה להתפלל שמונה עשרה.
15 שנטמא שבעה ודע - הרי היא כבול קרי.
16 כראשכון בסניי. "שלת ימים לא תגשו אל
17 אשה" (שמות טז) לפי ששכבת זרע טמא
18 בפליטו כל שלשה, ולארז נאמן כבר
19 הסריח בגופה ואין ראו עד להוריע להיות
20 עד ולך נוצח הימנה. והכי פירושה: נדה
21 שפטלה עתה הדימיה ששמשא אתמול
22 קודם שראתה ודבי "הרוח פומר" - קא
23 סלקא דערן השאט: הואיל וטמאת ובה
24 קדמת, הרי היא טמא טומאה תמורה, ואינו
25 אוסרתו דבריה תורה. כדאמרינן בפרק
26 "הובים המוצרעים מותרים" - תו לא אתאי
27 טומאת קרי וקילא אוסרה ליה. גמרא לא
28 בר מבילה הוא - לדברי תורה, ואף על פי
29 שטומאתו תמורה, ותו לאו ארז ומצריך
30 ליה.

הדרון עלך מי שמתו

1 אַקמטרא - כבלי בתוך כלי דמי. אמר רבי יהושע בן לוי:
2 ספר תורה - צירף לעשות לו מוציגה עשרה. מר וזמרא
3 אקלע לבי רב אש, חויה לדוכיה מר בר רב אש
4 דמנא ביה ספר תורה ועבד ליה מוציגה עשרה. אמר
5 ליה: כמאן - רבבי יהושע בן לוי? אימר דאמר רבי
6 יהושע בן לוי - דלית ליה ביתא אחרניא, מר הא את
7 ליה ביתא אחרניא! אמר ליה: לאו ארתעאי. "כפמ
8 דרזיק מקו זמן הצואה - ארבע אמות". אמר רבא אמר
9 רב מחנה אמר רבי הונא: לא שנו אלא לאחוריה, אבל
10 לפניו - מרחיק מלא עינו, וכן להתפלה. איני? והא אמר
11 רפם רב פוחא אמר רבי חסדיא: עומד אדם כנגד בית
12 הכסא ומתפלל! - הכא כמאי עסקינן - בבית הכסא
13 שאין בו צואה. איני? והאמר רב יוסף בר הנינא: בית
14 הכסא שאמרו - אף על פי שאין בו צואה, ובית המרחץ
15 שאמרו - אף על פי שאין בו אדם! אלא, הכא כמאי
16 עסקינן: בחדתי. והא מיבעי ליה לבינא: המינו לבית
17 הכסא מהו, יש זימון או אין זימון? - פי קא מיבעי ליה
18 לבינא - למקום עליה לצלוי בגויה, אבל כנגדו - לא.
19 אמר רבא: הני פמי כסאי דפריסאי, אף על גב דאית בהו
20 צואה - כפסחין דמו. משננה זב שראח קרי, ונדה
21 שפלטא שבעה ורע, והמשמשת שראתה נדה - ציריין
22 מבילה, ורבי יהודה פומר. גמרא איבעיא להו: בעל קרי
23 שראה ובה, לרבי יהודה מהו? כי פמר רבי יהודה התם
24 כוב שראה קרי - דמעיקרא לאו בר מבילה הוא, אבל
25 בעל קרי שראה ובה, דמעיקרא בר מבילה הוא - מתיבה,
26 או דילמא לא שנא? - תא שמע: המשמשת וראתה נדה
27 צריכה מבילה, ורבי יהודה פומר. והא משמשת וראתה
28 נדה כבעל קרי שראה ובה דמיא, וקא פמר רבי יהודה
29 ששע מיכה. תני רבי חיאי בהריאי: בעל קרי שראה
30 זיכה - צירוף מבילה, ורבי יהודה פומר.

הדרון עלך מי שמתו

1 משנע עד הערב - עד השבת. עד פלג
2 המנחה - בגמרא מפרש לה. אין לה
3 קבע - כל הלילה זמנה. ובגמרא מפרש מאי
4 לשון "אין לה קבע". גמרא מנחה - שאל
5 קריאת שמע. לזיתין - המקדימן למצות
6 ומחזירין לעשות דבר בזמנו ומצותה
7 מקדימין לאתר הדג החמה להתפלל. וכי
8 גזן במתנין - למתארים, שלא אחרו יותר
9 מצותה. ששעם ואילך עבר הזמן. וכילי
10 עלמא - שאר המתפללין המתארוך - עד
11 הצות לזכיל אתה, ותו לא. כמנחה - היני
12 אחר חצות. אם היטעי לומר - כלומר: אם
13 חשיבני שבעלתי מנח שאמרוני טעה ולא
14 התפלל ערבותי וכו'. וכיון דעבר יזמו כפל
15 קריבנו - ואינו מקריבו ביום אחר אם זמנו
16 קריב, כגון מוספם של כל יום ויום.
17 מבדיל

הדרון עלך מי שמתו

1 תפלת השחר עד הצות, רבי יהודה אומר: עד ארבע שעות. תפלת המנחה עד הערב. רבי
2 יהודה אומר: עד פלג המנחה. תפלת הערב אין לה קבע. וישל מוספם כל היום. רבי יהודה אומר: עד שבע שעות. גמרא וימניהו:
3 מצותה עם הגין החמה, כדי שישמךד גאולה לתפלה, ונמצא מתפלל ביזום - כי תניא תהיא - ליתקין, דאמר רבי יוחנן: ויתקין
4 היו גומרים אותה עם הגין החמה. - וכולי עלמא עד הצות ותו לא? והאמר רב מרי פריה דרב הונא פריה דרבי ימיה רב אבא
5 אמר רבי יוחנן: טעה ולא התפלל ערבית - מתפלל במנחה שתיים, שחית - מתפלל במנחה שתיים! - כולי יומא מצלי ואויל,
6 עד הצות - דכי ליה שבר תפלה בזמנה, מאן ואילך - שבר תפלה בזמנה - לא רבי ליה. איבעיא להו:
7 טעה ולא התפלל מנחה, מהו שיתפלל ערבית שתיים? אם תמצא לומר טעה ולא התפלל ערבית שתיים שחית שתיים - משום
8 דחד יומא הוא, דתיב: "יהי ערב ויהי בקר יום אחד", אבל הכא - תפלה במקום קרבן היא, וכיון דעבר יזמו כפל קרבנו, או
9 דילמא, כיון דצלותא רחמי היא - כל אימת דבעי מצלי ואויל? - תא שמע: דאמר רב הונא בר יהודה אמר רבי יצחק אמר רבי
10 יוחנן: טעה ולא התפלל מנחה - מתפלל ערבית שתיים, ואין בזה משום ד"עבר יזמו כפל קרבנו". מתיב: "מענות לא יוכל לתקן
11 ויתקוין לא יוכל להמנות". מענות לא יוכל לתקן" - זה שבפול קריאת שמע של ערבית וקריאת שמע של שחרית, או תפלה של
12 ערבית, או תפלה של שחרית. "ותקוין לא יוכל להמנות" - זה שצננו חבירו לדבר מצוה ולא נמנה עמקה? - אמר רבי יצחק
13 אמר רבי יוחנן: הכא כמאי עסקינן - שפגול במזיד. אמר רב אישי: דיקא נמי דקתני "כפול", ולא קתני "טעה" - שמע מינה.

הדרון עלך מי שמתו

1 תפלת השחר עד הצות, רבי יהודה אומר: עד ארבע שעות. תפלת המנחה עד הערב. רבי
2 יהודה אומר: עד פלג המנחה. תפלת הערב אין לה קבע. וישל מוספם כל היום. רבי יהודה אומר: עד שבע שעות. גמרא וימניהו:
3 מצותה עם הגין החמה, כדי שישמךד גאולה לתפלה, ונמצא מתפלל ביזום - כי תניא תהיא - ליתקין, דאמר רבי יוחנן: ויתקין
4 היו גומרים אותה עם הגין החמה. - וכולי עלמא עד הצות ותו לא? והאמר רב מרי פריה דרב הונא פריה דרבי ימיה רב אבא
5 אמר רבי יוחנן: טעה ולא התפלל ערבית - מתפלל במנחה שתיים, שחית - מתפלל במנחה שתיים! - כולי יומא מצלי ואויל,
6 עד הצות - דכי ליה שבר תפלה בזמנה, מאן ואילך - שבר תפלה בזמנה - לא רבי ליה. איבעיא להו:
7 טעה ולא התפלל מנחה, מהו שיתפלל ערבית שתיים? אם תמצא לומר טעה ולא התפלל ערבית שתיים שחית שתיים - משום
8 דחד יומא הוא, דתיב: "יהי ערב ויהי בקר יום אחד", אבל הכא - תפלה במקום קרבן היא, וכיון דעבר יזמו כפל קרבנו, או
9 דילמא, כיון דצלותא רחמי היא - כל אימת דבעי מצלי ואויל? - תא שמע: דאמר רב הונא בר יהודה אמר רבי יצחק אמר רבי
10 יוחנן: טעה ולא התפלל מנחה - מתפלל ערבית שתיים, ואין בזה משום ד"עבר יזמו כפל קרבנו". מתיב: "מענות לא יוכל לתקן
11 ויתקוין לא יוכל להמנות". מענות לא יוכל לתקן" - זה שבפול קריאת שמע של ערבית וקריאת שמע של שחרית, או תפלה של
12 ערבית, או תפלה של שחרית. "ותקוין לא יוכל להמנות" - זה שצננו חבירו לדבר מצוה ולא נמנה עמקה? - אמר רבי יצחק
13 אמר רבי יוחנן: הכא כמאי עסקינן - שפגול במזיד. אמר רב אישי: דיקא נמי דקתני "כפול", ולא קתני "טעה" - שמע מינה.

1 מעה ולא התפלל מנחה עיבר שבת וכו' טעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל
 2 ערבי שמים - דיינונו של מוצאי שבת ומבדיל בראשונה וכו'. כתב רבינו
 3 יהודה: אם טעה ולא הוציר ראש חדש במנחה - לא יתפלל עוד בכלל. ולמה
 4 יתפלל עוד, הרי כבר התפלל כל תפלת המנחה מבעוד יום. לכו ראש חדש שלא
 5 הוציר, אם בן מורח כלום לא חזרו
 6 ויתפלל במוצאי ראש חדש. היה לא יוצר
 7 עוד תפלת ראש חדש, ושמונה עשרה כבר
 8 התפלל. ולא ידע למה דאמר וזכא: טעה ולא
 9 התפלל מנחה בשבת דמתפלל ערבי בחול
 10 שנים, פירושו: של חול, משום של התפלל
 11 כלל, אם בן ירוח תפלת שמונה עשרה
 12 כמתפלל במוצאי שבת, אף על פי שלא
 13 יוצר שבת. ואם האמר: והלא הוא
 14 מתפלל יותר ממה שהוא חייב להתפלל,
 15 שלא היה לו להתפלל כל אשבע בברכות,
 16 והוא מתפלל שמונה עשרה בכך אין לחוש,
 17 ששע שבת הוא דין שיחפיל כל שמונה
 18 עשרה, רק שלא הוצרכוהו מפי השרות
 19 מוצא שמרחה כל תפלוהו. אבל כשטעה ולא
 20 הוציר של ראש חדש, כבר התפלל - אם בן
 21 לא ירוח כלום אם יתפלל במוצאי ראש
 22 חדש. והוא הדין נמי אם שבת, וכל
 23 במנחה בשבת שמונה עשרה שלמות, ולא
 24 הוציר של שבת - נראה דלמראי שבת לא
 25 יתפלל שמים, דכבר התפלל שמונה עשרה
 26 בברכות. ומיהו, ברב אלפס לא משמע בן
 27 דאפילו היכא דאינו מרוח כלום מוצאי
 28 התפלל פעם אחת. וזה לשונו, שכתב אורח
 29 וקאמר שמבדיל בראשונה ואינו מבדיל
 30 בשניה, ואם לא מבדיל בראשונה הובדיל
 31 בשניה - שניה עלתה לו, ראשונה לא
 32 עלתה לו, והוא דייקא ליה לאקדומי תפלת ליה
 33 ברישא (דרכי) ודהיא חובה, וכיון דלא
 34 אבדיל ברישא ואבדיל בחיוביהו גלי ורעהי
 35 דרך בחיוביהו הוא חובין, הלכך בעי למחדר
 36 ולצלוי וימנא אחריתו כדי להקדים חובת
 37 שתייה ברישא. ואי אבדיל בתרייהו, אף על
 38 גב לא מבעי ליה למעבד הכי - לא מחייב
 39 לא, ואדרבה, ואי אבדיל אפילו בחיוב מנחה
 40 - לא מותרין ליה. והנני טעה ולא הוציר
 41 הבדלה בחיזון הודעת' רבי מחזירין אותו,
 42 שעתה שייכח לאמונה על הדין. ש כאן
 43 לשונו. אלמא דמצריך להתפלל וימנא
 44 אחריתו, אף על שלא תזוזי תפלת פעם
 45 שניה יותר מבראשונה. כך היה נראה לרוב
 46 רבי משה גמליאל, ונתן שלש האלפסי.
 47 קשיא - תימה אנאי לא מנשי דמיירי
 48 קודם שהעשירי? דאמרין לקטן
 49 בפרק א' עמודין (לגא.) העשירי קבעה
 50 על הכוס: ויש לומר. דלא אשכחן ברייתא
 51 דשניתי בן שתי תקנות.
 52 יצחק תקן תפלת המנחה - ואף על גב
 53 דאמרין (וימנא כתב.) צלוחא
 54 דאברהם מנשי שחרו תכלו ויש לומר: הני
 55 אחר שתקנה יצחק.

1 תנו רבנן: מעה ולא התפלל מנחה עקרב שבת - מתפלל
 2 ליל שבת שמים, מעה ולא התפלל מנחה בשבת -
 3 מתפלל במוצאי שבת שמים. מבדיל בראשונה ואינו
 4 מבדיל בשניה, ואם הבדיל בשניה ולא הבדיל בראשונה -
 5 שניה עלתה לו, וראשונה לא עלתה לו. למימרא, דכיון
 6 דלא אבדיל בקמייתא - כמאן דלא ציל דמי מותרין ליה?
 7 וימניהו: מעה ולא הוציר גבורות גשמים בתחית המתים
 8 ושאלה בברכת השנים - מחזירין אותו, הבדלה בחיזון
 9 הודעת' - אין מחזירין אותו, מפני שיכול לאמרה על
 10 היום: קשיא, אימור, רבי יוסי ברבי חנינא אמר: תפלות
 11 אבות תקנוהו, רבי הושע בן לוי אמר: תפלות כנגד תמידין
 12 תקנוהו. תניא פותיה דרבי יוסי ברבי חנינא, ותניא פותיה
 13 דרבי הושע בן לוי. תניא פותיה דרבי יוסי ברבי חנינא:
 14 אברהם תקן תפלת שרית - שגאמר: 'וישכם אברהם
 15 בבקר אל המקום אשר עמד שם', ואין 'עמידה' אלא
 16 תפלה. שגאמר: 'ויצמד פינחס ויפלל'. יצחק תקן תפלת
 17 מנחה - שגאמר: 'ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב',
 18 ואין 'שירה' אלא תפלה, שגאמר: 'תפלה לפני ב' יעקב
 19 ולפני ה' יעקב שיתו'. יעקב תקן תפלת ערבי - שגאמר:
 20 'אמר במוקם ויגן שם', ואין 'פגיעה' אלא תפלה,
 21 שגאמר: 'ואתה אל התפלל בעד העם הזה ואל תשא
 22 בעדם רנה ותפלה ואל תפגע ב'. ותניא פותיה דרבי
 23 הושע בן לוי: מפני מה אמרו תפלת השחר עד הצות -
 24 שהיה תמיד של שחר קרב והולך עד הצות. ורבי יהודה
 25 אומר: עד ארבע שעות, שהיה תמיד של שחר קרב והולך עד ארבע שעות. ומפני מה אמרו תפלת
 26 המנחה עד הערב - שהיה תמיד של בין הערבים קרב והולך עד הערב. רבי יהודה אומר: עד פלג
 27 המנחה, שהיה תמיד של בין הערבים קרב והולך עד פלג המנחה. ומפני מה אמרו תפלת הערב
 28 אין לה קבע - שהיה אברים ופרדים שלא נתעבלו מעקרב קרבים והולכים כל הלילה. ומפני מה
 29 אמרו של מוספין כל היום - שהיה קרבן של מוספין קרב כל היום. רבי יהודה אומר: עד שבע
 30 שעות, שהיה קרבן מוסף קרב והולך עד שבע שעות. ואינו הוא מנחה גדולה - ממש שעות ומציהו
 31 ולמעלה. ואינו הוא מנחה קטנה - ממשע שעות ומציהו ולמעלה. רבי יהודה פלג
 32 מנחה קטא קאמר, או פלג מנחה אחרונה קאמר? תא שמע: רבי יהודה אומר: פלג המנחה
 33 אחרונה אמרו, והיא אחת עשרה שעות חסר רביעי. נמא תיהו יחובתיה דרבי יוסי ברבי חנינא!
 34 אמר לה רבי יוסי ברבי חנינא: לעולם אימא דך תפלות אבות תקנוהו, ואסמיכניהו רבנן אקרבנות.
 35 דאי לא תימא הכי - תפלת מוסף לרבי יוסי ברבי חנינא מאן תקנה? אלא: תפלות אבות תקנוהו,
 36 ואסמיכניהו רבנן אקרבנות. רבי יהודה אומר: עד ארבע שעות. איבעיא להו: עד ועד בכלל, או
 37 דילמא, עד ולא עד בכלל? תא שמע, רבי יהודה אומר: עד פלג המנחה. או אמרת בשלמא עד
 38 ולא עד בכלל - היינו דאיכא בין רבי יהודה לרבנן, אלא אי אמרת עד ועד בכלל, רבי יהודה
 39 חיוני

1 מבדיל בראשונה - מעם ראשונה מתפלל בשביל תפלה של עכשיו - לפיכך אומר
 2 בה הבדלה בחיזון הודעת', והשניה היא בשביל תשלומי תפלה שבת - אינו מבדיל
 3 בה. שניה עלתה לו - בשביל תפלת מוצאי שבת, וראשונה לא עלתה לו, שאינה
 4 כלום, שאין לו להקדים תפלה שעבר וזמנה לתפלה שמונה עשרה. והשניה נמי לא
 5 עלתה לו לליל שבת, והואיל ההבדלה בגילה
 6 דעתה שאינה של שבת, והיא חתוש לליל
 7 ערביה. אבות תקנוהו - דקדונו בברייתא
 8 לקמיה. כנגד תמידים תקנוהו - אנשי כנסת
 9 הגדולה. רבי יהודה - סבירא ליה שאין
 10 תמיד של שחר קרב אלא עד ארבע שעות.
 11 אברים - של עולות. ופרדים - של שאר
 12 קרבנות. שנוק דמן קודם שקיעת החמה,
 13 קרוב כל הלילה, ומבגין תקנו ערביה.
 14 מנחה גדולה - אם בא להקדים תמיד של בין
 15 הערבים - אינו יכול לקדמוהו קודם שש
 16 שעות ומציהו, רבין הערבים' כתיב ביה.
 17 למיכר ינוט צללי ערבי, ומשוחזה נטה
 18 למיכר. דיינונו מנשי שעות ומציהו ולמעלה.
 19 דאמר מר חזי שש חזעי שבע - חמה
 20 עומדת בראש כל אדם, באמצע הרקיע
 21 (ספדסי דא.) מנחה קטנה - זמן תמיד של
 22 בין הערבים בכל יום. ומפני מה שעת המנחה
 23 ולמעלה, דכרתן בחיובי בשעת (תנא).
 24 שעת שמונה עשרה וקרב וימנא ומציהו,
 25 נדחת מפרש טעמא. פלג מנחה אחרונה -
 26 חלק את שתי שעות ומציהו הנותרים ביום,
 27 ותמצא פלג אחרון של מנחה נמאז ששעה
 28 שעת חסר בליל ולמעלה. דאי לא תימא
 29 הכי - דמדהו רבי יוסי ברבי חנינא דרבי
 30 אסמיכניהו אקרבנות תפלת המוספין מאן
 31 תקנה - אלא: על כרחך רבנן אסמיכניהו
 32 אקרבנות, וכי עיני מוספין וכל מצאו מנחה
 33 כנגדה - עמדו הם ותקנהו. עד ועד בכלל
 34 לרבי יהודה הוא קרא בעי, דאילו לרבנן
 35 - עד ולא עד בכלל.
 36 חיוני

1 ואין שיחה אלא תפלה שאמר תפלה לפני ב' יעקוף - תימה דברק קמא דעבריה ורה (וב.) מוכיח ורשיח (ו) תפלה מוציא יצחק לשוח בשדה? יש לומר: דביצוי בו
 2 מצעו במגילה (ג.) ייזיז אומן את הרשע! ואין 'הדיס' אלא עזיקים, דכתיב: 'יהוא עומד בין הדיסים', ובפרק 'הלך' (סנהדרין צג.) הוא אומר להדיף.
 3 יצחק תקן תפלת ערבי - תימה, דאמר בפרק 'גיד העשה' (חולין צב.) 'יחך רונה', כי מט לטול בעי למיהדר. אמר: אפשי שבערתי במקום וכו', אלמא דהתם מוכח
 4 להתפלל ערבי ביום, נאמר שהתפלל בזה הדין ורעהו למיהדר; וקשה למתניתי ופרק קמא, דקאמר שאינו מן תפלה עד צאת הכוכבים וכל מה שפירשוהו לקדמוהו;
 5 לכן רבי יהודה דאמר עד פלג המנחה - נראה, ויפה מנהג שלנו. דארברה טוב להתפלל מבעוד יום קצת.
 6 עד פלג המנחה - תימה נמא ליה? אף שיטא על ששע שעות ומציהו ועד אותו מן ויה תפלת המנחה - נראה. דיינונו מנחה קטנה, אבל לא מנא ליה? יש לומר: דרבי
 7 יהודה שטעה על ששע שעות ומציהו ועד אותו מן ויה תפלת המנחה - דכתיב: 'זמן קטרת קטרית לפניך' (תהלים קנא).
 8 איבעיא להו עד ועד בכלל וכו' - תימה דאמר בגינה רבה 'הואהו תתם' (תנא.) כל שיעוריהו תחתינו חיוני כמגריה של חובתו: אלמא: עד ולא עד בכלל? ויש לומר:
 9 אי אומרין עד ועד בכלל שו בן גם תומרא שיחפיל ולא אמרין ערב זמנו בטל קרבנו, ואפילו במיזב.

ברכות. פרק רביעי – תפלת השחר דף כו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" קלא תוספות

1 **הא** שמע ושל מוספך כל היום ורבי יהודה אומר עד שבע שעות ותיאן היו לפני
2 וכו' – ולא גרסינן "אימא סיפא ושל" וכו', שאינו במשנה, שדברי רבי יהודה
3 שאמר "עד שבע שעות" אינו במשנה. ורבי פריים שהגידו אותו במשנה, ומיהו בכל
4 הספרים הישנים אינו. ואם חאמר: ורבי למה לא הזכיר אותו במשנה? עד לומר:
5 משום שלא כשרה ליה כוונתיה בהא דאמר

6 עד שבע שעות, אבל בהא דקאמר עד ארבע
7 שעות כסריא ליה כוונתיה. משום דהגן
8 בבחיורא כוונתיה. ובהאי דפגל הפגנח נמי,
9 משום דאמרין לקמך. דעבר עבר כמד ודעבר
10 כמד עבר. דהכי פירושא: דעבר כרבי יהודה
11 (עבר) דאמר מפלג הפגנח ליליא הוא –
12 (עבר) ומשום הכי, מנחה – לא. אבל אין
13 לפרש הכל בתפלת המנחה, ועבר כרבי
14 יהודה שהתפלל מנחה קודם פלג, דפשיטא
15 דרבנן מודו בשעוריהו רבי יהודה.

16 **דב** צלי של שבת בערב שבת – תימה
17 דהא אמרין בפרק "מבא מלמדין"
18 (ב.ב.ב.): וכלבל שלא יקדים וטלא יאחרו ויש
19 לומר: דהתם כשאינו מקבל עליו שבת מיד,
20 אבל הבא מיירי שמקבל עליו שבת מיד.
21 הלכך לא היא הקדמה. ותענא משום
22 דסבירא ליה כרבי יהודה, וכן תוך דלמקן
23 שהתפלל על מנצא שבת בשבת – היינו
24 משום דסבירא ליה כרבי יהודה לענין תפלת
25 הערב, ומשאי שעה רביעי קודם הלילה, אף
26 על פי כן (אין) אסור לעשות מלאכה במצאי
27 שבת מיד לאחר פלג המנחה, וכן לענין
28 תוספת שבת (ותשעה באב) ויום הכפורים.
29 דקיימא לן שיהוה גם כן תהורה, אם על צדך
30 שעור דרול כל כך.

ולא

מאן
תנא להא, דתנן: 'יהם השמש וגמס' – בארבע שעות. אחת אומר בארבע שעות, או אינו
אף אלא בשש שעות? כשהוא אומר: 'בהם היום' – הרי שש שעות אומר, הא מה אני מקיים
'יהם השמש וגמס' – בארבע שעות. מני? לא רבי יהודה ולא רבנן? או רבי יהודה – עד
ארבע שעות נמי פשיטא הוא! אי פשון – עד חצות נמי פשיטא הוא! אי פשת אימא: ארבי
יהודה, אי פשת אימא: רבנן. אי פשת אימא: רבנן – 'בבקר בבקר' – חלקיהו לשיני
בקרין. ואי פשת אימא: רבי יהודה, האי 'בבקר' – יתרא – להקדים לו שעה אחת. דבוקא עלמא
מיהא 'יהם השמש וגמס' בארבע שעות, מאי משמע? אומר רבי אחא בר יעקב. אומר קרא:
'יהם השמש וגמס', איזו היא שעה שהשמש הם והצל צונן – הוי אומר: בארבע שעות.
'תפלת המנחה עד הערב' וכו'. אומר ליה רב חסדא לרב יצחק: התם אומר רב כהנא 'הלכה
כרבי יהודה הואיל ותנן בבחיורא כוונתיה', הכא מאי? אי'שתמיך ולא אומר ליה ולא מדי. אומר
רב חסדא: 'תנוי אגו, מדרב מצילי של שבת בערב שבת מבעוד יום – שמעו מינה הלכה כרבי
יהודה. אדרבה, מדרב הונא ורבנן לא הווי מצילו עד אורתא – שמעו מינה אין הלכה כרבי
יהודה! השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר, דעבר כמר – עבר, דעבר כרבי יהודה – עבר.
רב איקלע לבי גימא וצילי של שבת בערב שבת, והוה מצילי רבי רימיה בר אבא לאחוריה, ורבי
רביסין רבי זלתי פסקיה לעלותיה דרבי רימיה. שמע מינה תלת: שמע מינה – מתפלל אדם
של שבת בערב שבת, ושמע מינה – לעלותיה דרבי רימיה, ושמע מינה – אסור לעבור
כנגד המתפללין. מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: אסור לעבור כנגד
המתפללין. איני? והא רבי אמר ורבי אסי הלפי! – רבי אמר ורבי אסי חזין לארבע אמות
הוא דחליף. ורבי רימיה היכי עבדי הכי? והא אומר רב יהודה אומר רבי: לעולם אל תפלה אדם

השמש
הם והצל צונן. **בארבע שעות** – דאילו קודם ארבע שעות, אף השמש צונן. מני – הא דמשמע דארבע לאו בקר הוא, דהא כתיב 'חלקטו אותו בבקר בבקר וחס השמש
וגמס' הנהור, ומתווקי 'וגמס' בארבע שעות. מוסל ולאנו מן לקישה הוא, ולא "בקר" מוקיר. **ארבע שעות נמי פשיטא הוא** – דהא אמרת עד ועד בכלל, ונמי בערב חזי
תעשה בבקר. **לשני בקרים** – שלב זה או לקיטא אבל בשלש שעות ראשונה, שהוא בקר ראשון. והא אומר רבי יוחנן – לבי תפלת השחר. של שבת בשבת –
שקבל עליו שתי בעודים. **מי שמת** – כרבי יהודה כסריא לא. דאמר מפלג המנחה אויל ליה וכן תפלת המנחה וטלא יאחרו ויש עליו תפלת ערבית. ולא פסקיה לעלותיה

כלומר: לא תפלה אדם על צדך שעור דרול כל כך. – כלומר: לא תפלה אדם על צדך שעור דרול כל כך. – כלומר: לא תפלה אדם על צדך שעור דרול כל כך.

1 היינו רבנן – דקא פלקא דערבך רבי יהודה פלג אחרון של מנחה אחרונה קאמר.
2 **מתפלל של מנחה וכו'** – רבנן לטעמיהו, דאמר: תפלת המוספים כל היום, כמו
3 של מנחה, הלכך תרין קודם. ורבי יהודה לטעמיה דאמר מוספין עד שבע שעות ותו
4 לא, והוא לא מיעה עוברא, ושל מנחה יש לה עוד שעות עד פלג המנחה. שתי
5 תפלות תרין קודם – וצני האחרון של שעה

6 בעיניה הוא זמן לשתיקה. דהא אמר מנחה
7 גדולה. משום שעות ומנחה ולמעלה. היכי
8 משכחת לה – הרי עבר זמן המוספים
9 משעברא שעה ששית. פלג ראשונה – של
10 מנחה אחרונה ועד בכלל. ואף גו בר דתנא
11 ידב סומנא לפלג אחרונה. דקמיני איזו פלג
12 מנחה – מנחת שיערה שעות חסר רביעי –
13 הכי קאמר רב. אף אין נמי מניא – לרבי
14 יהודה עד ועד בכלל. שפסאנן אין הקמה
15 – קטנה ושערה מנחה אחרונה איתא בביא, 8
16 דמדאורייתא אין קודשה כלום, שהרי קטנה
17 אינה בת דעת, אמר אמר לא תבזה תורה
18 ליתות כל בהו לקדשה. אלא לאב, שאמרי
19 'את בתי נתתי לאיש הוה' (דברים כב).
20 ומיהו, ורבנן קמתי לה דקדושי להצריכה
21 מיתאן, כדי שישארה ולא תנא לומר. לפיכך,
22 אם מיאנא לאחור זמן ואמרה 'אי אפשר לי
23 – ציצת ותותרת לכל אדם, ואינה צריכה
24 ויהי וגו. והדעי רבי יהודה כן באב שפעמים
25 על תפלת בתי חן קלמרה שמתאן בו. כגון
26 שני אחים נשואין שתי ארוות תימותה, אחת
27 גדולה קודשה קודשה תורה ואלה קטנה
28 שאין קודשה אלא מדבריה, ומת בעלה של
29 גדולה ללא בנייה מנחה לפני אחיו ליבום.
30 ונמצאת וקוקה לו מן התורה, ויחקה זו אוסרת
31 אשתו עליו משום אחות וקוקה שהיא
32 באחות אשתו, ואמר רבי אליעזר במסכת
33 יבמות (ק.טא): מלמדך קטנה זו שתמאן
34 בבועלה. ותקדו קודשה למפריע, והשעה של
35 בלילותיה כאלו חן של ונת על ידי לחיתר את
36 בעלה ליבם את אחותה, דתנן: נשואין על
37 האנסיה ועל המפריעה (יבמות ג.א), והדעי
38 רבי יהודה וכן תפלתה ששנתי ערוה –
39 שהלכה כרבי אליעזר. על פי ש' ער אחי –
40 שאמר לה: מת בעלך במדינת חם (יבמות
41 קב.א), שנספק תרנגול – שניקד קודקו של
42 תינוק במקום שהמותר רופף, וניקב את מוחו,
43 וסקלודו כמשפט שור שנגח את האדם.
44 דכתיב: 'והשור יסקל' (שמות כו) וגומרין
45 בגורה של שור" – שור" משה, בעל שולח
46 בתבוא ויהי עוף בשור (בבא קמא ג.ד), ועל
47 יין מן איביעים יום – שיצא מנבל "מן מנחה",
48 וזב לכלל אין גמור וקרינן ביה "עין שר" (בבא
49 מצרית) כו'. **בארבע שעות** – וכן לא.
50 אלמא כרבי יהודה סבירא ליה, וקאמר
51 בארבע שעות אלמא רבי יהודה עד ועד
52 בכלל. הלכה היום רבי יהודה – מתמתקין. אף
53 תמיד של שחר קרב לאחר ארבע שעות.
54 והוא חזין תפלתה. בבחיורא – עריות קרי
55 "בחיורא", שהלכה כאותן עריות. כשהוא
56 אומר מנחה היום יש שעות אומר –
57 כלומר: מצוני במקום אחר ששניה התבונן
58 בלשנו ואמר 'הואו יושב תחת והואיל כחום
59 ויהי' – לא אומר "כחום השמש" אלא 'יהי'.

משמע כל הנקמות חזין מן הזה בין צל – הוא מדרב בשעה ששית. **הא מה אני מקיים וחס השמש** – דמשמע השמש
הם והצל צונן. **בארבע שעות** – דאילו קודם ארבע שעות, אף השמש צונן. מני – הא דמשמע דארבע לאו בקר הוא, דהא כתיב 'חלקטו אותו בבקר בבקר וחס השמש
וגמס' הנהור, ומתווקי 'וגמס' בארבע שעות. מוסל ולאנו מן לקישה הוא, ולא "בקר" מוקיר. **ארבע שעות נמי פשיטא הוא** – דהא אמרת עד ועד בכלל, ונמי בערב חזי
תעשה בבקר. **לשני בקרים** – שלב זה או לקיטא אבל בשלש שעות ראשונה, שהוא בקר ראשון. והא אומר רבי יוחנן – לבי תפלת השחר. של שבת בשבת –
שקבל עליו שתי בעודים. **מי שמת** – כרבי יהודה כסריא לא. דאמר מפלג המנחה אויל ליה וכן תפלת המנחה וטלא יאחרו ויש עליו תפלת ערבית. ולא פסקיה לעלותיה

כלומר: לא תפלה אדם על צדך שעור דרול כל כך. – כלומר: לא תפלה אדם על צדך שעור דרול כל כך. – כלומר: לא תפלה אדם על צדך שעור דרול כל כך.

1 ולא אחזרי רבו - פירש רש"י: שמום ידורא. ויש נפרש: שנראה כמשותחה לרבו.
2 והנותן שלום לרבו המחזירי שלום - פירשו: כשאר בני אדם, שאינו אומר
3 "שלום עליך רבי, היינו דאמרין (בבא קמא ע"ב.) כרי שאילת תלמיד לרבי. אי נמי:
4 הוואי בתחלתא קאמר, ובתלמוד חבר דרשי, ככל הוי דלמקן.
5 הוואיל והתפללו וכו' - הבא נמי גימט

6 לענין תומרא, ואמאי שרי ליה.
7 ובקונטרס פירש בפנים אחר. שאני צבור -
8 אף על גב דלא מטא זמן - אן איסרה
9 איסור בעשיית מלאכה, אף על גב דשעתא
10 היא.
11 צלי של מוצאי שבת וכו' - יש לומר הדבא
12 מירי שיש לו צורך מצוה לעשות
13 במוצאי שבת, כגון לכתב למול תינוק ולא
14 יהיה לו זין להבדיל אם לא יקדים, הוויא
15 צריך להוסיף מחול על הקדש דארוינתא.
16 אבל בתם - לא, ופשיטא שלא היו ממנהרס
17 להבדיל ולהתפלל של מוצאי שבת, בשבת.
18 דגם במלאכה איסור עם שחיבה.
19 הלכה כדברי האומר רשות - לאו דוקא
20 רשות, אלא כדפירשנו לעיל (כ"א.) ולכן
21 נקרא 'רשות' - כגבולה עבור מצוה אחרת
22 השנויה.
23 והלכתא בחתייה דרב - ונראה לכתב
24 תקנו פסוקים וקדיש בין גאולה לתפלה,
25 ודרשתו היא.

18 להו. אמר רבי תימא בר אבין: רב צלי של שבת בערב שבת, רבי אישיה מצלי של מוצאי שבת
19 בשבת. רב צלי של שבת בערב שבת. אומר קדושה על הכוס, או אינו אומר קדושה על
20 הכוס? תא שמע: דאמר רב נחמן, אמר שמואל: מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר
21 קדושה על הכוס. והלכתא כוותיה. רבי אישיה מצלי של מוצאי שבת בשבת. אומר הבדלה
22 על הכוס או אינו אומר הבדלה על הכוס? תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל: מתפלל
23 אדם של מוצאי שבת בשבת, ואומר הבדלה על הכוס. אמר רבי יורא אמר רבי אסי אמר
24 רבי אלעזר אמר רבי הנינא אמר רבי: בצד עמוד זה התפלל רבי ישמעאל פרבי יוסף של שבת
25 בערב שבת. כי אתא עולא, אמר: בצד תמרה הוה, ולא בצד עמוד הוה. ולא רבי ישמעאל
26 פרבי יוסף הוה, אלא רבי אלעזר פרבי יוסף הוה. ולא של שבת בערב שבת הוה, אלא של
27 מוצאי שבת בשבת הוה. "תפלת הערב אין לה קבע", מאי "אין לה קבע"? אילמא דאי בעי
28 מצלי כגולה ליליא - ליתני "תפלת הערב כל הלילה"! אלא מאי "אין לה קבע"? כמאן דאמר:
29 תפלת ערבית רשות. דאמר רב יהודה אמר שמואל: תפלת ערבית, רבן גמליאל אומר: חובה,
30 רבי יהושע אומר: רשות. אמר אביי: הלכה כדברי האומר חובה. ורבא אמר: הלכה כדברי
31 האומר רשות. תנו רבנן: מנשה בתלמיד אהרן שבא לפני רבי יהושע, אמר לו: תפלת ערבית

32 רשות או חובה? אמר ליה: רשות. בא לפני רבן גמליאל, אמר לו: תפלת ערבית רשות או חובה? אמר לו: והלא
33 רבי יהושע אמר לי רשות! אמר לו: המתן עד ששקנכו בעלי תריסין לבית המדרש. כששקנכו בעלי תריסין, עמד השואל ושאל:
34 תפלת ערבית רשות או חובה? אמר לו רבן גמליאל: חובה. אמר להם רבן גמליאל לחכמים: כלום יש אדם שחולק בדבר זה? אמר
35 ליה רבי יהושע: לאו. אמר לו: והלא משקך אמרו לי רשות! אמר ליה: יהושע, עמוד על רגליך ויעידו קדי! עמד רבי יהושע על
36 רגלו והוא אמר: אילמא אני הוה מת - יכול הוה להבדיל את המת, ועקשיו שאני הוה ואתי - היאך יכול הוה להבדיל את
37 החי? והוה רבן גמליאל יושב ודרש, רבי יהושע עומד על רגלו, עד שרגנו כל העם נקמיה לרבי עקיבא: עומדו! ועמדו! אמר:
38 עד כמה נצציה וניזיל? וישנה אשתך - נצציה, כבכורות כמעשה דרבי צדוק - נצציה, הכא נמי - נצציה, תא ונעבריה!
39 מאן נוקים ליה? נוקמיה לרבי יהושע? - בעל מעשה הוא. נוקמיה לרבי עקיבא? - דילמא עניש ליה, דלית ליה זכות אבות. אלא
40 נוקמיה לרבי אלעזר בן עזריה, דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעווא. הוא חכם - דאי מקשי ליה, מפרך ליה. והוא עשיר -
41 דאי אית ליה לפלוהי לבי קיסר, אף הוא איזיל ופלח. והוא עשירי לעווא - דאית ליה זכות אבות, ולא מצי עניש ליה. אתו ואמרו
42 ליה: ניחא ליה לבר דליתו ריש מתקבא? אמר להו: איזיל ואימליד בארשי ביתי. אול ואמליד בדביתיהו. אמרה ליה:

1 כנגד רבו - אצל רבו. ומראה כאלו דם שמים. אחרי רבו - נמי ידורא הוא. שלום
2 לרבו - כשאר כל אדם "שלום עליך" ולא אמר לו "שלום עליך רבי". היינו דקאמר
3 ליה - אתו הוים שהתפלל רב של שבת בערב שבת, אמר ליה רבי יודמה: מי בדלת
4 מן המלאכה: הוואיל וקבלת עליך שבת בתפלתך. ולא אמר ליה מי בדיל פרי -
5 שבת מני: תלמיד חבר הוה ליה. לבית

6 השריחן - סלקא דעתך: לאורי שמוי על
7 הויעה ועל הויעה בשבת, כדאמרין
8 במסכת שבת בפרק "כירה שחטוקיה" (מ"א.)
9 אלמא: אף על גב דצלי, לא בדיל מאיסורי
10 שבת. אמר רבא לחייק - ונגס להויע מחמת
11 חס בעי דהמרחץ, ולא נתן עליו מים. וקודם
12 נוה - עד של גורו על הויעה. ובכל
13 דוכחא דאמרין: כדאמר רבא לחייק "בי" -
14 מנפא אמרין. לכבריי סלי - לשון אותן
15 דבאתי לאורי שהתפלל של שבת בערב
16 שבת. מעותא הוא - לא קבל עליו תוספת
17 שבת משעת הפלה מרת. אלא אם ימענות
18 היה וסכסכו תושבא ואורז כך ורזח חמה.
19 הוואיל והתפללו התפללו - ולא הצריכם
20 להתפלל משחטוק. אלמא: הפלה היא; ואף
21 על פי שא הפלה במלאכה, תעם הוא דלא
22 לעבור על דברי תורה, אבל לענין תוספת, אף
23 על גב נבשעת תוה - תוספת הוא על ידי
24 תפלה, הוואיל ואמר תלמוד קבלה הוא; כבלי
25 תריסין - חכמים שהנציחם זה את זה
26 בדהלכה. היאך יכול הוה להבדיל את החי
27 על כרחו אני צריך להודות שאמרתיו לו
28 רשות. והתורנמן - שיהה עומד לפני רבן
29 גמליאל ושומעיו לרבים את הודעתה מפי רבן
30 גמליאל. עמוד - שחוק. אשתך - שנה
31 שערדה. בראש השנה - במסכת ראש
32 השנה (כת"א), שאמר לה: ונורא אני עליך
33 שתבא אצלי במקלך ובמעוהך ביום
34 הפוריים שחל להיות בחשבוןך. כבכורות -
35 במסכת בכורות (ל"א.), כמעשה דרבי צדוק
36 - כבכורות הוא. רבי צדוק היה ליה בוכרא,
37 ואמר ליה רבן גמליאל לרבי יהושע: עמוד
38 על רגלך כרי כי הבא. תא ונעבריה - בואו
39 ונעברי אתו מן הנשיאות. בעל מעשה הוא
40 - הוה ליה לרבן גמליאל עצרא נפי. לית
41 ליה זכות אבות - ודילמא עניש ליה רבן
42 גמליאל. מעברין לך - ויודוק מן הנשיאות
43 בשביל אחר.

1 לא כנגד רבו ולא אחזרי רבו. ותניא, רבי אלעזר אומר:
2 המתפלל אחזרי רבו, והנותן שלום לרבו, והמחזיר שלום
3 לרבו, והחולק על ישיבתו של רבו, והאומר דבר שלא
4 שמע מפי רבו - גורם לשכינה שתסתלק מישראל! -
5 שאני רבי ירמיה בר אבא, דתלמיד חבר הוה, והיינו
6 דקאמר ליה רבי ירמיה בר אבא לרב: "מי בדלת? אמר
7 ליה: און, בדילנא, ולא אמר, "מי בדיל פרי". ומי בדיל? אומר
8 והאמר רבי אבין: פעם אחת התפלל רבי של שבת
9 בערב שבת, ונכנס למרחץ, ויצא ושנה לו פרוך, ועדיין
10 לא חשקה! אמר רבא: ההוא ונכנס לתויע, וקודם גיורה
11 הוה. איני?! והא אביי שרא ליה לרב דימי בר לויא
12 לכבריי סלי? - ההוא מעותא הוא. - ומעותא מי
13 הדיא? והא אמר אבידן: פעם אחת נתקשרו שמים
14 בעינים, כסבורים העם לומר חשקה הוא, ונכנסו לבית
15 הכנסת והתפללו של מוצאי שבת בשבת, ונתפרו
16 העינים ורחה החמה, ובאו ושאלו את רבי, אמר:
17 הוואיל והתפללו! - התפללו! - דלא ממרחינן

18 רב צלי של שבת בערב שבת, רבי אישיה מצלי של מוצאי שבת
19 בשבת. רב צלי של שבת בערב שבת. אומר קדושה על הכוס, או אינו אומר קדושה על
20 הכוס? תא שמע: דאמר רב נחמן, אמר שמואל: מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר
21 קדושה על הכוס. והלכתא כוותיה. רבי אישיה מצלי של מוצאי שבת בשבת. אומר הבדלה
22 על הכוס או אינו אומר הבדלה על הכוס? תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל: מתפלל
23 אדם של מוצאי שבת בשבת, ואומר הבדלה על הכוס. אמר רבי יורא אמר רבי אסי אמר
24 רבי אלעזר אמר רבי הנינא אמר רבי: בצד עמוד זה התפלל רבי ישמעאל פרבי יוסף של שבת
25 בערב שבת. כי אתא עולא, אמר: בצד תמרה הוה, ולא בצד עמוד הוה. ולא רבי ישמעאל
26 פרבי יוסף הוה, אלא רבי אלעזר פרבי יוסף הוה. ולא של שבת בערב שבת הוה, אלא של
27 מוצאי שבת בשבת הוה. "תפלת הערב אין לה קבע", מאי "אין לה קבע"? אילמא דאי בעי
28 מצלי כגולה ליליא - ליתני "תפלת הערב כל הלילה"! אלא מאי "אין לה קבע"? כמאן דאמר:
29 תפלת ערבית רשות. דאמר רב יהודה אמר שמואל: תפלת ערבית, רבן גמליאל אומר: חובה,
30 רבי יהושע אומר: רשות. אמר אביי: הלכה כדברי האומר חובה. ורבא אמר: הלכה כדברי
31 האומר רשות. תנו רבנן: מנשה בתלמיד אהרן שבא לפני רבי יהושע, אמר לו: תפלת ערבית

ברכות. פרק רביעי – תפלת השחר דף כח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזילץ)"
 קלה תוספות

1 ושל מוספין כל היום – הקשה הרב רבינו שמשון זכורנו לברכה. דאמרנן בפרק
 2 "תמיד נשחט" (נח"א) מוספין בשש, בזכין בשבעה וכי תימא: הני מילי –
 3 למצוה, אבל דיעבר – כל זמנא זמני עמיה הוא, הרי בתמורה (ד"א) משמע
 4 שהמוספין היו נשחטין עם התמיד ונקטרין עמה והרי"ף דרחה מיייר כשבת.
 5 הלכה: מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל

6 של מוסף – טבאן טש ליהודי בית
 7 הכהנים להתפלל תפלת שחרית קודם שש
 8 שעות ומצוה, והדיני קודם שיגיע שעת
 9 המנחה, דאם לא כן היו צריכין להתפלל
 10 תפלת המנחה קודם. ודבר רבינו יצחק אומר
 11 דאין צריך, דאך דאמר שישלל תפלת
 12 המנחה קודם – והיני עשה לך לישועת
 13 צרכיך, שלא יוכל להתפלל תפלת המנחה
 14 בזמנה תריך להתפלל שניהם מיד, כגון
 15 שהיה לו לילך לשערה גדולה, כמו לנשאק
 16 ומתיירא שמא ינשך בסעודה או ששתכר.
 17 אבל אם היה לו שעות להתפלל לאחר תפלת
 18 המוסף תפלת המנחה בזמנה – אין לו להקטין
 19 תפלת המנחה אלא יתפלל כסדר, מוסף
 20 ואחר כך מנחה.

21 **בדמרתגם** רב יוסף על דאחר זמני
 22 מועדא – ואי משתעי ברגלים
 23 – אין שייך לומר לשון "איתור", שהרי אין
 24 לדם תשלומין, אלא על כדרך בתפלה
 25 משתעי קרא.

כיון

1 **היה** ר' עמוני לפניהם בבית המדרש, אמר להם: מה אני לבא בקהל? אמר לו רבן גמליאל:
 2 **אסור** אתה לבא בקהל. אמר לו רבי יהושע: מותר אתה לבא בקהל. אמר לו רבן גמליאל: והלא
 3 **כבר נאמר** "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'!" אמר לו רבי יהושע: וכי עמון ומואב במקומן הן
 4 **יושבין**? כבר עלה סנהרוב מקד אשור ובלבל את כל האמונות, שצאמור: "ואסור גבולת עמים
 5 ועתדותיהם שושתי ואוריד כאביר וישבים", וכל דפריש - מרובא פריש. אמר לו רבן גמליאל:
 6 **והלא כבר נאמר**: "ואחרי כן אשיב את שכבת בני עמון נאם ה'". וכבר שבו. אמר לו רבי
 7 יהושע: והלא כבר נאמר: "ושכתי את שכבת עמי ישראל". ועדיין לא שבו. מיד התירוהו והוא
 8 **בקהל**. אמר רבן גמליאל: הואיל והכי הוה, אויל ואפיסיה לרבי יהושע, כי מתא לביתיה, ונתנו
 9 **לְאִיתְרָא** דביתיה דאשיתרין. אמר ליה: מובלתי ביתך אתה ניכר שפתחמא אתה. אמר לו: אוי לו
 10 **לדור** שאיתא פרנסו, דאשיתרין. אמר רב: בצעורן של תלמידיו ניכר שפתחמא אתה ונכמה הם
 11 **נוזנים**. אמר לו: נעניתו לך, מחול לוי! לא אשנת ביה. עשה בשביל כבוד אבאי! פייס. אמרו: מאן
 12 **נייל ולמאן** להו לרבנן? אמר להו ההוא פובס: אגא אולא. שלח להו רבי יהושע לבי מדרשא:
 13 **מאן דלביש** מדיא - ילביש מדיא, ומאן דלא לביש מדיא ימיר ליה למאן דלביש מדיא "שלח מדיך

1 הכי נרסין. **למאן מעברין** לדי אמר ליה: יומא חדא כבאס דמוקרא ולמחר ליתבר
 2 ולא גרסין "מעלין בקדיש". **כאס** דמוקרא – כוס זוכית יקרה שקורין לה בלשון
 3 שמשמאל עיקרא. ואומרים בני אדם מנישל הדינע ימי אדא שיחמשה בו בעילו ותובכד
 4 בו, ואם שבר – יסבר. לית לך חזירתא – אין לך חזרתא לבנות של זקנה, ונאה
 5 לרסן עשר יוק. **שמונה עשר** ירי חזירתא

6 – שמונה עשרה שורות של זקנה. **קא** ליתא
 7 דעתיה דרבן גמליאל – כביראה שנתפוס
 8 היום תלמידים רבים, והיה הוא של עיש
 9 במה שמנעם בימיו מלכא. **דמלין** קבסא –
 10 כלומר: אף אלו אינם ראויים. **תלה** –
 11 כספך, שלא פירשדו. מתוך שרבו התלמידים
 12 רב החודר הפופול. **לישאית** דביתיה
 13 דמשחרין – כותלי ביתו של רבי יהושע שהיו
 14 שחרות. **שפתי** אתה – ערשה פתיים. **וש**
 15 **אמרו**: נפת. **עניתי** לו – בדברי הוהך
 16 יותר מן הראוי. **לביש** מדיא – הרגיל ללבוש
 17 המעיל – לביש. כלומר: הרגיל בשיאית
 18 יהיה שניא. **מאן חזו** – כגון בן כהן, יה
 19 את מי תטאת. **אפר** מקלה = אפר הקלו
 20 בתנורים ובכירות, כלומר: אפר סתם. **שבת**
 21 של מי היתה – במסכת חגיגה. ואתו
 22 תלמיד – ששאל תפלת ערבת רשות או
 23 חובד? רבי שמעון בן יוחאי הוא. ונקרא
 24 **פושע** – המאחר כל כך. **מתפלל** של מנחה
 25 – מתאר שהגיע זמנה. **כחן** להקדישה
 26 בתחלת זמנה, שלא יקרא "פושע" גם עלה.
 27 **ואמר** לך של מוספין – הואיל איתור, ונסת
 28 אתו עובר. **הוא** דאמר רבנן: "ישל מוספין
 29 היום". שזו מצוה עוברת – רבי יהודה
 30 תלמידה. דאמר: עד שבע שעות ותו לא. כי
 31 **חלפי** רבנן – תלמידים היוצאים מבית רבי
 32 נתן, מאן אמר הלכת בי מרדשא – מי מנבני
 33 דהשיבה אמר בבית המדרש שהלכה כרבי
 34 יהודה. **הוא** היה לך או חרת היה לך –
 35 **אתה** היה לך – שלא למדת דבר ממשנו
 36 רבי יוחנן אלא זו בלבד, לכך חביבה היא לך
 37 או חרשה אתה לך – שדידת אביר שאחד מן
 38 האתרים הוא רבי נרסין. **אם** ליה חרת
 39 **היא** לך דמספיקא לי כרבי יהושע בן לוי
 40 כבוד הדיני שרבי יהושע בן לוי אמרה. **אפר**
 41 **רבי** מוספין בן לוי – גרסין. **ועוד**
 42 "דאמר" – שחמתו שדעתינו מרעין
 43 התפלת החגים. יהיו נוגים ואסופים וכלים.

32 **ואגא אלבישה**?! אמר להו רבי עקיבא לרבנן: מרוקי גלי. דלא ליתו עבדי דרבן גמליאל ולצערו לרבנן. אמר רבי יהושע: מוטב דאיקום
 33 ואזיל אגא לנביריה. **אתא**, סוף אבבא. אמר להו: מזה בן מזה - זה, ושאינו לא מזה ולא בן מזה אימר למצה בן מזה: מייך מי מערה
 34 ואפרך אפר מקלח? אמר ליה רבי עקיבא: רבי יהושע, נתפייסת? כלום עשינו אלא בשביל כבודך! למחר אני ואתה נשכים לפתחו.
 35 אמרו: **הכי** נעביד? נעבריה – **מגור**: מעלין בקדש ואין מורדין! נדרוש מן חרד שבתא ומן חרד שבתא - אתי לקנאווי לדרוש
 36 רבן גמליאל שתחא שבתו, ורבי יהודה ורבי שמעון ורבי יוחאי אהו. **ושל** מוספין שבתא. והיינו דאמר רבי שבת של מיה - של רבי אלעזר בן עזריה היתה.
 37 **ואתו** תלמידי - רבי שמעון בן יוחאי אהו. **ושל** מוספין של היום". אמר רבי יוחנן: "פושע". **תן** רבנן: היה לפני שמי תפלות, אתה
 38 של מנחה ואתה של מוסף - מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל של מוסף, שזו תיירה וזו אינה תיירה. רבי יהודה אומר: מתפלל
 39 של מוסף ואחר כך מתפלל של מנחה, שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת. אמר רבי יוחנן: הלכה: מתפלל של מנחה ואחר
 40 כך מתפלל של מוסף. רבי יורא כי הוה חליש מגרסיה, הוה אויל ותיכ אפתחא דבי רבי נתן בר טובי, אמר: כי חלפי רבנן או איקום
 41 מקפיהו ואקבל אגרא. **נפק** אתא רבי נתן בר טובי, אמר ליה: מאן אמר הלכה בי מדרשא? אמר ליה, הכי אמר רבי יוחנן: אין הלכה
 42 כרבי יהודה דאמר: מתפלל אדם של מוסף ואחר כך מתפלל של מנחה. אמר ליה: רבי יוחנן אמרה? אמר ליה: אין. **תנא** מנייה ארבעין
 43 ומנין. אמר ליה: הרי הוא לך, או חרת היא לך? אמר ליה: חרת היא לי, משום דמספיקא לי ברבי יהושע בן לוי. אמר רבי יהושע בן לוי:
 44 **כל** המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות לרבי יהודה, עליו הפתוב אומר: "גני ממועד אספתי מופך היו". מאי משמע דהאי
 45 "גני"? לישנא דתברא הוא? - בדמרתגם רב יוסף: "תברא אתי על שנאוהו דבית ישראל על דאחרו זמני מועדאי דבידושלים". אמר רבי
 46 אלעזר: **כל** המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות לרבי יהודה, עליו הפתוב אומר: "גני ממועד אספתי מופך היו". מאי משמע
 47 דהאי "גני"? לישנא דצערא הוא? - דכתיב: "דלקה נפש מתנה". רב נחמן בר יצחק אמר, מהכא: "בתולתיה נגות והיא מן לח".

לא על לפרקא דרב יוסף - שהיה ראש הישיבה בפומבדיתא, והיה דורש בשבת קודם תפלת המוספין, ולאחר הדרשה היו הולכים לבית הכנסת ומתפללים תפלת המוספין. בצבור שנו - אם הוא בבית הכנסת עם הצבור, לא יקדים להתפלל. **משנה** מה מקום - כלומר: מה טיבה. **גמרא** ולא אבשל - וישמחו חברי על כשלוני. הרי רעות שותים שיבאו על ידי שאגרום להם שייעשו. מיושב קרנות = תנוונים. או עמי הארץ, שעוסקים ברבב שיתח. מההניגון - לא תרגילום במקרא יותר מראי, משום דמבטא. לשון אחר: משירת לידם. דעו לפני מי וכו' - כדי שתתפללו ביראה ובכבודו. עמוד הימיני - שני עמודים העמיד שלמה באולם, שם הדמיני יכין ושם השמאלי ירבעו (מלכים א' ז). הדמיני לעולם חשוד. **פשיט** -

1 כיון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לטעום
2 כלום וכו' - ואית ליה לרבי יהושע.
3 מנפסקין, ואפילו מן האבלה, ולא היא.
4 ליש

1 **ביון** איתיה? אמר ליה: לא סבר לה מר להא דרב הגוא? דאמר רב הגוא: אסור לו לאדם שיטעום
2 בלום קודם שיתפלל תפלת המוספין! - אמר ליה: איבעי ליה למר לצלוי צלותא דמאן
3 **בחד**, שיתעו מידי ולמתי! - אמר ליה: ולא סבר לה מר להא דאמר רבי יוחנן? אסור לו
4 לאדם שיקדים לתפלת המנחה? - אמר ליה: לאו אתמר עקלה, אמר רבי אבהו: בעבור
5 שנינו? וזית הלכתא לא רבב הגוא ולא רבבי יהושע בן לוי; רבב הגוא - הא דאמרן, רבבי
6 יהושע בן לוי - דאמר רבי יהושע בן לוי: כיון שהגיע זמן תפלת המנחה, אסור לו לאדם שיטעום
7 בלום קודם שיתפלל תפלת המנחה. **משנה** רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית
8 המדרש וביציאתו תפלה קצרה. אמרו לו: מה מקום לתפלה זו? אמר להם: בכניסתו אני
9 מתפלל שלא יאירע דבר תפלה על ידי, וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי. **גמרא** תנו רבנן:
10 בכניסתו מהו אומר? - "יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שלא יאירע דבר תפלה על ידי, ולא אבשל
11 בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, ולא אומר על טמא טהור, ולא על טהור טמא, ולא יכשלו
12 חברי בדבר הלכה, ואשמת בהם". ביציאתו מהו אומר? - "מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת
13 חלקי מיושב בית המדרש ולא שמת חלקי מיושב קרנות, ושגני משכים והם משכים - אני
14 משכים לדברי תורה והם משכים לפרקים, ואני עמל והם מעלים - אני עמל ומקבל
15 שכר והם מעלים ואינם מקבלים שכר, ואני רץ והם רצים - אני רץ לחיי העולם הבא, והם
16 רצים לבאר שחת". תנו רבנן: כשהחלה רבי אליעזר, נכנסו תלמידיו לבקר. אמרו לו: רבינו,
17 לפדנו אורחות חיים ונוקה בהן לחיי העולם הבא. אמר להם: הדרו בכבוד תריכם, ומענו
18 נביכם מן התניין, והישיבים בין ברפי תלמידיו חכמים, וכשאתם מתפללים - דעו לפני מי אתם
19 עומרים, ובשביל כך תנובו לחיי העולם הבא. ובשחלה רבי יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקר.
20 כיון שראה אותם, התחיל לבכות. אמרו לו תלמידיו: נר ישראל, עמוד הימיני, פשיט חתקי,
21 מפני מה אתה בוכה? אמר להם: אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי, שהיוס כאן
22 ומקר בכרתי, שאם פועס עלי - אין פועס בעולם, ואם אוקרני - אין איסורו איסור עולם,
23 ואם נפגמתי - אין מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לעולם בדברים ולשגרו בממונן - אף על פי
24 כן היתיי בוכה. ועכשיו שמוליכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקדושי ברוך הגוא, שחלו חי
25 וקיים לעולם ועולמיים, שאם פועס עלי - פעסו פעס עולם, ואם אוקרני - איסורו

איסור עולם, ואם ממתני - מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לפייסו בדברים ולא לשגרו בממונן, ולא עוד, אלא שיש לפני שני דרכים,
אחת של גן עדן ואחת של גיהנם, ואני יודע באיזו מוליכים אותי - ולא אבכה? אמרו לו: רבינו, פרבנו! אמר להם: "יהי רצון
שתיהא מוטיא שמיים עליכם כמוטיא בשר ודם". אמרו לו תלמידיו: עד כאן?! - אמר להם: ולואי! תדעו, בשאדם עובר עבירה אומר:
"שלא יראני אדם", בשעת פטירתו, אמר להם: פנו בלים מפני הפומאה, והכיבו כסא לחזקתו מלך יהודה שבא. **משנה** רבן גמליאל
אמר: בכל יום יום מתפלל אדם שמונה עשרה. רבי יהושע אומר: מעין שמונה עשרה. רבי עקיבא אומר: אם שגרה תפלתו בפיו
מתפלל שמונה עשרה, ואם לאו - מעין שמונה עשרה. רבי אליעזר אומר: העושה תפלתו קבע - אין תפלתו תחנונים. רבי יהושע
אומר: החולק במקום סנהה מתפלל תפלה קצרה (אומר): "הושע ה' את עמך את שארית ישראל, בכל פרשת העבור יהיו צדיקים
לפניך. ברוך אתה ה' שמונת תפלות". היה רובב על החמור - ירד ותפלתו, ואם אינו יכול לירד - תמיו את פניו. ואם אינו יכול
לחזור את פניו - יכוין את לבו כנגד רבי קדש הקדשים. והי מהלך בספינה או באסרא - יכוין את לבו כנגד בית קדש הקדשים.
גמרא הני שמונה עשרה כנגד מי? אמר רבי חלל בריה דרבי שמואל בר נחמני: כנגד שמונה עשרה אוקרות שאמר דוד ב"הבו
לה' גני אלים". רב יוסף אומר: כנגד שמונה עשרה אוקרות שבקריאת שמע. אמר רבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי: כנגד שמונה
עשרה חליות שבשדרה. ואמר רבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי: המתפלל צריך שיכרע עד שתתפקקו כל חליות שבשדרה. ועל
אמר: עד כדי שיראה איסר כנגד לבו. רבי תינא אמר: כיון שנגענו ראשו - שוב אינו צריך. אמר רבא: והוא - דדענער נפשית ומתו
כמאן דכרע. הני חמני סרי, תשכרי הוון? אמר רבי לוי: ברפת המינים ביבנה תקניה. כנגד מי תקניה? אמר רבי לוי: לרבי חלל
בריה דרבי שמואל בר נחמני - כנגד "אל תכבוד הרעים", לרב יוסף - כנגד "אחד" שבקריאת שמע; לרבי תנחום אמר רבי יהושע
בן לוי - כנגד חלואי קטנה שבשדרה. תנו רבנן: שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה.
אמר להם רבן גמליאל לחכמים: בלום יש אדם שיוודע לתקן ברפת הגדודים? עמד שמואל הקטן ותקנה, ליטנה אהרת שבתה,

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ההשקף

ברכות. פרק רביעי - תפלת השחרה דף כט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"

קלט

תוספות

1 לייט עלה אביי אמאן דמצלי הכיננו - והכי קיימא קל, ויש ספרים דמסיק: הני מלי
 2 במתא, אבל בדרך שרי, כדמשמע במכילתא גבי רבי יוסי וכו'.
 3 ונבללת - הכיננו - הוא דאמרינן בפרק קמא דרז"ה (ת.ב.) כל השנה כולה מתפלל
 4 אדם שמונה עשרה, חוץ ממנצאי יום הכפורים מפני טורח צבור מנה
 5 התענית, ויש אומרים שמתפלל שמונה עשרה
 6 עשרה שלימות מפני שצריך לומר הברלה
 7 בחזון הדעת'. וזמנה: אמאי לא פריך
 8 ונבללת ב"היננו? - ויש לומר: איהו דמי,
 9 דהתם כל השנה כולה מתפלל שמונה עשרה
 10 ואין לו לחקשת ונבללת מכלל, כדו לשנת
 11 המנהג של כל השנה. אבל בהנהגה שכל השנה
 12 מתפלל "היננו", פריך שפיר: הנהגה ליה לשנת
 13 המנהג בשביל "אתה וזונתך" ונבללת
 14 ב"היננו".
 15 מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה -
 16 כדאמר וברכות לא.א. (עבודה זרה
 17 ת.ב.) שאל אדם צרכיו בי שומע תפלה,
 18 וזקא צרכיו, כגון שיש לו חלה בתוך ביתו
 19 או צרכיו שדחו מים הדוא מעין תפלה, וכן
 20 שאלה. אבל הזכרה ודובלה ושאי שבחים
 21 - אסור, שאינה מעין "שומע תפלה". ונראה
 22 שכל האומר "ברוך אתה ה' שומע תפלה"
 23 ארר שמים דברי תחנונים מושב - מנוגה.
 24 כדאמרינן (מגילה י.א.א.) מבאן אלוף אסור
 25 לספר בשבחי של מלכות, כדלמא: להסיף
 26 ברכות על אלו. ואפילו אם בא להתפלל
 27 שמונה עשרה עוד פעם אחרת - אסור.
 28 שגאה כמסופר על הברכות. ודא אמר
 29 לעיל (כ.א.) ולואי שיתפלל אדם כל היום
 30 - היינו דוקא ספק תפלה, אבל דאי -
 31 אומינן לעיל שפוסק אפילו באמצע ברכה,
 32 כשנאמר בפרק "מי שנתור" (שם) ומה
 33 ששלח צבור שונה בתוך - היינו להוציא
 34 רבים ידי חובתם, ומה שתתפלל בלחש -
 35 היינו כדו בחזקת התפלה. כדאמרינן בפרק
 36 ברא דראש השנה (ד.ל.ב.)
 37 הא

1 והשקף - חשב לזכור אותה. לשון סוכה. כדמרינן "והשקף ואסחי בראשית
 2 ט). רשע מעיקרו - ושב מרשעתו, פעמים שחזר ונעשה רשע. הוא יאי - ששנינו
 3 בברכות (פ"ג ט.א.) שהרג הכמי ישראל. יאי רשע מעיקרו - ונעשה צדיק, וזר
 4 לרשעתו. דאתחיל בה - התחיל לאומרה וטעה באמצעותה. לא שנו - הא דאמר
 5 רב זרודה "מעלין אותה". שבעת קולות -
 6 במזמור 'קול ה' על המים' (תהלים טו.).
 7 שאמרה חנה - בפרשת 'עלץ לבי' (שמואל
 8 א.א.) ששירים ואינן גרות - בפרשת
 9 'יעמוד שלמה' (מלכים א.ח.) רנה, תפלה,
 10 תנחה כלהון עשירים וארבע איכא. ביטא
 11 ודחי - שהוצרך לבקש רחמים, שדבק
 12 עשירי זה הוא לו וזה מנחח לביטוי ארון
 13 לבית קושי הקדשים, כדאמרינן במדוע קטן
 14 (ט.א.) מעין כל ברכה - אומר בארבע
 15 ומבדל על אה אתה ואתה. היננו - וכו'
 16 מברך אלא "שומע תפלה" ככל הברכות שבין
 17 שלש ראשונות ושלש אחרונות. "היננו"
 18 כנגד "אתה חונן", וישל את לבבנו כנגד
 19 "היננו", ו"שלח לני" - כנגד "שלח לני",
 20 "להיות גאולים" - כנגד אמרו: וכן בולם.
 21 כנאות ארצך - לשון נדה. כנאו: כנאות דשא
 22 וריבנו" (תהלים טו.) ודא חנוג ברכת
 23 השנים. והתעוים על דעת - העבריים על
 24 דברך. והשנים - כנגד צדיקה ומשפט. וכן
 25 אתה: והתעוים במשפט על דעת שישפוט
 26 השבים ללמדם לשפוט כדברך, וכן עיקר
 27 נראה לו כי בחבלות גדולות. לייט עלה אביי
 28 - לפי שמדלא הברכה וכו' כולל בברכה רב
 29 כל השנה מי בעדינן כרבי עקיבא - כלומר:
 30 שכאנו מתפללין שמונה עשרה שלימות מי
 31 בעדינן כרבי עקיבא לומר ברכה רביעית בפני
 32 עצמה, והדעתא שמתפללין "היננו" בעבד
 33 כותיה; שבע תקון - שלש ראשונות ושלש
 34 אחרונות "היננו". ונבללת - הברלה
 35 מכלל - בתוך "היננו", כדריך שואה כולה
 36 בחזון הדעת'. ויאמה: "היננו ה' אליהי
 37 המבדיל בין קולת לחול' לדעת דרביך".
 38 לאסור - על קשית. תחלת - התפלה יכול
 39 אדם לזכור דעתו יותר מן האמצע. וזכר
 40 נשמים - הזכרה בעלמא דהא לפיכך
 41 מחזירין אותו, שאינה תפלה שיכול לאומרה
 42 ב"שומע תפלה". ביחד - מחזירין אותו
 43 כצבור - יחד המתפלל על הצבור. דאיכר
 44 קודם שומע תפלה - אין מחזירין אותו.
 45 שיכול לאומרה ב"שומע תפלה".
 46 תחנונים

1 והשקף בה שתיים וְשָׁלַש שְׁעוֹת וְלֹא הֶעֱלֵהוּ. אִמָּא וְלֹא
 2 הֶעֱלֵהוּ? וְהָאֵמָר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מֵעַה כָּל תְּפִלַּת הַתְּבֻרֹת
 3 כָּל - אִין מְעִלִין אוֹתוֹ, בְּבִרְכַת בְּצִדּוֹקִים - מְעִלִין אוֹתוֹ,
 4 חִישִׁינוּ שְׂמֹא מִן הוּא! - שְׂאֵנִי שְׂמֹאֵל תְּקַנֵּן, דְּאִיהוּ
 5 תְּקַנֵּה. וְיַחֲזִישׁ דְּלִמָּא הֲרַד בּוֹה! - אָמַר אַבְי, גְּמִירי:
 6 מְבָא לָא הוּי בִישָׁא. - וְלֹא! וְהָא תְּנִין: אַל תְּאָמְרִין בְּעִנְיָא דְּקִי
 7 מְצַדְקָתוֹ וְשָׂא גּוֹלָה! - הוּוּא רִשְׁעֵי מְעַקְרוֹ, אָבֵל צִדִּיק
 8 מְעַקְרוֹ - וְלֹא? וְהָא תְּנִין: אַל תְּאָמְרִין בְּעִנְיָא דְּקִי
 9 יוֹם מוֹתֵךְ, שְׁתֵּרִי וְיִזְנֵן כִּהֵן גְּדוֹל שְׂמֵשׁ בְּקִהְוֵה גְּדוֹלָה
 10 שְׂמֵינִים שְׁנֵה וְלִבְסוֹף נְעִשְׂה צְדוֹקִי! אָמַר אַבְי: הוּא יְאִי
 11 הוּא וְתִנֵּן, רַבָּא אָמַר: יְאִי לְחַד וְיִזְנֵן לְחַד, יְאִי -
 12 רִשְׁעֵי מְעַקְרוֹ, וְיִזְנֵן - צְדִיק מְעַקְרוֹ. וְיַחֲזִיא לְאַבְי, אָלָא
 13 לְרַבָּא קְשִׁיא - אָמַר לֵךְ רַבָּא: צְדִיק מְעַקְרוֹ נִמֵּי דְלִמָּא
 14 הֲרַד בּוֹה. - אִי הָבִי, אִמָּאִי לֹא אִסְקוּהוּ? - שְׂאֵנִי שְׂמֹאֵל
 15 תְּקַנֵּן דְּאִתְחִיל בּוֹה. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאִיתִימָא
 16 רַבִּי וְהוֹשֵׁעַ בֵּן לִוִּי: לֹא שְׂנֵו אָלָא שְׂנֵוָה תְּחִיל בּוֹה, אָבֵל
 17 תְּחִיל בּוֹה. גְּמִירָה: הֵינִי שְׂכַע דְּשָׂאֵתָא כְּנַגְדִּי אָמַר
 18 רַבִּי וְלִפְתָּח בֵּן שְׂאֵל: כְּנַגְדִּי שְׂבַעֲתָּ "קוֹלוֹת" שְׂאָמַר דְּרִי
 19 עַל הַמַּיִם. הֵינִי תַשַּׁע דְּרֵאשׁ הַשְּׁנֵה כְּנַגְדִּי אָמַר רַבִּי
 20 יַצְחָק דְּמֵן קְרִטְיָנִין: כְּנַגְדִּי תַשַּׁע אֹפְרוֹת שְׂאָמְרָה חַה
 21 תְּתַפְלְתָּה, דְּאָמַר מַר: בְּרֵאשׁ הַשְּׁנֵה נְפַקְרָה שְׁרָה רַחֵל
 22 וְחַה. הֵינִי עֲשִׂירִים וְאַרְבַּע דְּתַעֲנִיתָא כְּנַגְדִּי אָמַר רַבִּי
 23 חֲלָו: כְּנַגְדִּי עֲשִׂירִים וְאַרְבַּע "רִנּוֹת" שְׂאָמַר שְׁלֵמָה בִּשְׁנֵה
 24 שְׂהַמֵּינִים אִיוֹן לְבִית קְדִישֵׁי הַקְּדוּשִׁים. - אִי הָבִי, כֵּל דְּיוֹמָא
 25 נִמֵּי גְמִירָהוּ! - אִיתָא אֲמַרְיָהוּ שְׁלֵמָה - בְּיוֹמָא דְרַחֲמֵי,
 26 אָנִן נִמֵּי בְּיוֹמָא דְרַחֲמֵי אָמַר לְהוּ. "רַבִּי וְהוֹשֵׁעַ אֹמַר: מֵעִין שְׂמֵנֵי עֲשָׂרָה". מֵאִי "מֵעִין שְׂמֵנֵה
 27 עֲשָׂרָה"? רַב אָמַר: מֵעִין כָּל בְּרִיכָה בְּרִיכָה, וְשְׂמֹאֵל אָמַר: "הִכִּינֵנו ה' אֱלֹהֵינוּ לְעַתַּת דְּרִיכָה,
 28 וְכֹל אֵת לְכַבְּנֵי לִירֵאֲתֵךְ, וְתַסְלַח לְנוּ לְדִיתֵי גְּאֹלִים, וְרַחֲמֵן מִמְּכֹאֲבוּנֵי, וְדִשְׁנֵנוּ כְּנֹאוֹת אֲרַךְ,
 29 וְנַפְצוֹתֵנוּ מֵאַרְבַּע תְּקִפָּה, וְהַתּוֹעִים עַל דְּעֻקְתָּהּ שְׂפִטּוּ, וְעַל הַרְשָׁעִים תַּנִּין יִרְדּוּ, וְיִשְׁמְחוּ צְדִיקִים
 30 בְּכִנְיָן עֵינֵךְ וְתַתְּקוֹן חֵיקֵךְ, וְכַצְּמִיחַת קְרוֹן לְדוֹד עֵקֶדְךָ וְכַעֲרִיחַת נֵר לְכֵן יִשׁ מִשְׁחֵךְ, מְרִים נְקָרָא
 31 אֲתָה תַעֲנֵה. בְּרִיךְ אֲתָה ה' שְׂמוֹעַ תְּפִלָּה". לִיִּט עֲלֵה אַבְיִי אִמָּאן דְּמַצְלִי "הִכִּינֵנו". אָמַר רַב נַחֲמָן
 32 אָמַר שְׂמֹאֵל: כָּל הַשְּׁנֵה כּוֹלָה מִתְּפַלֵּל אֲדָם "הִכִּינֵנו", חוּץ מִמוֹצְאֵי שְׂבַת וּמוֹצְאֵי יָמִים מוֹטְבִים,
 33 מִפְּנֵי שְׂצָרֵךְ לוֹמַר הַבְּדֵלָה ב"חֲזוֹן הַדַּעַת". מִתְּקַף לֵה רַבָּה בַר שְׂמֹאֵל: וְיִמְרָה בְּרַבָּה רְבִיעִית כְּפִנֵי נַעֲצוּמֵי! מִי לֹא תִנֵּן, רַבִּי עֲקִיבָא אֹמַר:
 34 אֲמַרְהָ בְּרַבָּה רְבִיעִית כְּפִנֵי עֲצָמָה. רַבִּי אֲלֵעָזַר אֹמַר: בְּהוֹדָא! - אִמָּו כָּל הַשְּׁנֵה כּוֹלָה מִי עֵבְרִינוּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּהִשְׁתָּא נִמֵּי עֲבִיד? - כָּל
 35 הַשְּׁנֵה כּוֹלָה מֵאִי טַעֲמָא לֹא כְּעִרְוִין כְּרַבִּי עֲקִיבָא - מִפְּנֵי סַר תְּקוּן, תַּשְׁכַּר לֹא תְּקוּן, הֵבָא נִמֵּי - שְׂבַע תְּקוּן, תְּמִנֵי לֹא תְּקוּן. מִתְּקַף לֵה מַר
 36 וּמוֹרָא: וְנִבְלְלָה מְכַלְמֵי "הִכִּינֵנו ה' אֱלֹהֵינוּ הַמְבַדֵּל בֵּין קִדְשׁ לְחֹל"י! קְשִׁיא. אָמַר רַב בִּיבִי בַר אַבְיִי: כָּל הַשְּׁנֵה כּוֹלָה מִתְּפַלֵּל אֲדָם "הִכִּינֵנו",
 37 חוּץ מִמוֹת הַתְּפִלָּה. מִפְּנֵי שְׂצָרֵךְ לוֹמַר שְׂאֵלָה בְּבִרְכַת "הַשְּׁנִים". מִתְּקַף לֵה מַר וּמוֹרָא: וְנִבְלְלָה מְכַלְמֵי "הִכִּינֵנו כְּנֹאוֹת אֲרַךְ, וְתֵן מֵל
 38 וּמוֹרָא! - אִתִּי לְאִסְרֵי". אִי הָבִי, הַבְּדֵלָה ב"חֲזוֹן הַדַּעַת" נִמֵּי אִתִּי לְאִסְרֵי! - אָמַר: הַתֵּם בֵּין דְּאֲתָתָה בְּתַחֲלִיל צְלוֹתָ - אֲלָא, מְסַרְדִּי,
 39 הֵבָא בֵּין דְּאֲתָתָה בְּאִמְצַע צְלוֹתָ - מְסַרְדִּי. מִתְּקַף לֵה רַב אִשִּׁי: וְיִמְרָה ב"שְׂמוֹעַ תְּפִלָּה"! דְּאָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַב אִסִּי: מַעַה וְלֹא הוֹכִיר
 40 גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים כ"תַּחֲתִית הַמַּתִּים" - מְחוֹרִין אוֹתוֹ, שְׂאֵלָה בְּבִרְכַת "הַשְּׁנִים" - אִין מְחוֹרִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שִׁבְלוֹ לְאֲמַרְהָ ב"שְׂמוֹעַ תְּפִלָּה",
 41 וְהַבְּדֵלָה ב"חֲזוֹן הַדַּעַת" - אִין מְחוֹרִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שִׁבְלוֹ לְאֲמַרְהָ עַל הַכּוֹס - מַעַה שְׂאֵנִי. גּוֹפָא, אָמַר רַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַב אִסִּי: מַעַה
 42 וְלֹא הוֹכִיר בְּבוֹרוֹת גְּשָׁמִים ב"תַּחֲתִית הַמַּתִּים" - מְחוֹרִין אוֹתוֹ, שְׂאֵלָה בְּבִרְכַת "הַשְּׁנִים" - אִין מְחוֹרִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שִׁבְלוֹ לְאֲמַרְהָ ב"שְׂמוֹעַ
 43 תְּפִלָּה", וְהַבְּדֵלָה ב"חֲזוֹן הַדַּעַת" - אִין מְחוֹרִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שִׁבְלוֹ לְאֲמַרְהָ עַל הַכּוֹס. מִיתִיבִי: מַעַה וְלֹא הוֹכִיר בְּבוֹרוֹת גְּשָׁמִים ב"תַּחֲתִית
 44 הַמַּתִּים" - מְחוֹרִין אוֹתוֹ, שְׂאֵלָה בְּבִרְכַת "הַשְּׁנִים" - מְחוֹרִין אוֹתוֹ, וְהַבְּדֵלָה ב"חֲזוֹן הַדַּעַת" - אִין מְחוֹרִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שִׁבְלוֹ לְאֲמַרְהָ עַל
 45 הַכּוֹס! לֹא קְשִׁיא: הֵא - בְּיַחֲדֵי, הֵא - בְּצַבּוֹר. בְּצַבּוֹר מֵאִי טַעֲמָא לֹא - מֵשׁוֹם דְּשְׂמַעְהָ מְשַׁלְּחָ צְבוּר, אִי הָבִי, הֵא! מִפְּנֵי שִׁבְלוֹ לְאֲמַרְהָ
 46 ב"שְׂמוֹעַ תְּפִלָּה" - מִפְּנֵי שְׂמוֹעַ מְשַׁלְּחָ צְבוּר" מִיבַעֲנֵי לֵיה! אֵלָא, אִידִי וְאִידִי בְּיַחֲדֵי, וְלֹא קְשִׁיא: הֵא - דְּאִדְכּוֹר קוֹדֵם "שְׂמוֹעַ תְּפִלָּה",

1 **הא** דארבר (אחר) [בתר] שומע תפלה - אז דאי מחזירין אותו. מיהו, אם לא עקר
 2 רגליו - אינו צריך לחזור לראש, ולא לברכת השנים, אלא חוזר לשומע
 3 תפלה. וכן משמע בירושלמי פרק "אין עומדין", וקראמו הם לא שאל בברכת
 4 "השנים" - מחזירין אותו, ולהדין חוזר? רבי שמעון בשם רבי יוחנן אמר: בראש חודש
 5 אם עקר רגליו - חוזר לראש, ואם לאו -

6 חוזר לעבריה, ואם בני, חוזר רגליו -
 7 חוזר לראש, ואם לאו - אין חוזר לשומע
 8 תפלה. אלא משמע בהירא דאני חוזר
 9 אלא לישומע תפלה? כי לא עקר רגליו. מיהו
 10 הידרשמי פליג אנגורא דאין גבירות
 11 גשמים; דבא קתני: ילא הוכרי גבורות
 12 גשמים - מחזירין אותו, ולא קאמר לאורח
 13 בישומע תפלה, ובידרשמי אקמו. אם לא
 14 שאל בברכת "השנים" - אומרה בישומע
 15 תפלה, וברוחא אם לא הוכרי גבורות
 16 גשמים בייחתי המתים - מוכרי בישומע
 17 תפלה, ומה אם שאלה שריה מירוח -
 18 אומרה בישומע תפלה, הויה שריה מירוח
 19 - לא כל שכן. אלמא דברדיא איתא תתם
 20 דחוזר בגבורות גשמים לישומע תפלה?
 21 ואפשר להיות שהגמרא שלנו לא חשש
 22 לפרש משום הלך חומר, כדאינא
 23 בירושלמי. והא קתני: ילא הוכרי גבורות
 24 גשמים מחזירין אותו - איירי שלא הוכרי
 25 כלל בישומע תפלה, והא ליתא, דאם
 26 במסקנא מוקי האי מירוא גבוכר קודם
 27 שישומע תפלה? הויה פריבא דשאלה,
 28 ובידרשמי אקמו. היה עומד על הוכרי של
 29 גשם - מחזירין אותו, פריש בייחתי הקיץ.
 30 ופריך, והא תניא פליג בירוחתא לא חיבי
 31 בחמים להוכרי, וחיבי פריך? כי חיבי דאם לא
 32 הוכרי כלל בשל מיל אינו עובד, ואם היה רוצה
 33 להוכרי - מוכרי, חיבי בני, אם עמד בשל
 34 הוכרי של גשם - אין לחוש, ולא עמד מלא
 35 הוכרי של כלל - ומשה: ולא דמי הויה מירוח
 36 ומצלי, להודא המצלי ולא מקל. פירוש
 37 מקלל, כלומר: אינו דומה שבעמך למי
 38 הוכרי של גשם - שהוא סימן קללה. למי
 39 אינו מוכרי כלל לא של ולא עובד, שאינו
 40 מקלל, וכן להכה למעשה: שאם עמד בשל
 41 של הוכרי של גשם - דמחזירין אותו, ואם
 42 לא הוכרי בעמך כלל - אין מחזירין אותו.
 43 והדר קאמר בירושלמי: קאי בגשם הוכרי
 44 בשל של - אין מחזירין אותו. ופריך מנבא,
 45 והניא: או שלא הוכרי גבורות גשמים?
 46 מחזירין אותו, ומשה: או דארבר, ולא
 47 ארכי, הא דלא ארכי אל של ולא מטר לכך
 48 מחזירין אותו, הא דהוכרי של למטר. ולא
 49 נדרא, ופשטאם אם הוכרי שנים - דאין
 50 מחזירין אותו, ואם לא הוכרי כלל - פשיטא
 51 דמחזירין אותו, אלא היה דאי ש' לפרש, הא
 52 דארבר, ולא דלא ארכי כלל לא של ולא
 53 מטר. לפיכך מחזירין אותו. אבל אם הוכרי
 54 של אף בימות הגשמים - אין מחזירין אותו.
 55 לכך יש בני אדם שאומרים כל שעה של
 56 מתוך שדם גרילי, אם כן בימות הגשמים
 57 אם שבו 'מורדי הגשם' - אין מחזירין אותו.
 58 **מעה** לא הוכרי של ראש חודש בעבריה
 59 חוזר לעבריה - ובהלכות גרולות פריש

60 דוקא ביידי, אבל בעבור אינו חוזר מפני ששומעה משליח צבור. מיהו, צריך לדרוקי מפי החון כל אות ואת של תפלה אף על פי שהוא בקי, דאמרין בראש השנה
 61 (לה.) שם שמוציא את שאינו בקי, כך מציני דבקי, ואף על בג דארמון דהם: לא פטר כן ונגילא אלא דעם שבשדות, משום דאניסי מורדיי אבל טעה - לא, ש
 62 לומר: היינו שאלה התלל כלל, אלא הוכרי ש' חוזר, ודוקא כשבח רשע, אלא כשה ברכה שלמה - מחזירין אותו, ואינו צריך בשיעורו משליח צבור. **א"כ**
 63 מראש יתן - נפיק, דחבר רבינו מאי פסק, דוקא כשבח רשע, אלא כשה ברכה שלמה - מחזירין אותו, ואינו צריך בשיעורו משליח צבור. **א"כ**
 64 דאמר רב אמר רב נחמן וכו' - רב אפליג פסק באינא דאמר, ובידל לומר תתנינן ולא עקר רגליו - אינו חוזר לראש, ואם אינו רגיל - גם כי לא עקר רגליו - חוזר
 65 לראש, ואם עקר גם כי רגיל לומר תתנינן כמו 'אלוהי נצור לשוני' - חוזר לראש.
 66 **כל** שאינו יכול לומר תתנינן - פירש רבינו נתנאל: דאם יכול לומר לשון תתנינן, אפילו עליו במנשא - היה תפלה מעליא, ולא עמד אלא לשון תתנינן בלבד.
 67 **הוכרי**

1 **הא** דארבר ברת "שומע תפלה". אמר רבי נתנאל, אמר
 2 רב אמי, אמר רבי יהושע בן לוי: מעה ולא הוכרי של
 3 ראש חדש ב"עבודה" - חוזר ל"עבודה", מוכר ב"הודאה"
 4 - חוזר ל"עבודה". ב"שים שלום" - חוזר ל"עבודה", ואם
 5 סיים - חוזר לראש. אמר רב פפא בריה דרב אחא בר
 6 אדא: דאמרן "סיים חוזר לראש" - לא אמרן אלא
 7 שיעקר רגליו, אבל לא עקר רגליו. חוזר ל"עבודה". אמר
 8 ליה: מנא לך הא? אמר ליה: מאבא מרי שמעי לי, ויבא
 9 מרי מרב. אמר רב נחמן בר יצחק: הא דאמרן "עקר
 10 רגליו חוזר לראש" - לא אמרן אלא שאינו רגיל לומר
 11 תתנינן אחר תפלתו, אכל רגיל לומר תתנינן אחר
 12 תפלתו - חוזר ל"עבודה". איבא דאמר, אמר רב נחמן
 13 בר יצחק: הא דאמרן כי לא עקר רגליו חוזר ל"עבודה" -
 14 לא אמרן אלא שרגיל לומר תתנינן אחר תפלתו, אבל
 15 אם אינו רגיל לומר תתנינן אחר תפלתו - חוזר לראש.
 16 **"רבי אליעזר אומר:** כל העושה תפלתו קבע" וכו'. מא
 17 **"קבע" אמר רבי יצחק בר אבדי:** אמר רבי יוחנן: כל מי שאינו
 18 שתפלתו דומה עליו כמשו'. ורבנן אמרי: כל מי שאינו
 19 אומרה בלשון תתנינן, רבה רב ויפך דאמר תתנינו:
 20 **כל שאינו יכול להדוש בה דבר.** אמר רבי יודא: **אנא**
 21 **ויבא להדוש בה מילתא, ומספיקא דלמא ממודינא.**
 22 **אפי' בר אבין ורבי נתנאל בר אבין דאמר תתנינו:** כל
 23 שאין מתפלל עם דמדומי טמה. דאמר רבי חייה בר אבא,
 24 אמר רבי יוחנן: מצוה להתפלל עם דמדומי טמה. ואמר

1 התנינן - כגון 'אלוהי נצור לשוני' שגנו אומרים בעמידה אחר תפלה. **אבל אם**
 2 אינו רגיל - הוא סיומ תפלתו בעקירה, אפילו לא עקר. **כמשו'** - היינו לשון 'קבע',
 3 חזק קבעו הוא עליו להתפלל וצריך אנו לצאת ידי חובתי. **מי שאינו יכול** - לכחן לבו
 4 לשאול צרכיו. **לחדש בה דבר** - בבקשה, היינו לשון קבע - כיום כן אמתול כן
 5 כגון. **ממודינא** - שמא אטעה, ולא
 6 אעז לחזור למקום שהספיקתי. **שאנו מתפלל**
 7 עם דמדומי טמה - היינו לשון 'קבע' -
 8 תפלתו עליו חזק קבע לצאת ידי חובתי. **אפי' אם**
 9 מקפיד לחזור אחר שעת מצוה ועת רצון. **עם**
 10 דמדומי טמה - תפלת "יזכר" עם הגין החמה.
 11 ותפלת הנחמה עם שקיעת החמה. **יזכר** -
 12 ששם - זו תפלת "יזכר". **ולפני יחד** - זו
 13 מנחה. **לישיב במקרא** - על עמי ממשחה
 14 תפלת המנחה עם דמדומי טמה, שמת טרפה
 15 על השעה על ידי אונס ועבר הזמן. **כלל** ששם
 16 הקיבור וכו' - כמו פירשת העבור. **אפילו**
 17 **עובדה** שאחת מתמלא עליהם עברה באשה
 18 עובדה - והכי משמע כלל עניני פרישת
 19 העבור כגון עברה בעבודה, יחיו כל צרכיהם
 20 - גלויס לפיך לרחם עליהם. **אפילו בשעה**
 21 שהם עובדים - ולשון פרשת העבור - שחן
 22 פורשין לעבדיה. **עשה רצונך בישמים** - שאין
 23 שם טהא, ואין רצונך עליהם אלא לשוב.
 24 ועבור לתתנינן על רצונך. **ותן** - להם -
 25 ליראך. **נתת רוח** - שלא יתערבב רוחם על
 26 ידי הבריות. כגון על ידי חיות ולטמים. והשוב
 27 בענינך עש - אתה לרצונך. **ורגמא** זו מצונו
 28 בספר שופטים (ד) 'ואימרו בני ישראל טהאנו
 29 כשפר אתה לנו (בטוב) הכלל כגון ביידי אבן
 30 העליון וכו'. **שעות** - לשון גיחה וחר
 31 מתפלל. **ודעתה קצרה** - ואינן יודעים
 32 לפרש שבתיה. **לא תירח ולא תחש** - לא
 33 תבעס, שמתוך הבעס אתה בא לידי טהא. **לא**
 34 **תרו** - לא תשתכר בייך. **המלך** - טול שעות.
 35 **לישחק**

1 **רבי יודא:** מאי קראה - "יורדק עם שמש ולפני ירח דור דורים". **לישיב עליה במערכא** אפוא דמצלי
 2 עם דמדומי טמה, מאי טעמא? **ולמא מוסרפא ליה**, שמתא. **"רבי יהושע אומר** המהלך במקום
 3 סבכה מתפלל תפלה קצרה וכו' **כך פ'רשת העבור"** וכו'. **פ'רשת העבור?" אמר רב חסדא,**
 4 **אמר רב עוקבא:** אפילו בשעה שאחת מתמלא עליהם עברה באשה עובדה - יהיו כל צרכיהם
 5 **לפני.** **איבא דאמר,** אמר רב חסדא אמר רב עוקבא: **אפילו בשעה שהם עובדים על דברי תורה**
 6 **יהיו כל צרכיהם לפני.** תנו רבנן: **המהלך במקום גדודי יהיה ולסמים** - מתפלל תפלה קצרה.
 7 **ואיזה היא תפלה קצרה?** - רבי אליעזר אומר: **"עשה רצונך בשמים ממעל, ותן נחת רוח ליראך**
 8 **מתחת, והשוב בענינך עשה.** ברוך אתה ה' שומע תפלה". **רבי יהושע אומר:** **"שמע שעות**
 9 **עמד ישראל, ועשה מהרה בקשתיכם.** ברוך אתה ה' שומע תפלה". **רבי אליעזר פריב צידוק אומר:**
 10 **"שמע צעקת עמך ישראל, ועשה מהרה בקשתיכם.** ברוך אתה ה' שומע תפלה". **אחרים אומרים:**
 11 **"צרי עמך ישראל מרובין ודעתם קצרה.** יהי רצון מלפניך ה' אליהו, **אמר רב אהר** ו**אהר**
 12 **כדי פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחזוריה.** ברוך אתה ה' שומע תפלה". **שמן רב הווא:** **הלקבה**
 13 **באחרים.** אמר ליה **איהו** לרב הויה **איהו** רב אסא **חסדא:** לא תירח ולא תחש. **לא תרו**
 14 **ולא תחשי.** וכשאתה יוצא לדרך - המלך בקונך וצא. מאי 'המלך בקונך וצא'? אמר רבי יעקב
 15 אמר רב חסדא: זו תפלת הדרך. ואמר רבי יעקב אמר רב חסדא: כל היצא לדרך צריך להתפלל
 16 תפלת הדרך. מאי תפלת הדרך? - "יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שתולכני לשלום, ותציעני
 17 לשלום, ותמכני לשלום, ותצילני מפי כל אויב ואויב בדרך, ותשלח ברכה בפעשי די, ותתני
 18 לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי. ברוך אתה ה' שומע תפלה". אמר אביי: לעולם
 19 לישחק

גמרא – רבי יהודה בשם רב: הָדָא דְאֵת מֵר, בְּכֵית שְׁעָר שֶׁל יְחִיד, אֲכַל בְּכֵית שְׁעָר שֶׁל רַבִּים – הָרִי זֶה עָרוֹב וְהָדָר שָׁם אוֹסֵר עָלֶיהָ.

דְּבֵי רַבִּי יִצְחָאי אָמְרִי: אֲפִילוּ יִתֵּד לְתַלְמוֹת בָּהּ מִנְעֵלוּ. רַבִּי בָּא בַר הַיִּנְנָא אָמַר: אֲפִילוּ נִשְׁתַּוְתוּ, אֲפִילוּ טַבְלָא. רַב אָמַר: וּבִלְבָד דְּבַר הַנְּטִיל בִּשְׁבֻתָּהּ.

אָמַר רַבִּי בָּא: מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה לוֹיֵל שֶׁל תְּרַנְגוּלִין לְפָנִים מִכֵּיתוֹ שֶׁל חֲבָרוֹ, נִכְנַס שְׁלֵא בְּרִשׁוֹתוֹ, אֵתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רַב, אָמַר: בִּיּוֹן שְׁזָקִיק לְתַן לְפִנְיָהֶן מוֹס כְּמוֹ שֶׁהוּא דְּבַר הַנְּטִיל בִּשְׁבֻתָּהּ. רַבִּי יַעֲקֹב בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: תַּלְמוּדוּי דְּרַבִּי יוֹחָנָן סְלָקוּן לְעַכְבְּרִי, וְסַמְכִין עַל הָדָא דְּרַבִּי יִצְחָאי. הֲזָקִיָּהּ

[דף נ"ג ע"א]

לֹא אָמַר בּוֹ, אֲלֵא רַבִּי הֵיךָ רַבִּי אִפִּי וְרַבִּי אִמִּי סְלָקוּן לְעַכְבְּרִי, וְשָׁמְעוּן מוֹדְבֵית רַבִּי יִצְחָאי – הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹדָהּ.

הֲלָכָה ה' מִתְנִי' – הַמְּנִיחַ אֵת בֵּיתוֹ וְהֹלֵךְ לְשִׁבּוֹת בְּעִיר אַהֲרָתָא, אֶחָד נִכְרִי וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל, הָרִי זֶה אוֹסֵר, דְּכָרִי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינּוּ אוֹסֵר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, נִכְרִי אוֹסֵר, יִשְׂרָאֵל אֵינּוּ אוֹסֵר, שְׂאִין דְּרַף יִשְׂרָאֵל לְבּוֹא בִּשְׁבֻתָּהּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֲפִילוּ הֵנִיחַ אֵת בֵּיתוֹ וְהֹלֵךְ לְשִׁבּוֹת אֲצֵל בֵּיתוֹ בְּאֵתָתָהּ הָעִיר, אֵינּוּ אוֹסֵר, שְׁכָבֵר הַסִּיעַ מִלְּבּוֹ.

גמרא – הָדָא הוּא דְּרַבִּי מֵאִיר, דְּרַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: תְּבִית הַנְּעוּל אוֹסֵר, וְכוּל לְבּוֹא עַל יְדֵי עָרוֹב וְעֵבֵר וְכֹא, מֵר עוֹזְקֵן בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

הֲלָכָה ו' מִתְנִי' – בּוֹר שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצוֹרוֹת, אֵין מְמַלְאִין מִפְּנֵי בִּשְׁבֻתָּהּ, אֲלֵא אִם בֵּן עָשׂוּ לוֹ מוֹחִיצָה גְבוּהָהּ עֲשָׂרָה טַפְחִים בֵּין מִלְּמַעְלָה, בֵּין מִלְּמַטָּה, בֵּין מִתּוֹךְ אֲגָנּוֹ.

אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֵּן גַּמְלִיאֵל, בֵּית שְׁמַאִי אוֹמְרִים, מִלְּמַטָּה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים, מִלְּמַעְלָן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לֹא תִּהְיֶה מוֹחִיצָה גְדוּלָּה מִן הַכֶּתֶל שְׁבִינִיָּהֶן.

גמרא – מיליהון דרבנן פליגין, דמר רבי יעקב בשם רבי יהושע בן לוי: והוא שתהא מחיצה משקעת בפנים לשלשל דלי. ולא נמצא שתי רשויות משתמשות ברשות אחד? שגרו לומר אין הדלי מהלך יותר מארבעה טפחים.

רבי טבילאי בשם רב: אין הרבה לפנים. היו שם תקרה, רואה אותה בלוי יורדת וסותמת. היה שם אמלתרה, את רואה אותה בלוי יורדת וסותמת.

מיהלף שיטת רבי יהודה. תמן אמר רבי יודן: פוטר במים שאין בה מפוש. וכא אמר הכין?

[דף נ"ג ע"ב]

אמר רב הונא: והוא שתהא מחיצה בולטת לתוך הקל של בור.

הלכה ז' מתני' – אמת הפנים שהיא עוברת בחצר, אין ממלאין הימנה בשבת, אלא אם בן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים בכניסה ובציאה.

רבי יהודה אומר, בתל שעל גבה תדון משום מחיצה. אמר רבי יהודה, מעשה באמה של אכל שהיו ממלאין ממנה על פי זקנים בשבת. אמרו לו, מפני שלא היה בה פשעור.

גמרא – מתניתא בעמוקה עשרה ורחב ארבעה, ובפרוצה מיפן ומיפן. נפרצה מרוח אחת – נתן לחי וקורה מיפן. נפרצה מיפן ומיפן – נתן לחי וקורה מיפן ועושה צורת פתח מיפן, לא נמצאו שתי רשויות משתמשות ברשות אחת? רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי שמואל בר רבי יצחק: תפטר שהיה בתים מצד אחד.

פשיטא תדא מילתא, עמוקה עשרה ואינה רחבה ארבעה – מתר לטלטל, ומתר למלות. רחבה ארבעה ואינה עמוקה עשרה – פשיטא שמתר לטלטל. מהו למלות? רבי חיננא אמר: מתר. רבי מנא אמר: אסור.

מתניתין פליגא על רבי מנא, אמרו לו: מפני שלא היה בו פשעור. לא היתה, לא עמוקה עשרה ולא רחבה ארבעה, אבל אם היתה עמוקה עשרה ואינה רחבה ארבעה – אסור. ואפילו רחבה ארבעה ואינה עמוקה עשרה – מתר. מה דתנה עובדא תנה עובדא.

הלכה ח' מתני' כצוצרה שהיא למעלה מן תנים – אין ממלין ממנה בשבת, אלא אם בן עשו לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים

[דף נ"ד ע"א]

בין מלמעלן בין מלמטן

וכן שתי כצוצרות זו למעלה מזו, עשו לעליונה ולא עשו לתחתונה – שתיקון אסורות עד שייעריבו.

גמרא – רבי ועירא רב יהודה בשם רב: והוא שתהא מחיצה משקעת בפנים כמלא הדלי. ולא נמצא שתי רשויות משתמשות ברשות אחת! אמר רב הונא: והוא שתהא מחיצה בתוך שלשה טפחים כצוצרה. תני, רבי הנגיה בן עקבא אומר: כצוצרה שהיא למעלה מן תים – פוחת את המעוזיבה ומשלשל וממלא. רבי יעקב בר אהא בשם רבי יסא: והוא שיש בנגב ארבעה טפחים, והוא שיש בו רחב ארבעה, והוא שיהו מחיצות גבוהות עשרה. תמן אמר אפילו אין מחיצות גבוהות עשרה, נעשית כמשמרת חד. רב אידי אמר קומי רבי היה: מתר למלות ואסור לשפוד. אמר לו:

[דף נ"ד ע"ב]

בד נמנה חכמים נמנה לך עמהון. אמר רבי מנא: מנהר היה עמיה. אמר רבי יוסי בי רבי בון: מילא אמר רבי מתר למלות שממלא מוחצתו ואסור לשפוד שישפוד חוץ למחיצתו.

אמר רבי היה בר בא: לא אמר רבי הנגיה בן עקבא אלא בים טיבריה שההרים מקיפין אותה.

רבי לעזר שאל לרבי יוחנן: ההן פיוסרום, זרק מתוכה לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכה. אמר לו: על דעתך אין רשות הרבים לעולם.

ריש לקיש אמר: לעולם אין רשות הרבים עד שתהא מפלשת מסוף העולם ועד סופו.

מיהלף שיטת ריש לקיש, דאמר: אין רשות הרבים בעולם תודה, אלא לעתיד לבוא שנאמר: "כל היא יבשאו".

מתניתין פליגא על ריש לקיש, אי זו היא רשות היחיד? שבילי בית גלגל, וכן פיוצא בןן – רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטמאה.

אמר רבי יוחנן: לא אמר רבי יוסי אלא לענין סבה, אבל לענין שבת אף רבי יוסי מודה. מלתיה דרבי הנגיה אמר אף לענין שבת, דמר רבי הנגיה: שלטון בא לצפורי ותלו לו קטיות, והתיר רבי ישמעאל בי רבי יוסי לטלטל תחתיהון בשיטת אביו.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי שמואל בר רב יצחק: אתיא דרבי יוסי בי רבי חנינא כרבי חנניה, ותרניהון פליגי על שיטת רבי יוחנן. דמר רבי יוחנן: רבי יודן ורבי יוסי וחנניה בן עמקיה שלשתן אמרו דבר אחד, רבי יהודה דגשרים מפלשין, רבי יוסי הא דסבת, רבי חנניה בן עמקיה, דתני, רבי חנניה התיר שלשה דברים: התיר כצוצרה

ועצה שבים,

והקאת אלוניטית. רבי אבהו בשם רבי יוסי:

[דף נ"ה ע"א]

הדא דאת מר במשתמשות דרד הנקב, אכל משתמשות לחוין – מתר.

ותני בן, שלש כצוצריות זו על גבי זו – אסור להשתמש מן העליונה לתחתונה דרד האמצעית, אכל משתמש מן התצר לגג ואינו חושש.

אמר רבי שמואל בר רב יצחק: הדא דאת מר – מבפנים, אכל מחוין – אסור.

רבי זעירא אמר: בין מבחוץ בין מבפנים – אסור.

מתניתין פליגי על רבי זעירא: משלשלין קדרת בשר מעל גבי זיו שגבוה עשרה ורחב ארבעה, אם היתה חלון בנתים של ארבעה מפרחים – אסור, שאין משתמשין מרשות לרשות דרד רשות. מה עבד לה רבי שמואל בר רב יצחק? פתר לה בשוה:

הלכה ט' מתני' – חצר שהיא פחותה מארבע אמות – אין שופכין לתוכה מים בשבת, אלא אם בן עשו לה עוקה מחוקת סאתים מן הנקב מלמטן, בין מבפנים בין מבחוץ, אלא שמבחוץ צריך לקמור ומבפנים אינו צריך לקמור.

רבי אלעזר בן יעקב אומר: ביב שהוא קמור ארבע אמות ברשות הרבים – שופכין לתוכו מים בשבת.

וחכמים אומרים: אפלו גג או חצר מאה אמה – לא ישפך על פני הביב, אכל שופך הוא על הגג, והן יורדין לביב.

החצר והאכסדרה מצטרפין בארבע אמות,

שתי דיומות זו כנגד זו, מקצתן עשו עוקה ומקצתן לא עשו עוקה, את שעשו עוקה מתרין – זאת שלא עשו עוקה – אסורין.

גמרא – שערו מקום תשמיש לאדם סאתים וארבע אמות מבליעות סאתים.

נקבה העוקה, אית תני – אין צריך לפוק, ואית תני – צריך לפוק.

נתמלאת העוקה, אית תני – צריך לשפוד. אית תני – אין צריך.

אמר רבי מנא:

[דף נ"ה ע"ב]

הדיא תנא, הוא מאן דמר צריך לפוק – אסר לשפוד. מאן דמר אין צריך לפוק – מתר לשפוד.

אמר ליה רבי תיה בר מריה: הכי אמר רבי יונה אביד. הנה בר

קמפרם מבפנים, אפילו יותר מעשר – מתר. מבחוץ, אפילו פחות מעשר – מתר, אלא אנן קימין בשנה.

מתניתין פליגא על רבי יוחנן: החצר והאכסדרה – מצטרפין בארבע אמות! פתר לה בשנה.

מתניתין פליגא על ריש לקיש: הפרקסת הנג והחצר – מצטרפין בארבע אמות. אמר רבי תננה: עוד היא בשנה.

דע לך שהוא בן, דתני, הבית והעליה החצר והאכסדרה – אין מצטרפין לו, בשאין שוין. אמר ירמיה: רבי מאיר ורבי אליעזר בן יעקב שניהן אמרו דבר אחד. רבי אליעזר בן יעקב, דתנינן, רבי אליעזר בן יעקב אומר: ביב שקמור ארבע אמות ברשות הרבים – שופכין בו מים בשבת. והכמים אומרים: אפלו נג או חצר מאה אמה – לא ישפד על פי הביב.

רבי מאיר, דתני, סילונות שבפרכין, אף על פי שנקובין – ישפד לתוכו מים בשבת; דברי רבי מאיר.

ותני בן, אם היתה מזחלה – מתר. אם עונת הגשמים היא – מתר.

צינורות מקלחין בו – אסור.

והתני בר קפרא: אם היה מקום צנוע מתר, הדיא פליגא על רב, ולית ליה קיום, דרב אמר: כל שאסור משום מראית העין אפילו בחדרי החדים אסור.

הדרן עלך מיצד משתתפין

פירק תשיעי

הלכה א' מתני' – כל גגות העיר רשות אחת, ובלבד שלא יהא גג גבוה עשרה או נמוך עשרה דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: כל אחד ואחד רשות בפני עצמו.

[דף נ"ז ע"א]

רבי שמעון אומר: אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפפות לכלים ששבתו לתוכן, ולא לכלים ששבתו בתוך הבית:

גמרא – רבי יוסי בי רבי בון אומר: איתפלגון רב ושמואל. שמואל אמר: עד בית סאתים. ורב אמר: מטלטלין בם אפילו בורים.

הו' בעי מימר: מה פליגי רבי מאיר ורבנן בשערבו, אבל בשלא ערבו? פתר לה בשיהוי בלן לאדם אחד,

מתניתין, שהיו בלן עולין או בסלם צורי או בסלם מצרי, אבל אם היו בלן עולין בסלם מצרי ואחד עולה בסלם צורי, אותו של צורי נעשה כפתח והשאר נעשה כמטרפס ועולה כמטרפס ויורד. מהו למטלטל בכל? שמואל אמר: מטלטל בכל. רב אמר: אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות.

מתניתין פליגא על רב – גג גדול סמוך לקטן – הגדול מתר והקטן אסור. ניהא הגדול מתר בארבע אמות. והקטן אסור בארבע אמות, ויש אסור בארבע אמות?

רב ושמואל אמרי: שנותנין לו ארבע אמות בפני פתחו.

רבי יוסי בי רבי בון בשם שמואל אמר: כשהיה שם פתח פתוח לגג, אפילו כן – הגדול מתר, שלא נפרץ במלואו. והקטן אסור שנפרץ

[דף נ"ו ע"ב]

במלואו.

רבי מאיר אומר: אין אתם מודין לי בכללים ששבתו בהצר שמטלטלין אותן בהצר. מה נשתנה בג מהצרה? אמרו לו: לא, אם אמרת בהצר שאין לה דיורין למטה, תאמר בגג שיש לו דיורין למטה. אמר להן: הרי שהיתה החצר למעלה מן הגג? מהו? אמרו לו: לא, אם אמרת בהצר שאין כל אחד מכיר את מקומו, תאמר בגג שכל אחד מכיר את מקומו? אמר להן: הרי שהיתה החצר חלוקה בפסיסיות. מהו? עד כאן היתה תשובה.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: מיכן והילך היו משיבין לפניו. אמרו לו: לא, אם אמרת בהצר שמחצותיה עולות עמה, תאמר בגג שאין מחצותיו עולות עמו. והוא מימר לון: אף אגא אית לי עמוק כגבה. תני, אמר רבי יודה: בשעת הגזרה היינו נוטלין את הספר, והיינו עולין מהצר לגג ומגג לגג אחר, ויושבין וקורין, ולא אמר אדם דבר. אמרו לו: אין שעת הגזרה ראיה.

אמר רבי: שונין היינו אצל רבי שמעון בתקוע, והיינו נוטלין שמן ואלאנטיית, והיינו נכנסין מהצר לגג, ומגג לקרפף, ומקרפף לקרפף, עד שהיינו מגיעין לקרפף הסמוך למעין, ויורדין וטובלין בו. אשכחתי אמר, ארבע פלגונו, כל גגות העיר רשות אחת הן. רבי יודן אומר: חצר ונגות רשות אחת הן. רבי שמעון אומר: חצר ונגג וקרפף – אחת הן לכלים ששבתו בתוכן, ולא לכלים ששבתו בתוך הבית.

רבי יוחנן אומר: בשלא ערבו, אבל בשערבו – נעשית חצר כבתים והנגות רשות בפני עצמן. אמר רבי זעירא: היא עיריבו היא שלא עיריבו. מתניתין פליגא על רבי זעירא: לא לכלים ששבתו בתוך הבית, אם לא בשלא עיריבו, תדא צריכא להוציא מן הגג – אסור, לא כל שבן לגג.

אמר רבי בון בר בהנא קומי רבי לא: בשערבה זו בפני עצמה וזו בפני עצמה, אפלו בן לא לכלים ששבתו לתוכו.

רבנן דמיסרי בשם רבי יוסי בי רבי בון:

[דף נ"ז ע"א]

אתיא דשמואל לרב, ותרוניהו פליגי על שיטתיה דרבי יוחנן. דתנינן, כל גגות העיר – רשות אחת. שמואל אומר: עד בית סאתים. רב אומר: מטלטלין בהן אפלו בור ואפילו בורים:

הלכה ב' מתני' – גג גדול סמוך לקטן, הגדול – מתר. והקטן – אסור.

הצר גדולה שנפרצו לקטנה – הגדולה מתרת והקטנה אסורה, מפני שהיא כפתחה של גדולה:

גמרא – מתניתין באותו הנג, אבל בגג אחר – אסור. בשאינו שוה, אבל אם היה שוה מתר.

מתניתין פליגא על שמואל: הצר גדולה שנפרצה לקטנה – הגדולה מתרת והקטנה אסורה.

וימלטו בה עד מקום מחיצות? חכריה אמרין קומי רבי יוסי בשם רבי אהיה: מה דמר שמואל בשבת זו, מה דהיא מתניתין בשבת הבאה.

מה נן חמיין, אם בשערכו ערוכ אחד, בין בשבת זו בין בשבת הבאה, יהו מתרין, אם בשלא ערכו כל עקר, בין בשבת זו בין בשבת הבאה, יהו אסורין.

מה דהנה עובדא הכי הנה עובדא. אמר רבי בון בר בהנא קומי רבי לא: בשערכה זו בפני עצמה זו בפני עצמה, אפילו בן – הגדולה מתרת שנפרצה במלאה, וקטנה אסורה, שלא נפרצה במלאה:

הלכה ג' מתני' – הצר שנפרצה לרשות הרבים, המכנים מתוכה לרשות היחיד או מרשות היחיד לתוכה – תיב, דברי רבי אלעזר. וחכמים אומרים: מתוכה לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכה – פטור, מפני שהיא ככרמלית:

גמרא – רבי זריקא רבי יעקב בר בון בשם רבי חנינה: לא אמר רבי לעזר אלא ממקום מחיצות בשנמלו ראשי זויות מיכן ומיכן.

[דף נ"ז ע"ב]

ובלבד בארבעה. רבי זעירא ורבי אילא: תריהון אמרין – אסור, שלא ממקום מחיצות, אבל ממקום מחיצות – אפילו רבנן מודו.

אמר רבי זריקן: זימנין סגינן פשטית עם רבי יעקב בר בון, ולא שמעית מיניה דא מילתא. אמר ליה: ולית בר נש הוי שמע מילה דלית חכריה שמיע ליה?

רב ורמיה בשם רב: בשנמלו ראשי זויות מיכן ומיכן ובלבד בשוה:

הלכה ד' מתני' – הוצר שנפוצה שתי רוחות, וכן בית שנפריץ משתי רוחותיו, וכן מבוי שנפלה קורתו או להיו – מתרין באותה שבת ואסורין לעתיד לבוא; דברי רבי יהודה.

רבי יוסי אומר: אם מתרין באותה שבת – מתרין לעתיד לבוא, ואם אסורין לעתיד לבוא – אסורין באותה שבת:

גמרא – ולמה לי משתי רוחותיה? אפלו מרוח אחת, ולא רב הוא? דרב אומר: הוצר נתרת בשני פסין.

רבי שמואל בשם רבי זירא: במחלקת, מאן דמר תמן – בפס אחד, וכא – בפס אחד. מאן דמר תמן – בשני פסין, וכא – בשני פסין.

נפריץ מן האמצע – מתר. שמואל אומר: אסור.

אמר רבי זעירא: אין לית הדיא אוּלפֿן דשמואל קשיא. נפריץ כל אותו הרוח, אומר רבי יוסי בי רבי בון: הדיא היא אכסדרה, אילו אכסדרה, שמה אינה מתרת?

אמר רבי יהודה: לא אומר רבי ליעזר אלא בהוצר ומבוי אבל בפית בגשר הוא.

ורב ורבי יוחנן אָמרו: אסור,

[דף נ"ח ע"א]

בין בשבת זו בין בשבת הבאה.

אמר רבי יוחנן: בשבת, וקרויה, ומבוי, וגר, ועם הארץ, חמרים.

בשבת, דתנן, הבשלת והחמם וראשי בשמים – נלקחים בכסף מעשר ואינו מטמא מטאת אוכלין; דברי רבי עקיבא. אומר רבי יוחנן בן נורי: אם נלקחים בכסף מעשר – מטמאין מטאת אוכלין, ואם אינן מטמאים מטאת אוכלין, אף הם לא ילקחו בכסף מעשר. רבי יוחנן אומר: חמרים, מטמאין מטאת אוכלין ואין נקחין בכסף מעשר.

קרויה, דתנינן תמן, קרויה שהמבילה בפנים שהן ראויין לקדש וכו'. רבי יוחנן אומר: הוּמרין אין מקדשין בה לא בתחלה ולא בסוף.

מבוי, דתנינן תמן, וכן מבוי שנפלה קורתו וכו'. רבי יוחנן אומר: הוּמרין אסורין בין בשבת זו בין בשבת הבאה.

גרי, דתני, גר שנתגזר והיו לו יינות, ואמר, ברי לי שלא נתנסה מהו, בזמן שנעשו על גב עצמן – טהורים לו וטמאים לאהרים, על גב אהרים – טמאים בין לו ובין לאהרים. רבי עקיבה אומר: אם טהורין לו – יהו טהורים לאהרים, אם טמאים לאהרים – טמאים לו. רבי יוחנן אומר: להורין, טמאין בין לו ובין לאהרים.

עם הארץ, דתני, עם הארץ שנתמנה להיות חבר והיו לו טהורות, ואמר, ברי לי שנעשו בטהרה, בזמן שנעשו על גבי עצמו – טהורות לו וטמאים לאהרים, על גב אהרים – טמאות בין לו בין לאהרים. רבי עקיבה אומר: אם טהורות לו – טהורות לאהרים, אם טמאים לאהרים – טמאות לו. רבי יוחנן אומר: חורין, טמאות בין לו בין לאהרים:

הלכה ה' מתני' – הבונה עליה על גבי שני בתים, וכן גשרים המפלישין – מטלטלין תחתיהן בשבת; דברי רבי יהודה. וחקמים אורין. ועוד אומר רבי יהודה: מערבין בכבוי המפליש וחקמים אורין: **אמרא** – רב הונא אומר: אין רשות הרבים מקרה. אומר רבי שמעון בר ברסנה: ולא מן המדבר למדת? ומדבר מקרה היה! מתניתין לא אמרה כן, אלא וכן גשרים המפלישין מטלטלין תחתיהן בשבת; דברי רבי יהודה, וחקמים אורין. לא אומר אלא וחקמים אורין הוא, תיב חטאת אין כאן.

[דף נ"ח ע"ב]

מהו שיהא צריך מחיצה? רבא אומר: צריך מחיצה. רבי יוסי אומר אין צריך מחיצה.

אמרו חבריא קומי רבי יוסי: יאות אומר רבי בא, דתנינן, אומר רבי יודן: לא תהא מחיצה גבוהה מכתל שביניהן.

אמר לון: תמן שיש שם תקרה – אין צריך מחיצה. ברם הכא שאין שם תקרה – צריך מחיצה.

דאמר רב יהודה: הדיא דאת מר: מפלישין לבקעה, אבל אם היו מפלישין לרשות הרבים – אסור, בשאין שם מחיצה, אבל יש שם מחיצה – מתר:

הדרן עלך כל גגות העיר

פרק עשירי

הלכה א' מתני' – המוציא תפלין מכניסן זוג זוג.

רבן גמליאל אומר: שנים שנים.

בפה דברים אמורים? בישנות, אכל בהדשות – פטור.

מצאן צבתים או פריכות – מהשיד עליהן ומביאן, ובספנה מכסן והולך לו:

גמרא – המוציא תפלין מכניסן זוג זוג דרך מלבוש. אחת בראשו ואחת בזרועו, רבן גמליאל אומר:

שנים שנים בראש, ושנים בזרוע.

רבי אבהו רבי אלעזר: הנותן תפלין בלילה עובר בעשה, שנאמר: "ושמרת את החקה הזאת למועדה

מימים ומימה" – ימים ולא לילות. והא רבי אבהו יתיב ומתני ברמשא ותפלין עליו! מצדדין היו כמין

פיקרין היו בידו.

אית דבעי מימר, לא מר אלא הניחן, אכל אם היו עליו מבעוד יום – מתר. ואית דבעי מימר 'מצונתן

עד שתכלה רגל מן השוק'. אית דבעי

[דהך נ"ט ע"א]

נישמעינה מן הדא: "והיו לה לאות" – מי שצריכין אות. יצאו שבתות ימים טובים שהן גופן אות.

ולא כבר כתיב "מימים ומימה". לית לה אלא פיי דאמר רבי יוחנן: כל מלה דלא מהנרא מסמכין ליה

מזאתרין סנין.

נשים מניזו? "ולפיתם אתם את בניכם" – ולא בנותיכם. התיב בתורה – הניב בתפלין. נשים שאין

תיבות בתורה – אין תיבות בתפלין. התיבון, הרי מיכל בת שאול היתה לובשת תפלין! אשת יונה

היתה עולה לרגל! ולא מחו בידם חכמים. רבי חזקיה בשם רבי אבהו: אשתו של יונה היא שפה. מיכל

בת שאול מחו בה חכמים.

הוון בעיי מימר, על דעתון דרבנן אין מהנור, על דעתיה דרבנן גמליאל מהנור.

אמר רבי ירמיה בשם רבי שמואל: שערו לומר, עד מקום שנגבהו של ראש מחזיק, וכפה מחזיק? שתים!

מעשה אפילו בחול? אמר רבי חגי: אין בעי מיהב יהבי.

אמר רבי ירמיה: אסקרי רב המנונא, עד מקום שמהו של התינוק רופף. תפון תנינו, על תרנגול שנסקל בירושלם שהרג את הנפש, ראה ראשו של תינוק רופף, הלך ונקרו. אמר רבי יוסי: ביני מתניתין, ובלבד על ידי שנים. רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי אחא: ואפילו שנים שנים.

הווי בעי מימר, על דעתהון דרבנן – אין מהור.

על דעתיה דרבי אחא – מהור.

ויביאם בידו! מוטב להביאם דרך מלבוש ולא דרך משאוי,

[דף נ"ט ע"ב]

מוטב לדחות את השבת פעם אחת ולא שני פעמים.

תני, אחד האיש ואחד האשה. הווי בעיי מימר, מאן דמר מהור היא, ניהא מאן דמר אינו מהור לא יהא מהור אצל האיש, ויהא מהור אצל האשה.

אמר רבי לעזר: מאן תנא אשה רבן גמליאל, דתני, טבי עבד רבן גמליאל היה נותן תפלין ולא מהו בידו חכמים, וכא מהו בידו! הוא עבד היא אשה.

בפה דברים אמורים? בישנות, אכל בהדשות – מתר, למה? ישנות בדוקות, וחדשות אין בדוקות.

תני, תפלין צריך לבדוקן אחת לשנים עשר חדש; דברי רבי. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אינו צריכות בדוקה. הלל תזקן אומר: אלו מאבי אפא תן.

מצא שנים שלשה צבתין – בודק זוג ראשון מצבת ראשון. וכן בשני וכן בשלישי. יצחק בן אלעזר שאל: אחד תזקה לכלם או כל אחד ואחד בפני עצמו? אין תימר אחד תזקה לכלן – בודק זוג ראשון מצבת ראשון, אין תימר כל אחד ואחד תזקה בפני עצמו – בודק שלשה זוגות מכל צבת וצבת:

ובספנה מכפן והולך לו. אם היה עונת גשמים – תרי זה מעטף בעור ומכפן.

רבי אחא בשם רבי בא: הדיא דתימור ברה, אבל בקשה כמישאי הוא, בשניה המקום מנדרין אבל לא היה המקום מנדרין – לא בדיא.

הלכה ב' מתני' – רבי שמעון אומר: נותנו לחברו וחברו לחברו עד שהוא מגיע לחצר החיצונה.

[דף ס' ע"א]

וכן בנו, נותן לחברו וחברו לחברו אפילו הן מאת.

רבי יהודה אומר: נותן אדם חבית לחברו וחברו לחברו אפילו חוץ לתחום. אמרו לו: לא תהליך זו יותר מרגלי בעליה.

גמרא – רבי אליעזר ורבי אבדימי תרנויהו בשם רבי מנא, חד אמר: בתינוק של סכנה. מותיב ליה חבריא: אם בתינוק של סכנה יביאו בידו! אמר ליה: ביכול להביאו דרך התר.

ריש לקיש בשם לוי: סוכיא במערה מפד לכד היא מתניתין. דלא כן, רבי יהודה פדעתייה, דרבי יהודה אומר: משקה מופה:

הלכה ג' מתני' – הקורא בספר על האסקפה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו.

היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו, עד שלא הגיע לעשרה טפחים – גוללו אצלו, ומשהגיע לעזרה – הופכו על הכתב.

רבי יהודה אומר: אפילו אינו מסלק מן הארץ אלא מלא החוט – גוללו אצלו. רבי שמעון אומר: אפילו בארץ עצמה – גוללו אצלו, שאין דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקדש:

[דף ס' ע"ב]

גמרא – מתניתין באסקפה מתרת, אבל חוץ לאסקפה – אסורה.

תפותר, שהיה יושב וקורא בו מבעוד יום ושכח והוציאו:

עד שלא הגיע לעשרה טפחים – גוללו אצלו, משהגיע לעשרה טפחים – אסור. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא: דרבי יודה היא דאמר אסור להשתמש באויר עשרה טפחים:

מסכת אהלות פרק ראשון

א. אחד הנוגע, ואחד המאהיל, ואחד המסיט - כלן מונין במת. אין לך שמשמא במשא אלא אדם בלבד. האוכלין והמשקין והכלים - אין מטמאין במשא. אמר רבי יוסי: בדרך זו אתה יכול לומר בזב, כל השמא במת שמאת שבעה - שמא בזב שמאת ערב. וכל השמא במת שמאת ערב - טהור בזב מכלום. כיצד? אדם באדם - שנים במת ואחד בזב. כלים בכלים - שלשה במת ושנים בזב. כלים אדם וכלים - ארבעה במת ושלושה בזב. במה דברים אמורים? בתרומה ובקדשים, אבל אין הנזיר מגלח אלא על המת בלבד, ואין חיבים על שמאת מקדש וקדשיו אלא על המת בלבד. אמר רבי עקיבא: יש לי חמשה: השפוד התחוב באהל, או הנוגע באהל. אמרו לו: האהל והשפוד - שם אחד הן.

ב. העובד כוכבים והבהמה, וכן שמנה, וכלי חרס, והאוכלים והמשקין הנוגעין במת. כלים הנוגעין בהן - טהורין. וכשם שאבר מן החי שחסר עצם באדם - טהור, כך בנבלות ובשרצים - טהור. המת: בין באדם, ובין בבהמה, ובין בחיה, ובין בעופות, ובין בנבלות, ובין בטרפות, ובין בשקצים, ובין ברמשים - טמא. וחיבין עליו משם פגול נותר וטמא, ומטמא כזית במשא וכעדשה במגע. כללו של דבר: מח הרי הוא כבשר לכל דבר.

ג. תשעה בראש והלחיין עמהן, חמשה בארפה, שנים מכאן ושנים מכאן, והפיקה באמצע. כל שיש בו גידים ועצמות - הרי זה אבר. ושאין בו גידים ועצמות - אינו אבר, והיותרת עולה מן המנין. חסר שאין בו אלא מאתים ויתיר, שיש בו מאתים ושמינים ואחד - כלם מצטרפים למנין מאה עשרים

וחמש, החי אין בו ממנין, ואין בו רבע עצמות.

מסכת אהלות פרק שני

א. ישראל ששחט בהמה שמאה לעובד כוכבים, שחט בה שנים או רב שנים, ועדין מפרקסת - מטמא שמאת אוכלין, אבל לא שמאת נבלות. אבר הפורש ממנה - כפורש מן החי. ובשר הפורש ממנה - כבשר הפורש מן החי ואסורה לבני נח. ואפלו מתה הבהמה - אינה מטמאה שמאת אוכלין. ועובד כוכבים ששחט בהמה טהורה לישראל, שחט בה שנים, או רב שנים, ועדין היא מפרקסת - מטמאה שמאת אוכלים, אבל לא שמאת נבלות. ואבר הפורש ממנה - כפורש מן החי. ובשר הפורש ממנה - כפורש מן החי. ואסורה לבני נח. ואפלו מתה הבהמה. נחרה - אינה מטמא שמאת אוכלין. שחט בה אחד או רב אחד - אין בה שמאה של כלום. שחט עובד כוכבים במקום שאין ישראל עושה אותה טרפה, ובא ישראל וגמרה - מתרת באכילה. שחט ישראל, בין במקום שעושה אותה טרפה, ובין במקום שאין עושה אותה טרפה, ובא עובד כוכבים וגמרה - שחיטתו פסולה. שחט בה ישראל שנים או רב שנים, אחד עובד כוכבים ואחד ישראל, חותך ממנה בשר וממתין לה עד שתמות, ומתרה באכילה.

ב. מלא תרוד רקב¹ שאמרו - ישנו מעקר אצבעותיו ולמעלה; דברי רבי מאיר. וחכמים אמרים: מלא חפניו. ואיזהו מת שיש לו רקב? הנקבר ערום בארון של אבן, על גבי הרצפה, ועל גבי הטבלא של שיש. אבל הנקבר בכסותו, ובארון של עץ, על גבי עפר - אין לו רקב. והנוטל עפר מתחתיו - זהו עפר קברות, מלא תרוד ועוד. תבוסה שנמצאת בקבר ואין יודע מה טיבה, פרש רבי אלעזר ברבי צדוק: בוור את הצורות

¹ תרוד - פה. רקב - עפרורית המת שנקבר.

ואת הקיסמין, נוטל את הודאין ומניח את הספק. וזהו עפר קברות מלא תרוד ועוד.

ג. שדרה שגרה רב חליות ממנה², אף על פי ששלדה קימת - טהורה. בזמן שהיא בתוך הקבר, אפלו משברת ואפלו מכתתת - טמאה, מפני שהקבר מצרפה.

ד. הגלגלת שהיה בה נקב אחד ארוך, או נקבים הרבה - מצטרפין למלא מקדח. אמר רבי יוסי בן המשלם: מעשה בעין בול באחד שנחטכה לגלגלתו, ותלה עליה הרופא מטלת של קרויה, וחייה. אמר לו רבי שמעון בן אלעזר: משם ראיה? אף על פי שחיה כל ימות החמה, וכיון שעברו עליו ימות הצנה - מיד מת.

ה. בזית בשר הפורש מאכר מן החי; רבי אליעזר מטמא. השיבו את רבי אליעזר שתי תשובות: לא! אם אמרת במת שיש לו רב רבע ורקב, תאמר באכר מן החי שאין לו רב רבע ורקב? דבר אחר, מי תלוי במי? אכר תלוי בבשר או בשר תלוי באכר? הבשר תלוי באכר, אפשר שהבשר מטמא במגע ובמשא ובאהל, והאכר יהיה טהור?! אמר רבי שמעון: תמה אני, אם טמא רבי אליעזר, לא טמא אלא בזמן שיש באכר בשר פראוי, שהיה זה וזה מטמא במגע ובמשא ובאהל.

ו. עצם כשעורה, הפורש מן האכר מן החי. רבי נחוניא מטמא. השיבו את רבי נחוניא שלש תשובות: לא! אם אמרת במת שיש בו רבע רקב, תאמר באכר מן החי, שאין בו רב רבע רקב? דבר אחר: מי תלוי במי? אכר תלוי בעצם או עצם תלוי באכר? העצם תלוי באכר! אפשר שהעצם מטמא במגע ובמשא, והאכר יהא טהור? אמר רבי שמעון: תמה אני, אם טמא רבי נחוניא, לא טמא אלא בזמן שיש באכר עצם כשעורה,

שהיה זה וזה מטמא במגע ובמשא. השיב רבי יהושע על דברי שניהן, ומה החי שיש בו רמ"ח אברים עצם ובשר, הפורשין ממנו טהורין, אכר שאין רמ"ח, אינו דין שיהא העצם ובשר הפורשין ממנו טהורים? השיב רבי על דברי רבי יהושע: לא! אם אמרת בפורשין מן החי, שכן פרושו מדבר טהור, תאמר בפורשין מן האכר שכן פרושו מדבר טמא?

מסכת אהלות פרק שלישי

א. אמר רבי יהודה: לא נחלקו רבי עקיבא וחכמים על רביעית דם שפרשה משני מתים, שהיא טהורה, על מה נחלקו? על רביעית דם שפרשה משתי רביעיות משני מתים, שרבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: לא נחלקו רבי עקיבא וחכמים על רביעית דם שפרשה משתי רביעיות, משני מתים שהיא טמאה, על מה נחלקו? על רביעית דם שפרשה משני מתים, שרבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין.

ב. אבא שאול אומר: רביעית תחלת דמו של קטן. דם הקטן שיצא ממנו כלו, ואין בו רביעית. רבי עקיבא אומר: כל שהוא. וחכמים אומרים: רביעית, שרבי עקיבא אומר: טמאה בדם וטמאה בעצמות, מה עצמות אף על פי שאין בהן רבע טמאין, אף הדם אף על פי שאין בו רביעית - טמא. השיבו את רבי עקיבא שלש תשובות: לא! אם אמרת בעצמות שכן רבן טמא בלא רבע, תאמר בדם שאינו טמא אלא ברביעית? דבר אחר: לא! אם אמרת בעצמות שמעט עצמות טמא, ועצם כשעורה הפורש ממנו טמא, תאמר בדם שאינו טמא אלא רביעית? דבר אחר: לא! אם אמרת בעצמות שבדודע שכלן לפניך, תאמר בדם, שאנו אומרים שאם נשתירה הימנה טפה כל שהוא טהור?

² שיעקר את רוב החוליות ממנה, ואף על פי

שמנחות בצדה - טהורה.

אמר להן: אף אני לא אמרתי אלא בזמן שיצא כלו. אמרו לו: אי אפשר בכך.

ג. רבע עצמות, רב הגוייה בגדל, ואף על פי שאין בהן רבע - טמאין. ורב רבע עצמות מרב הגוייה במנין ועצמות, רוב הגוייה במנין, ואף על פי שאין בהן רבע - טמאין. רבי יהודה אומר: בלשון אחר: בית שמאי אומרים: מעצמות, משנים או משלשה מן הגוייה. בית הלל אומרים: רבע עצמות מן הגוייה, מרב בנין או מרב מנין, רב בנינו או רוב מנינו של מת, אף על פי שאין בהם רבע - טמאין. שמאי אומר: אף מעצם אחד, ואיזהו בנינו? השוקים, והירכים, והצלעות והשדרה. ואיזהו מנינו? אצבעות ידיים ורגלים, ובלבד שיהא בו מאה עשרים וחמשה. אמר רבי יהושע: יכולני לעשות דברי בית שמאי ודברי בית הלל כאחד. משני שוקים וירוף אחד - דברי בית שמאי. ובמפרקי ידיו ורגליו כדברי בית הלל, ובשדרה וגלגלת - כדברי שמאי. חצי רבי מנינו וחצי רב בנינו - אין מצטרפין. כחצי זית בשר וכחצי זית נצל - מצטרפין זה עם זה, ושאר כל הטמאות שבמת - אין מצטרפות זו עם זו, מפני שלא שוו בשעוריהם.

ד. הגולל והדפק - מטמאין במגע ובאהל, ואין מטמאים במשא. רבי אליעזר אומר: מטמאין במשא מקל וחמר: מה אם מטמאין במגע הקל, לא יטמאו במשא החמור? אמר לו רבי עקיבא: אם מטמאין במגע המרבה - יטמאו במשא מעט? אמר לו רבי אליעזר: עקיבה! והלא טמאת האהל מועטת בשניהן, והרי הן מטמאין בה, ואי מטמאין באהל המעט לא יטמאו במשא מרבה? נסתלק רבי עקיבא וקפץ רבי יהושע. אמר לו: מרבה טמאת אהל מטמאת המשא, שהמאהיל על המת בסכה - טמא, ומסיטו - טהור. והעושה סכתו על פתחו של קבר - המאהיל עליה טמא והמסיטה טהור. אמר רבי שמעון: זה הוא הגדון, אם סכה שיש לה פתח - הרי היא

חוצצת על גבה, אם סכה שאין לה פתח - זה הוא גולל עצמו. אלא כך צריך להשיבו: מרבה טמאת האהל מטמאת משא שהכל מטמאין באהל, ואין לה שהוא מטמא במשא אלא אדם בלבד. מעשה בבית דגן ביהודה, באחד שמת ערב פסח, והלכו לקברו ונכנסו האנשים וקשרו החבל בגולל, משכו האנשים מבחוץ ונכנסו הנשים לקברו, והלכו האנשים ועשו פסחיהן לערב.

ה. שתי אבנים גדולות של ארבע ארבע טפחים שעשאן גולל לקבר, המאהיל על גבי שתייהן - טמא. נטלה אחת מהן, המאהיל על גבי שניה - טהור, מפני שיש לטמאה זו דרך שתצא.

מסקת אהלות פרק רביעי

א. רבי יוסי אומר: מלא תרוד רקב מטמא במגע ובמשא ובאהל. רבי שמעון אומר: שלש טמאות פורשות מן המת, שתיים בכל אחת, והשלישית אין בהן. ואלו הן: גולל, ודופק, ועצם כשעורה, מלא תרוד רקב. גולל ודופק - מטמאין במגע ובאור, ואין מטמאין במשא. והיכן הוא משאן עם אחד מהן? עצם כשעורה מטמא במגע ובאור, ואין מטמא באהל. והיכן הוא אהל עם אחד מהם? מלא תרוד רקב. מלא תרוד רקב מטמא במשא ובאהל, ואין מטמא במגע. וכן היה רבי שמעון אומר: כזית מן המת שחלקו, אפלו לעשרה - מטמא במשא ובאהל, ואין מטמא במגע.

ב. אמר רבי יהודה: ששה דברים היה רבי עקיבא מטמא וחזר בו. מעשה שהביאו קפות של עצמות לבית הכנסת של טורסיים והניחום באור בית הכנסת, נכנס תודוס הרופא וכל הרופאים עמו, ואמרו: אין כאן שדרה ממת אחד, ולא גלגלת ממת אחד. אמרו: הואיל ויש כאן מטמאים ויש כאן מטמאין, נעמד למנין. התחילו מרבי עקיבא, וטהר. אמרו לו: הואיל ואתה הוא שהייתה מטמא - טהרת, יהו טהורין. אמר

משום רבי יעקב: אפלו שניהן תחובין בידי שמים - טהור, שאין שני עצמות מצטרפין לכשני חצאי זיתים. אבד כזית מן המת בתוך הבית, ובקשו ולא מצאו - הבית טהור, לכשימצא - הבית מטמא למפרע.

ה. כל משקה המת - טהורין חוץ מדמו, וכל מראה דמים במת - הרי אלו טמאין.

ו. ואיזו היא דם תבוסה? פרש רבי אליעזר בן יהודה: הרוג שיצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו, ספק בחייו יצא, ספק במותו יצא, ספק בחייו ובמותו - זה הוא דם תבוסה. וחכמים אומרים: ברשות היחיד - ספקו טמא. ברשות הרבים - ספקו טהור, אלא איזהו דם תבוסה? הרוג שיצא הימנו רביעית דם בחייו ובמותו, ועדין לא פסק, ספק רבו בחייו ומעוטו במותו, ספק מעוטו בחייו, ורבו במותו, זהו דם תבוסה. רבי יהודה אומר: הרוג שהיה מטל במטה ודמו מנטף לגומא - טמא, מפני שטפה של מיתה מערכת בו. וחכמים מטהרין, מפני שראשון ראשון נפסק. רבי שמעון אומר: צלוב שדמו שותת, ונמצאת תחתיו רביעית דם - טמא. אבל מת שדמו מנטף ונמצא תחתיו רביעית דם - טהור. ורבי יהודה מטהר, שאני אומר טפה האחרונה של מיתה עמדה לה על גבי העץ. כשתמצא לומר, שלשה רביעיות הן. כיצד? לקה מכת מות ומפרפר, ויצא הימנו רביעית דם ועקרונהו בחזקת שהוא חי, והניחונהו למקום אחר, ויצא הימנו רביעית דם, ראשונה דם חיים, ושניה דם תבוסה, שלישית דם המיתה. ומה בין דם המיתה לדם התבוסה? אלא שדם המיתה - הנזיר מגלח עליו, וחיבין עליו על טמאת מקדש וקדשיו. ודם התבוסה אין הנזיר מגלח עליו, ואין חיבין על טמאת מקדש וקדשיו.

רבי שמעון: ועד יום מיתתו של רבי יעקב היה מטמא, ואם משמת חזר בו, איני יודע.

ג. חלב המת שהיה שלם והתיכו - טמא. היה מפרד והתיכו - טהור. שאין חבורי אדם חבור. אתרג שנפרץ ותחבו בכוש - אינו חבור, שאין חבורי אדם חבור. קולית המת שעשאו יד לספיין - הרי זה אינו חבור, שאין חבורי אדם חבור. כזית מן המת שנחלק לשנים - טמא, ואינו חושש שמא חסר. רביעית דם שנחלקה לשנים - טהורה, ואינו חושש שמא חסרה. אתרג שנחלק לשנים - טהור, ואינו חושש שמא חסר. מנחה שבללוה חמשה כהנים - כשרה, ואינו חושש שמא חסרה. פנה מקלי לכלי - כשרה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אם הפליג - הרי זו פסולה. כזית מן המת וכזית נצל, ומלא תרוך רקב שיש בו עפר כל שהוא - טמא. רבי שמעון מטהר, מפני שבטל.

ד. רביעית דם שנבלעה בכסות, כיצד משערין אותה? מביאין מים במדה ומכבסהו בקן, ומביאין מים אחרים ונותן לתוכה רביעית דם, אם היה מראן שוה - הרי זו טמאה. אם לאו - טהורה. רבי יוסי אומר: זקנים הראשונים היו אומרים: מקטפרס³ ולפנים - הבית טמא, מקטפרס ולחוץ - הבית טהור. חזרו לומר: קטפרס, בין מבפנים בין מבחוץ - הבית טהור. המת מבחוץ ושערו מבפנים, אף על פי שאין באהל אלא כל שהוא, הבית מאהיל עליו - טמא. העצם שיש עליו כשני חצאי זיתים, אחד תחוב בידי אדם ואחד תחוב בידי שמים, הכניס את התחוב בידי אדם לפני הבית - טמא, מפני שחבורו מצטרף עמו. הכניס את התחוב בידי שמים לפני הבית - טהור, מפני שאין חבורו מצטרף עמו. שני עצמות ועליהם כשני חצאי זיתים, והכניס ראשיהן לפניו. יהודה בן נקוסא אומר

³ קטפרס - מקום משפע אשר לא ינוח בו

הדבר אבל יתגלגל ויורד (מדרוג; רמב"ם).

ד, אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ זְקֵנִים חֲלוּקִין, מְקַצְתָּן אוֹמְרִים: רַבִּיעִית דֵּם, וְרַבֵּעַ עֲצָמוֹת. וּמְקַצְתָּן אוֹמְרִים חֲצִי קֶבַע עֲצָמוֹת וְחֲצִי לֹג דָּם. בֵּית דִּין שֶׁאֲחֵרֵיהֶן אָמְרוּ: רַבִּיעִית דֵּם וְרַבֵּעַ עֲצָמוֹת לְתַרוּמוֹת וְלִקְדָּשִׁים. חֲצִי קֶבַע עֲצָמוֹת וְחֲצִי לֹג דָּם לְנִזְיֹר וְלִמְקָדָשׁ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כִּשְׁהַלְכְּתִי לְעִרְדִּסְקָיָא, מִצָּאתִי אֶת רַבִּי מְאִיר וְאֶת רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פְּתוּרָא, שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבֵין וְדָנִין בְּהִלְכָּה. יְהוּדָה בֶּן פְּתוּרָא אוֹמַר: רַבִּיעִית דֵּם אֵין הַנִּזְיֹר מְגַלַּח עָלָיו, וְאֵין חֲיָבִין עַל טְמֵאת מְקָדָשׁ וְקְדָשִׁיו. אָמַר לוֹ רַבִּי מְאִיר: אַל תְּהִי זֶה קֶלֶה מִן הַשֶּׁרֶץ, מֵה שֶּׁרֶץ הִקַּל שְׂאִין הַנִּזְיֹר מְגַלַּח עָלָיו - חֲיָבִין עָלָיו עַל טְמֵאת מְקָדָשׁ וְקְדָשִׁיו, רַבִּיעִית דֵּם חֲמוּרָה, אֵינוּ דִין שֶׁהָיוּ חֲיָבִין עָלֶיהָ עַל טְמֵאת מְקָדָשׁ וְקְדָשִׁיו? שֶׁתֵּק יְהוּדָה בֶּן פְּתוּרָא. נִמְתִּי לוֹ: רַבִּי מְאִיר! אַל תִּבְזוּ לִי, בְּקִי הָיָה לָךְ מִיהוֹשֻׁעַ בֶּן מִמֶּלֶךְ? נִם לִי: הֵן! וּבִעַל מְלָאכּוֹת הָיָה. נִמְתִּי לִי, בְּלִשׁוֹן הַזֶּה אָמַר לִי מִשֵּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כֹּל טְמֵאָה מִן הַמֵּת שֶׁהַנִּזְיֹר מְגַלַּח עָלֶיהָ - חֲיָבִין עַל טְמֵאת מְקָדָשׁ וְקְדָשִׁיו, וְכֹל מִן הַמֵּת שְׂאִין הַנִּזְיֹר מְגַלַּח עָלֶיהָ - אֵין חֲיָבִין עַל טְמֵאת מְקָדָשׁ וְקְדָשִׁיו.

מסכת אהלות פרק חמישי

א. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמַר מִשֵּׁם רַבִּי נֵתָן: אֵהָל מֵת שֶׁהוּא פְּחוֹת מֵאַרְבַּעַה טְפָחִים - פְּתָחוּ בְּמִלּוּאוֹ וְגַוּוּ טְהוּר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר מִשֵּׁם רַבִּי מְאִיר: מֵת שֶׁהוּא יִתִּיר מֵאַרְבַּעַה טְפָחִים - פְּתָחוּ בְּמִלּוּאוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: הַשְּׂדֵרָה וְהַגְּלָגֶלֶת כִּמֵּת. אֲחֵרִים אוֹמְרִים מִשֵּׁם רַבִּי נֵתָן: כֹּל הַטְּמֵאוֹת הַפּוֹרְשׁוֹת מִן הַמֵּת - כִּמֵּת. וּפְתָחוּ - אַרְבַּעַה טְפָחִים.

ב. בֵּיב שֶׁהִיא קָמוּר תַּחַת הַבֵּית. יֵשׁ בוֹ אַרְבַּעַה טְפָחִים וְיֵשׁ בִּיצִיאָתוֹ אַרְבַּעַה טְפָחִים. וְנִפְל בְּתוֹכוֹ - הַבֵּית טְהוּר. נִפְל בְּבֵית - מֵה שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוּר. יֵשׁ בוֹ אַרְבַּעַה טְפָחִים וְאֵין בִּיצִיאָתוֹ אַרְבַּעַה טְפָחִים, נִפְל בְּתוֹכוֹ - הַבֵּית טְמֵא. נִפְל בְּבֵית - מֵה שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוּר. אֵין בוֹ אַרְבַּעַה טְפָחִים, וְאֵין

בִּיצִיאָתוֹ אַרְבַּעַה טְפָחִים. נִפְל בְּתוֹכוֹ - הַבֵּית טְמֵא. נִפְל בְּבֵית - מֵה שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוּר. רַחֲב מִבְּפָנִים וְצָר מִבְּחוּץ, טְמֵאָה בְּרַחֲב - הַבֵּית טְמֵא. טְמֵאָה בְּצָר - הַבֵּית נִדוֹן מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה. טְמֵאָה בְּבֵית בֵּין בְּרַחֲב בֵּין בְּצָר הַבֵּית טְמֵא. וְשֶׁבְצָר נִדוֹן מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה. רַחֲב מִבְּחוּץ וְצָר מִבְּפָנִים, טְמֵאָה בְּרַחֲב - הַבֵּית טְהוּר, וּבְצָר - הַבֵּית טְמֵא. טְמֵאָה בְּבֵית הַכִּלִּים שֶׁבְּרַחֲב - טְהוּרִין, וְשֶׁבְצָר - טְמֵאִין. מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה בְּשִׁקִּיפִין וּבִסְלָעִין, שֶׁאֵף עַל פִּי שְׂאִינָן כְּאֵהָל, אֲבָל חֲשׂוּבִין כְּאֵהָל.

ג. מְגִדֵּל שֶׁהוּא עוֹמֵד, בֵּין בְּחָצֵר בֵּין בְּאוּר - טְמֵאָה בְּתוֹכוֹ, כְּלִים שֶׁבְּעֵבּוֹ - טְהוּרִין. טְמֵאָה שֶׁבְּעֵבּוֹ כְּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ - טְהוּרִין. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה. הִיָּה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבֵּית וְטְמֵאָה בְּתוֹכוֹ - הַבֵּית טְמֵא, טְמֵאָה בְּבֵית - מֵה שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוּר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטְּמֵאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְכַנֵּס. כְּלִים שֶׁבִּינוּ לְבֵין הָאָרֶץ, וְשֶׁבִּינוּ לְבֵין הַכֶּתֵל, וְשֶׁבִּינוּ לְבֵין הַקּוֹרוֹת, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵחַ טָפַח - טְמֵאִין. וְאִם לֹא - טְהוּרִין. טְמֵאָה שָׁם - הַבֵּית טְמֵא, שֶׁכִּתְלֵ מֵאֲחֵרָיו וְשֶׁבְּמַעְזִיבָה מֵעַל גִּבּוֹ - נִדוּנִין מִחֻצָּה עַל מִחֻצָּה.

ד. טְמֵאָה תַּחַת רִגְלוֹ אוֹ עַל גַּב רִגְלוֹ, וְהִיא רוֹצֶצֶת, טְמֵאָה בּוֹקֶעֶת וְעוֹלָה בּוֹקֶעֶת וְיֹוֹרֶדֶת. לְמָה זֶה דוֹמֵה? לְעוֹמֵד שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבֵּית וְטְמֵאָה תַּחְתּוֹ, וְהִיא רוֹצֶצֶת, טְמֵאָה בּוֹקֶעֶת וְעוֹלָה בּוֹקֶעֶת וְיֹוֹרֶדֶת. הִיָּה מְטֵל עַל מִתְּנִיּוֹ וּמְגַף, וְטְמֵאָה תַּחְתּוֹ, כִּנְגֵד עֵבּוֹ וְהִיא רוֹצֶצֶת, אוֹ עַל גַּב דְּלָתוֹת וְהִיא רוֹצֶצֶת - טְמֵאָה בּוֹקֶעֶת וְעוֹלָה בּוֹקֶעֶת וְיֹוֹרֶדֶת. כְּלִים שֶׁבְּטְרַקְסָאוֹת מְכָאן וּמְכָאן - טְהוּרִין.

ה. הִיָּה הִיָּה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַפֶּתַח וְנִפְתַּח לְחוּץ, טְמֵאָה בְּתוֹכוֹ - הַבֵּית טְהוּר. טְמֵאָה בְּבֵית - מֵה שֶׁבְּתוֹכוֹ טְמֵא, שֶׁדֶּרֶךְ הַטְּמֵאָה לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְכַנֵּס. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: כֵּן הִלְכָה, יִפֶּה כַּח הַכִּלִּי לְהַצִּיל מִכַּח צְמִיד פְּתִיל, אוֹ

מכח אהלים. אם מציל הוא מכח צמיד פתיל בגולל, קל וחומר על ידי אהלים.

ו. היתה מוכני שלו משוכה לאחריו שלש אצבעות, וטמאה שם, כנגד הקורות - הבית טהור, כלים שכנגד היות, רבי מטמא וחקמים מטהרין, שאני רואה את הקורות כאלו הן יורדות וסותמות. דבר אחר: אין טמאה נכנסת לאהל, ואינה יוצאה הימנו, אלא בפותח טפח. אמר רבי: רואה אני דבריהם מדברי. כלים שכנגד היות, רבי מטמא וחקמים מטהרין. במה דברים אמורים? בפרוזה, אבל במגפפת - הרי הוא כקבר סתום, ומטמא מפל סביביה.

ז. אמר רבי יוסי: בא רבי יוחנן בן נורי אצל אבא חלפתא, אמר לו: מה אתה אומר בעין של תנור ונסר נתון על גבה? אמר לו: טמא. בקעה טמאה את הנסר, נטמא הנסר וטמא את התנור, אמר לו: אף אני אומר כן, אלא שעקיבה מטהר. עין של תנור שיש בה גבה טפח ואין בה רחב טפח, יש בה רחב טפח ואין בה גבה טפח - טהורה.

ח. ארבה שבין בית לעליה וקדרה נתונה עליה, ונקובה בכונס משקה, רבי עקיבא אומר: מצלת. וחקמים אומרים: אינה מצלת. נפחתה במוציא זיתים - מצלת עד פחות מטפח.

ט. קנה שחתכה למי חטאת ואפר חטאת - מצלת על החטאת ואינה מצלת על התרומה, שתמצא אומר טהור לחטאת מציל לעצמו. כיצד? היו שם שני כלים, אחד טהור לחטאת ואחד טהור לתרומה. נמצא, טהור לחטאת מציל לעצמו, וטהור לתרומה מציל לעצמו.

י. לגין שהוא מלא משקין טהורין, ופנן ללגין אחר, ויש שם משקין - שניהן טמאין. האשה שלשה בערבה וידיה עסוקות בבצק,

כל זמן שמגבהת זו ומנחת זו, מגבהת זו ומנחת זו - הבצק טהור. משכה ידיה הימנו והחזירתו - טמא הבצק. אמר רבי יהושע: בושנו מדבריכם בית שמאי, אפשר אשה וערבה טמאין טמאת שבעה, והבצק טהור? לגין טמאין טמאת שבעה ומשקין טהורין, אחר שעמד, אמר לפניו תלמיד אחד מתלמידי בית שמאי: רבי! אומר לפניך טעם שבית שמאי אומרים בו? אמר לו: אמור! אמר לו: כליו של עם הארץ, מהו, טמא או טהור? אמר לו: טמא. אמר לו: כלי טמא חוצץ או אינו חוצץ? אמר לו: אינו חוצץ. אמר לו: זהו טעמא של בית שמאי. אמר לו: והלאו טהרתם אוכלים ומשקין שבתוכו! אמר לו: לכשטהרנו. אוכלין ומשקין שבתוכו לעצמו טהרנו, אבל לטהר את הכלי שטהרנו לך ולו. מיד הלך רבי יהושע, ונשתטח על קברי בית שמאי. ואמר: נעניתי לכם עצמות בית שמאי, אם סתומות שלכם כן, מפרשות שלכם על אחת כמה וכמה! אמרו: כל ימיו השחרו שניו מפני תעניותיו.

מסכת אהלות פרק שישי

א. רבי יהודה אומר משם רבי יהושע: כשם שהכלים מצילין עם אהליו שיש להן דופנות, כך מצילין עם אהלים שאין להן דופנות. אחד כלי חרס ואחד כלי עץ - טהורים. במה דברים אמורים? בכלי שיש בו טפח על טפח, אבל בכלי שאין בו טפח על טפח - אינו מציל. במה דברים אמורים? בזמן שהוא אפוף⁴ טפח אחד מבחוץ, ומבפנים משני צדדים, אבל אם היה אפוף כחצי טפח מכאן וכחצי טפח מכאן - הרי זה אינו מציל.

ב. קדרה שהיא נתונה בצד דופנו של אהל מבחוץ, טמאה תחתיה ורוצצת - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה

⁴ איזו היא אפופה? כל שאין לה טפח ממוקום

אחד (משנה אהלות ט, ג).

מסכת אהלות פרק שביעי

א. ארבעה שהיו נושאים את הנדבך, ואין במוטות כעבי המרדע, טמאה תחתיו - כלים שעל גביו טמאין. טמאה על גביו - כלים שתחתיו טמאין. רבי אליעזר מטהר. וכן היה רבי אליעזר אומר: כזית מן המת כפי הערב, האהיל על גבי הנדבך - אדם וכלים שתחתיו טהורין. האהיל על גבי תנור וכירים החדשים - טהורין. נתון על גבי ארבעה כלים טהורים, ואין בהן פותח טפח, טמאה תחתיו - כלים שעל גביו טמאין. טמאה על גביו - כלים שתחתיו טמאין, רבי אליעזר מטהר. ואם יש בהן פותח טפח, טמאה תחתיה - כלים שעל גביו טמאין. טמאה שעל גביו - כלים שתחתיו טמאין. נתון על גבי ארבע כסיות הנתונות על גבי ארבע אבנים ואין בהן גבה טפח, טמאה תחתיו - כלים שעל גביו טמאין. טמאה על גביו - כלים שתחתיו טמאין, ורבי אליעזר מטהר. אם יש בהן גבה טפח, וטמאה תחתיו - כלים שעל גביו טמאין, טמאה על גביו - כלים שתחתיו טמאין. ואם ראשי כוסיות נראין - בין כך ובין כך טמאין:

ב. נטר, שראשו אחד נתון על גבי האבן וראשו אחד נתון על גבי הספסל, רואין אותו, שאם הנטר, שאם ינטל הספסל ויכול לעמד בפני עצמו - מציל. ואם לאו - אינו מציל. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: רואין את הנטר, שאם יורד ויושב, ויש תחתיו רבוע טפח על טפח ועל רום טפח - הרי זה מציל, מפני שהוא נדון כשפועי אהליו. רבי יהודה אומר משם רבי אליעזר: אף על פי שנפתחה הדלת - הבית טהור, לפי שלא נטמא המפתח:

ג. בית שחצצו בקנקנין טהורות, ופיהן כלפי הטהרה - מצילות. כלפי הטמאה - אין מצילות. רבי שמעון בן יהודה אומר משם רבי שמעון: אף כלפי הטמאה מצילות, עד

מן הארץ טפח, טמאה תחתיה - תחתיה טמא, תוכה וגבה טהור, מפני שהיא מצלת עם דופן של אהל. בתוכה או על גבה - הכל טמא.

ג. היתה כפישה⁵, טמאה תחתיו והיא רוצצת - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה מן הארץ טפח, וטמאה תחתיה - תחתיה טמא, תוכה וגבה - טהור, מפני שהיא נדונית כשפועי אהליו. בתוכה או על גבה - כנגדו עד הרקיע טמא. היתה נתונה על גבי שתי יתדות מבחוץ, משוכה הימנו בפותח טפח - אינה מצלת בפחות מטפח. רבי עקיבא אומר: מצלת. וחכמים אומרים: אינה מצלת. כתל שמקצתו משמש לבית ומקצתו משמש לגגה, היתה נתונה בצד המשמש לבית - מצלת מצד המשמש. בית המשמש לגגה - אינה מצלת.

ד. קורה שהיתה נתונה מכתל לכתל וקדרה בה, אם אין בין פיה לקורה פותח טפח - הרי זו מצלת; דברי רבי עקיבא, וחכמים אומרים: אינה מצלת, עד שיהא אפוצה בארץ, ובקורה פחות מפותח טפח. אם יש בין פיה לקורה פותח טפח - אינה מצלת. היתה אפוצה בארץ ובקורה, אם אין בין פיה לקורה פותח טפח - הרי זו מצלת. אם יש בין פיה למעלה מדבק לקורה - הרי זו מצלת. היתה משוכה הימנו בפותח טפח - אינה מצלת. פחות מטפח, אבא שאול אומר: בזו היא מחלקת שרבי עקיבא אומר: מצלת. וחכמים אומרים: אינה מצלת. היה ראש אחד נתון על כותלו של הבית, וראשה אחד נתון על כותלו של גגה. היתה בצד המשמש לבית - מצלת. בצד המשמש לגגה - אינה מצלת. אבא שאול אומר: אף בזו היא מחלקת.

⁵ כלי הפחזיק ארבעים סאה.

את התרומה, ואין חֵיבִין עליהן על טמאת מקדש וקדשיו:

ז. מעזיבה שהיא לאויר העולם, וטמאה בתוכה, מחציה ולמטה - הבית טמא. והעומד מלמעלה כנגד הטמאה - טהור. מחציה ולמעלה - הבית טהור. והעומד מלמעלה כנגד הטמאה - טמא. מחצה על מחצה - הבית טמא, והעומד מלמעלה כנגד הטמאה, רבי מאיר מטמא ורבי שמעון מטהר. רבי יהודה אומר: כל הכתל תשמיש לבית. וכן היה רבי יהודה אומר: כל מעזיבה תשמיש לעליה. מודים חכמים לרבי יהודה, בשתי מערות זו על גב זו, וטמאה בתחתונה, תחתונה וקרקע טמאה, עליונה וקרקע טהורה. טמאה בעליונה, עליונה וקרקע טמאה, תחתונה וקרקע טהורה. טמאה ביניהן - עליונה טמאה ותחתונה טהורה, וגגו של עליונה טהורה. וכן היה רבי יהודה אומר: כתל שבין שני כוכין ובין שתי מערות, עד ששה טפחים - נדון מחצה על מחצה, יתר מכאן - נדון כקלפת השום:

ז. קדרה שהיא נתונה בצד דופןה של מערה - אינה מצלת. בצד שקיפה של מערה - הרי זו מצלת. היתה נתונה בחלון שבין שני בתים, וטמאה באחת מהן - הרי זו טהורה, מפני שהיא נצלת עם דופןו של שני. היתה טמאה בחלון שביניהם, ויש במקומה טפח על טפח ברום טפח, אם אין בין פיה לשקוף פותח טפח - הרי זו מצלת. אם יש בין פיה לשקוף פותח טפח - אינה מצלת:

ט. קלל של חטאת שהוא נתון בחלון, ויש במקומו טפח על טפח ברום טפח, אם אין בין פיו לשקוף פותח טפח - הרי זה מציל, ואם לאו - אין מציל; דברי רבי אליעזר. ורבי יהושע אומר: לעולם אינו מציל, עד שיהא לפנים הימנו חלל בפותח טפח:

י. עמוד שהוא עומד בתוך הבית, וטמאה תחתיו, והיא רוצצת - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. טמאה שהיא נתונה על גבי הכתל, בין מחציו ולפנים, בין מחציו ולחוץ - הבית טהור:

שיהא בפינה פותח טפח. טחן בטיט, בין מבפנים ובין מבחוץ, אם יכול הטיח לעמד בפני עצמו - מציל, ואם לאו - אין מציל:

ד. כתל שנסדק בין שתי ובין ערב, ועשוי כמין משפך, רחב מבפנים וצר מבחוץ, טמאה ברחב - הבית טמא, ובצר - נדון מחצה על מחצה. רחב מבחוץ וצר מבפנים, טמאה ברחב - הבית טהור, ובצר - נדון מחצה על מחצה. נסדק כמין שתי, ומפלש לכאן ולכאן, רחב מלמטה וצר מלמעלה, וטמאה בין ברחב ובין בצר - הבית טמא. נסדק כמין ערב, ומפלש לכאן ולכאן, רחב מצד אחד וצר מצד אחד, טמאה ברחב - הבית טמא, ובצר - נדון מחצה על מחצה. וכמה? יהא הסדק הזה? טפח. רבי יהודה אומר: מלא אגרופו של בן בטיח, נטל הימנו מבפנים, והוסיף עליו מבחוץ, ונמצאת טמאה מחציו הכתל ולפנים - הבית טמא, נטל הימנו מבחוץ, והוסיף עליו מבפנים, ונמצאת טמאה מחצי כתל ולחוץ - הבית טהור:

ה. היה טמא נטל הימנו מבחוץ, והוסיף עליו מבפנים, ונמצאת טמאה מחצי כתל ולחוץ - הבית טהור. היה אחד סלע ואחד בנין, של בנין - נדון מחצה על מחצה, ושל סלע - נדון כקלפת השום. חציו של סלע וחציו של בנין, חציו של סלע נדון קלפת השום, וחציו של בנין נדון מחצה על מחצה. רבי יוסי אומר: טמאה מחצי הכתל ולחוץ - הבית טהור. העומד מלמעלה כנגד הטמאה - טהור, שאין הטמאה מעברת את הקורות, ואף על פי שאין הקורות לאותה הרוח. רבי מאיר ורבי שמעון אומרים: מחציו ולחוץ - טמאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. טמאה שהיא נתונה על גבי הכתל, בין מחציו ולפנים, בין מחציו ולחוץ - הבית טהור:

ו. כתל שבין שני בתים, וטמאה בתוכו, הבית הקרוב לטמאה - טמא, והקרוב לטהרה - טהור, מחצה על מחצה - שניהן טמאין. רבי אליעזר אומר: שורפין עליהן

טַפַּח עַל טַפַּח בְּרוּם טַפַּח - הָרִי הוּא כְּקָבֵר
 סְתוּם, וּמִטַּמָּא כָּל סְבִיבָיו. כָּלִים שֶׁתַּחַת
 הַפֶּרֶח - טְהוּרִין. וְרַבֵּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מִטַּמָּא:

יא. תִּבְּה שֶׁעֲשָׂאָה פְּרֻדְסְקִיא, אַף עַל פִּי
 שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ - טְהוּרָה. הִיתָה טַמְאָה
 וְעֲשָׂאָה פְּרֻדְסְקִין - טַמְאָה עַד שִׁיקְבְּעָנָה
 בְּמִסְמֵר. פְּרֻדְסְקִין שֶׁהוּא פְּתוּחַ לְבֵית מְגַף,
 וְטַמְאָה בְּתוֹכוֹ, וְהַבֵּית טַמָּא, טַמְאָה בְּבֵית -
 מֵה שֶׁבְּתוֹכוֹ טְהוּר, מִפְּנֵי שֶׁדֶרֶךְ הַטַּמְאָה
 לְצֵאת וְאֵין דְּרָכָה לְכַנֵּס. טַמְאָה בְּקִרְקַע אוֹ
 בְּכֶתֶל שֶׁלֹּמֶטָה הֵימְנוּ - טַמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה
 בּוֹקְעַת וְיִוֵּרְדַת, וְרוֹאֵין אֶת הַפְּרֻדְסְקִין כְּאֵלוֹ
 הוּא אִטְם, וְנִדּוֹן מַחְצָה עַל מַחְצָה לְהִבִּיא
 אֶת הַטַּמְאָה אֶל הַבֵּית. שְׁלֹשָׁה פְּרֻדְסְקִין זֶה
 עַל גְּבִי זֶה, וְטַמְאָה תַּחְתִּיהֶן, אוֹ בִּינֵיהֶם אוֹ
 עַל גְּבִיֵהֶן - טַמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה בּוֹקְעַת
 וְיִוֵּרְדַת, וְרוֹאֵין אֶת הַפְּרֻדְסְקִין כְּאֵלוֹ הֵן
 אִטְוּמִין, וְנִדּוּנִים מַחְצָה עַל מַחְצָה לְהִבִּיא
 אֶת הַטַּמְאָה אֶל הַבֵּית. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
 מִשֵּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: סָמַךְ לָהֶן סְכוּת טְהוּרוֹת
 לְאֹכֹל בָּהֶן פְּסָחִים:

<p>26</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>כט 29</p>	<p>יום כפור קטן עלות השחר 5:59 נץ החמה 7:11 סו"ז קר"ש - מג"א 9:03 סו"ז קר"ש - גר"א 9:39 סו"ז תפלה - מג"א 10:05 סו"ז תפלה - גר"א 10:29 שקיעה 5:06 צה"כ לשיטת ר"ת 6:18 בבלי: ברכות כג • ירושלמי: ערובין נג • תוספתא: אהלות א נ"ך: נחמיה ג-ד • רמב"ם: שלוחין ושותפים י</p>
<p>27</p>	<p>שני Monday</p>	<p>א 1</p>	<p>ראש חודש שבט Rosh Chodesh Shevat עלות השחר 5:59 נץ החמה 7:11 סו"ז קר"ש - מג"א 9:03 סו"ז קר"ש - גר"א 9:39 סו"ז תפלה - מג"א 10:05 סו"ז תפלה - גר"א 10:29 שקיעה 5:07 צה"כ לשיטת ר"ת 6:19 בבלי: ברכות כד • ירושלמי: ערובין נד • תוספתא: אהלות ב נ"ך: נחמיה ה-ו • רמב"ם: עבדים א</p>
<p>28</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>ב 2</p>	<p>עלות השחר 5:58 נץ החמה 7:10 סו"ז קר"ש - מג"א 9:03 סו"ז קר"ש - גר"א 9:39 סו"ז תפלה - מג"א 10:05 סו"ז תפלה - גר"א 10:29 שקיעה 5:08 צה"כ לשיטת ר"ת 6:20 בבלי: ברכות כה • ירושלמי: ערובין נה • תוספתא: אהלות ג נ"ך: נחמיה ז-ח • רמב"ם: עבדים ב</p>
<p>29</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>ג 3</p>	<p>עלות השחר 5:57 נץ החמה 7:09 סו"ז קר"ש - מג"א 9:03 סו"ז קר"ש - גר"א 9:39 סו"ז תפלה - מג"א 10:05 סו"ז תפלה - גר"א 10:29 שקיעה 5:09 צה"כ לשיטת ר"ת 6:22 בבלי: ברכות כו • ירושלמי: ערובין נו • תוספתא: אהלות ד נ"ך: נחמיה ט-י • רמב"ם: עבדים ג</p>
<p>30</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>ד 4</p>	<p>עלות השחר 5:56 נץ החמה 7:08 סו"ז קר"ש - מג"א 9:02 סו"ז קר"ש - גר"א 9:38 סו"ז תפלה - מג"א 10:04 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 שקיעה 5:10 צה"כ לשיטת ר"ת 6:23 בבלי: ברכות כז • ירושלמי: ערובין נז • תוספתא: אהלות ה נ"ך: נחמיה יא-יב • רמב"ם: עבדים ד</p>
<p>31</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>ה 5</p>	<p>עלות השחר 5:55 נץ החמה 7:07 סו"ז קר"ש - מג"א 9:02 סו"ז קר"ש - גר"א 9:38 סו"ז תפלה - מג"א 10:04 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 שקיעה 5:12 צה"כ לשיטת ר"ת 6:24 בבלי: ברכות כח • ירושלמי: ערובין נח • תוספתא: אהלות ו נ"ך: נחמיה יג • דברי הימים א א • רמב"ם: עבדים ה</p>
<p>1</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>ו 6</p>	<p>בא עלות השחר 5:54 נץ החמה 7:06 סו"ז קר"ש - מג"א 9:01 סו"ז קר"ש - גר"א 9:37 סו"ז תפלה - מג"א 10:04 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 שקיעה 5:13 צה"כ לשיטת ר"ת 6:25 בבלי: ברכות כט • ירושלמי: ערובין טז • תוספתא: אהלות ז נ"ך: דברי הימים א ב-ג • רמב"ם: עבדים ו</p>

Candle Lighting 4:54 זמקת הנרות

Shabbos Ends 6:25 זמן מוצש"ק

ווער עס איז א בעסן, א גערענטער מענטש, איז א סימן אז ער האט ליב פֿבֿוד,
 און אפֿילד די מצות וואס ער טוט איז אויך נאר פֿאר פֿבֿוד.

(ספר המדות אות פעם סימן כ"ח)